



**Cofinanțat de  
Uniunea Europeană**



**Regiū  
Sud-Est**

**Servicii privind Evaluarea intermediară timpurie a  
Programului Regional Sud-Est 2021-2027**

**Autoritatea Contractantă:  
Agenția pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare  
Sud-Est**

**Raport de evaluare  
Prioritatea 1 :  
O regiune mai competitivă prin inovare,  
digitalizare și întreprinderi dinamice**



Acest raport a fost elaborat în baza unei evaluări independente efectuate de asocieria formată Civitta Strategy & Consulting SA (lider), LIDEEA Development Actions SRL. Opiniile exprimate în raport sunt cele ale echipei de evaluare și nu reprezintă neapărat punctul de vedere al Agenției de Dezvoltare Regională Sud-Est.



#### Autorii raportului de evaluare:

Liliana Lucaciu	Coordonator de proiect
Eugen Perianu	Expert Cheie 1, Prioritatea 1: O regiune competitivă, prin inovare, digitalizare, întreprinderi dinamice
Alina David	Director proiect
Alți experți non-cheie	

#### Fișa documentului

Versiune inițială	20.02.2025
Versiune revizuită 1	06.03.2025
Versiune revizuită 2	20.03.2025



## CUPRINS

<b>LISTA ABREVIERILOR</b> .....	<b>4</b>
<b>PREAMBUL</b> .....	<b>5</b>
<b>DATE SINTETICE ALE CONTRACTULUI DE SERVICII ȘI ALE RAPORTULUI DE EVALUARE</b> .....	<b>6</b>
<b>SUMAR EXECUTIV</b> .....	<b>7</b>
<b>1.INTRODUCERE</b> .....	<b>9</b>
1.1. Obiectivul evaluării .....	9
1.2. Întrebările de evaluare.....	10
1.3. Structura Raportului de evaluare.....	10
<b>2.ABORDAREA METODOLOGICĂ</b> .....	<b>11</b>
2.1. Analiza literaturii de specialitate .....	11
2.1.1. Evaluările mid-term în context național și internațional .....	11
2.1.2. Importanța investițiilor în cercetare, dezvoltare, inovare .....	13
2.2. Metodologia de evaluare.....	14
2.1.1. Aplicarea metodelor și instrumentelor de evaluare.....	14
2.1.2. Probleme întâmpinate și limitări în aplicarea metodologiei de evaluare, robustețea concluziilor .....	16
<b>3.ANALIZA INTERVENȚIILOR EVALUATE</b> .....	<b>16</b>
3.1. Contextul programului.....	16
3.2. Logica intervenției .....	17
3.3. Analiza portofoliului de proiecte finanțate în cadrul Priorității 1 .....	19
<b>4.ANALIZELE ȘI CONSTATĂRILE CORESPUNZĂTOARE FIECĂREI ÎNTREBĂRI DE EVALUARE</b> .....	<b>20</b>
4.1. Relevanță și coerență (ÎE1, ÎE2, ÎE3).....	20
4.2. Eficiență și eficacitate (ÎE6).....	31
4.3. Contribuția la implementarea PNIESC și PEDS (ÎE7) .....	37
4.4. Mecanisme de implementare (ÎE4 și ÎE5).....	39
<b>5.CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI</b> .....	<b>44</b>
5.1. Concluzii .....	44
5.2. Recomandări.....	45
<b>6. ANEXE</b> .....	<b>46</b>
6.1.Anexa I. Aspecte cheie ale programului Priorității 1 în cadrul PRSE .....	46
6.2.Anexa II. Analiza socio-economică a Regiunii Sud-Est .....	48
6.2.1.Dinamica populației.....	48
6.2.2.Evoluții economice intra-regionale .....	49
6.2.3.Cercetare-Dezvoltare-Inovarea (CDI) și digitalizare.....	49
6.2.4.Competitivitate .....	51
6.2.5.Provocări și nevoi care susțin intervențiile din cadrul Priorității 1. ....	51
6.3.Anexa III. Contribuția la RSJ .....	52
6.4.Anexa IV. Contribuția PRSE la PNIESC.....	53
6.5.Anexa V. Progresul în implementarea P1 a PRSE.....	54

## LISTA TABELELOR

Tabel 1. Instrumente de evaluare și contribuția lor în procesul de evaluare P1.....	14
Tabel 2. Metodologia de evaluare pentru P1.....	14
Tabel 3. Gradul de contractare la nivelul P1 la 31.12.2024 .....	19
Tabel 4-Structura intervențiilor P1 .....	46
Tabel 5-Valoarea alocării în cadrul Priorității 1 pe domenii de intervenție.....	46
Tabel 6-Contribuția intervențiilor din cadrul P1 la RSJ .....	52
Tabel 7 - Recomandări specifice de țară 2019-2023.....	53
Tabel 8 - OS și intervenții care contribuie indirect la obiective de mediu ale PNIESC.....	53

## LISTA FIGURILOR

Figură 1. Alocarea financiară PRSE 2021-2027.....	17
---	----



Figură 2. Logica intervenției Prioritatea 1 .....	18
Figură 3. Alocarea financiară Prioritatea 1.....	19
Figură 4. Analiză cheltuieli cercetare-dezvoltare – Cheltuieli interne brute (% din PIB) pentru cercetare și dezvoltare (GERD) la nivel național și regional 2019-2021.....	24
Figură 5. Gospodării cu acces la Internet.....	25
Figură 6. Indicele competitivității regionale/EU Regional Competitiveness Index 2.0 (Index, EU27 = 100, 2022).....	25
Figură 7. Unități locale active pe regiuni .....	26
Figură 8. Rata șomajului pe regiuni.....	26
Figură 9. Percepții privind relevanța intervențiilor finanțate.....	27
Figură 10. Percepții privind relevanța programului față de nevoi .....	28
Figură 11. Factori care influențează implementarea PRSE 2021-2027 și a P1.....	33
Figură 12. Percepții privind riscul neatingerii indicatorilor .....	35
Figură 13. Percepții privind informațiile despre finanțări .....	36
Figură 14. Percepții privind utilitatea facilităților pentru ajustarea costurilor.....	40
Figură 15. Factori de influență asupra AM PRSE 2021-2027 și beneficiari P1.....	41
Figură 16. Percepții privind claritatea informațiilor referitoare la finanțări .....	43

## Lista abrevierilor

Acronim	Denumire
ADI ITI DD	Asociația pentru Dezvoltare Intercomunitară ITI Delta Dunării
ADR SE	Agenția pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est
AM	Autoritate de Management
CdS	Caiet de Sarcini
CE	Comisia Europeană
CM	Comitet de Monitorizare
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FSE +	Fondul Social European Plus
ITI DD	Instrument Teritorial Integrat Delta Dunării
PRSE	Programul Regional Sud-Est 2021-2027
MIPE	Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
PDR SE	Planul de dezvoltare regională Sud-Est 2021-2027
PEDS	Pilonul European al Drepturilor Sociale
PNIESC	Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice
PNRR	Planul Național de Redresare și Reziliență
P1	Prioritatea 1 din cadrul PRSE
RDC	Regulamentul dispozițiilor comune 1060/ 2021
RȘT	Recomandările specifice de țară
UE	Uniunea Europeană

## Preambul

1. Acest raport prezintă **rezultatele evaluării intermediare timpurii a Priorității 1 a Programului Regional Sud-Est 2021-2027**. Raportul de evaluare a Priorității 1 reprezintă unul dintre cele șapte studii de evaluare ale contractului de servicii nr. 5157/ADRSE/06.12.2024, alături de evaluările următoarelor priorități:

Prioritate	Obiectul prezentului raport de evaluare
	<b>PRIORITATEA 1</b> O REGIUNE COMPETITIVĂ PRIN INOVARE, DIGITALIZARE ȘI ÎNTREPRINDERI DINAMICE 
<b>PRIORITATEA 2</b> O REGIUNE CU LOCALITĂȚI PRIETENOASE CU MEDIUL ȘI MAI REZILIENTĂ LA RISCURI 	
<b>PRIORITATEA 3</b> O REGIUNE CU EMISII DE CARBON REDUSE 	
<b>PRIORITATEA 4</b> O REGIUNE ACCESIBILĂ 	
<b>PRIORITATEA 5</b> O REGIUNE EDUCATĂ 	
<b>PRIORITATEA 6</b> O REGIUNE ATRACTIVĂ 	
<b>PRIORITATEA 7</b> ASISTENȚĂ TEHNICĂ 	

2. Conform prevederilor caietului de sarcini raportul de evaluare este aprobat de către membrii CCE și cuprinde următoarele:
- Sumarul executiv în limbile română, engleză, rromani și mesaj audio în limba română (pentru nevăzători) - un rezumat scurt al concluziilor și recomandărilor și aspectele cheie ale evaluării, principalele puncte analitice. Sumarul executiv nu va depăși 4 pagini;
  - Analiza literaturii de specialitate;
  - Metodologia utilizată;

- Analizele și constatările corespunzătoare fiecărei activități și întrebări de evaluare;
- Problemele întâmpinate și măsurile adoptate;
- Concluziile finale;
- Recomandările/ lecțiile învățate pentru îmbunătățirea absorbției fondurilor și eficientizarea sistemului de implementare și de date statistice necesare pentru viitoarele evaluări - trebuie să fie obiective, realiste, clare și corelate într-o manieră logică și evidentă cu analizele și raționamentele prezentate în Raport;
- Anexele Raportului de Evaluare, convenite cu beneficiarul contractului.

Versiunea finală a Raportului de evaluare, include și următoarele anexe:

- Baza de date aferentă raportului;
- O prezentare în format PowerPoint a Raportului de Evaluare.

## Date sintetice ale contractului de servicii și ale raportului de evaluare

<b>Titlul contractului de servicii</b>	<b>„Servicii privind Evaluarea intermediară timpurie a Programului Regional Sud-Est 2021-2027”</b>
<b>Contract de prestări servicii</b>	5157/ADRSE/06.12.2024 Act Adițional nr. 1/28.02.2025
<b>Beneficiar</b>	Agencia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est (ADR SE)
<b>Autoritate Contractantă</b>	Agencia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est (ADR-SE)
<b>Prețul contractului</b>	581.400,00 lei fără TVA, respectiv 691.866,00 lei cu TVA
<b>Contractor</b>	Asocierea formată din Civitta Strategy & Consulting SA (lider) și Lideea Development Actions SRL (partener)
<b>Obiectiv general</b>	Obiectivul general al evaluării este de a analiza procesul de implementare a PRSE 2021-2027, prin prisma cerințelor prevăzute de art.18 din Regulamentul EU 1060/2021, dar și din punctul de vedere al optimizării implementării Programului.
<b>Livrabile</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• 7 rapoarte de evaluare (câte unul pentru fiecare prioritate de investiție PRSE 2021-2027):<ul style="list-style-type: none"><li>- Prioritatea 1: O regiune competitivă, prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice</li><li>- Prioritatea 2: O regiune cu localități prietenoase cu mediul și mai rezilientă la riscuri</li><li>- Prioritatea 3: O regiune cu emisii de carbon reduse</li><li>- Prioritatea 4: O regiune accesibilă</li><li>- Prioritatea 5: O regiune educată</li><li>- Prioritatea 6: O regiune atractivă</li><li>- Prioritatea 7: Asistență Tehnică</li></ul></li><li>• 2 rapoarte sintetice ale rezultatelor rapoartelor de evaluare:<ul style="list-style-type: none"><li>- o sinteză a celor 7 studii de evaluare realizate în cadrul contractului, prezentând concluziile, recomandările și lecțiile învățate care reies din studii.</li><li>- o sinteză aplicabilă pentru ITI Delta Dunării, pornind de la informațiile obținute pe parcursul analizei realizate pentru cele 7 priorități ale PRSE 2021-2027.</li></ul></li></ul>
<b>Data de începere</b>	11.12.2024 (conform ordinului de începere emis de ADR SE)
<b>Data de încheiere</b>	24.03.2025 (modificat prin Actul Adițional nr. 1/28.02.2025)



## SUMAR EXECUTIV

Programul Regional Sud-Est 2021-2027 este un instrument cheie pentru dezvoltarea regională, având ca scop îmbunătățirea calității vieții și creșterea competitivității economice prin investiții sustenabile. Gestionat de Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Est, în calitate de Autoritate de Management, programul dispune de o alocare financiară totală de 1.47 miliarde EUR, din care 85% reprezintă contribuția UE și 15% contribuția națională, pentru implementarea celor șapte priorități ce vizează regiunea Sud-Est și zona Delta Dunării.

Prioritatea 1 „O regiune competitivă, prin inovare, digitalizare, și întreprinderi dinamice” are ca scop îmbunătățirea mediului de afaceri prin investiții în industrii sustenabile, optimizate pentru utilizarea eficientă a resurselor și implementarea de tehnologii avansate la nivelul regiunii Sud-Est, contribuind astfel la transformarea economică inovatoare a regiunii. Aceasta vizează investiții pentru susținerea activităților de cercetare și inovare și sprijinirea transferului tehnologic, creșterea gradului de digitalizare în cadrul IMM și a serviciilor publice, sprijinirea companiilor prin dezvoltarea infrastructurii suport de afaceri, precum și dezvoltarea competențelor de specializare inteligentă și antreprenariat.

Finanțarea totală alocată pentru această prioritate este de 363,2 milioane EUR și reprezintă aprox. 26% din valoarea totală a programului. Din valoarea totală a finanțării alocate priorității, aprox. 4% este alocat pentru ITI Delta Dunării.

Principalele domenii de intervenție includ: Finanțarea activităților de cercetare și inovare prin proiecte de tip „proof of concept”, proiecte de cercetare, în special cele realizate în cooperare între IMM și entități de CDI în domeniile de specializare inteligentă regionale, finanțarea transferului tehnologic pentru creșterea gradului de inovare a întreprinderilor, valorificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice, sprijinirea companiilor prin intermediul infrastructurilor suport de afaceri, dezvoltarea de competențe cheie pentru specializare inteligentă.

În perioada decembrie 2024-martie 2025 a fost realizată o evaluare intermediară timpurie a Programului Regional Sud-Est. Au fost analizate coerența, relevanța, eficiența, eficacitatea și mecanismele de implementare ale priorității, în raport cu obiectivele strategice ale Uniunii Europene și ale Programului Regional Sud-Est. Evaluarea a utilizat o combinație de metode calitative și cantitative, incluzând analiza documentară, interviuri, sondaje, ateliere de lucru și focus grupuri, panel de experți.

Evaluarea intermediară timpurie a Priorității 1 a Programului Regional Sud-Est 2021-2027 indică o aliniere clară a intervențiilor la obiectivele strategice europene (inclusiv la Recomandările Specifice de Țară formulate de Comisia Europeană), naționale și regionale, cu un accent deosebit pe inovare, digitalizare și sprijinirea IMM-urilor. Prioritatea 1 contribuie direct la atingerea obiectivelor-cheie din strategii europene precum Agenda Digitală pentru Europa, Pactul Verde European și Strategia Europeană pentru Cercetare și Inovare, asigurând tranziția către o economie mai competitivă, inovatoare și sustenabilă. La nivel național, Prioritatea 1 sprijină implementarea Strategiei Naționale pentru Competitivitate 2021-2027, Strategiei Naționale pentru Digitalizare și Strategiei Naționale pentru IMM-uri 2021-2027, prin măsuri de stimulare a ecosistemului antreprenorial, dezvoltarea infrastructurilor de inovare și accelerarea transformării digitale a mediului economic. În context regional, Planul de Dezvoltare Regională Sud-Est 2021-2027 și Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est (RIS3) sunt susținute de intervențiile Priorității 1, care facilitează dezvoltarea inovării, a clusterelor de inovare, modernizarea IMM-urilor și creșterea capacităților regiunii în domenii strategice precum IT&C, inginerie, bioeconomie și energie verde.

Intervențiile planificate prin Prioritatea 1 sunt bine corelate cu nevoile economice și sociale ale Regiunii Sud-Est, adresând principalele provocări identificate, precum deficitul de inovare și cercetare, nivelul scăzut de digitalizare, competitivitatea redusă a IMM-urilor și lipsa infrastructurilor de sprijin pentru afaceri. Analiza indică faptul că aceste intervenții sunt în acord cu obiectivele europene și naționale și sprijină sectoarele cu potențial de creștere.

La sfârșitul anului 2024, progresul în implementarea Priorității 1 era foarte redus. Implementarea programului a întâmpinat întâzieri semnificative în lansarea apelurilor de proiecte, ceea ce a afectat gradul de contractare și progresul în atingerea indicatorilor stabiliți. Până la sfârșitul anului 2024, doar trei proiecte etapizate au fost contractate care vizează construirea de incubatoare de afaceri, iar primul apel pentru IMM-uri a înregistrat un grad ridicat de interes, dar fără rezultate contractuale concrete până la 31.12.2024. Cu o singură excepție,





indicatorii relevanți de realizare și rezultat nu au fost atinși, iar gradul de contractare este încă insuficient pentru a marca un impact semnificativ asupra regiunii. Cu toate acestea, lansarea a 18 apeluri de proiecte în 2025, cu o alocare de peste 327 milioane EUR, oferă premise pentru o accelerare a implementării. Estimarea gradului de realizare a țintelor stabilite la nivelul Priorității 1 rămâne însă incertă, iar realismul acestora poate fi evaluat doar pe măsură ce implementarea avansează și apar primele rezultate măsurabile. Această situație subliniază importanța unui proces de monitorizare continuă, capabil să furnizeze ajustări bazate pe realitatea implementării și pe lecțiile învățate din primele etape ale programului.

Principalele provocări identificate includ întârzieri cauzate de bariere administrative, financiare și operaționale, care au încetinit progresul programului. Problemele majore au inclus lansarea cu întârziere a apelurilor de proiecte, complexitatea procedurilor administrative, lipsa predictibilității în calendarul de apeluri și dificultățile întâmpinate în aplicarea cerințelor DNSH. Capacitatea administrativă redusă atât la nivelul beneficiarilor, cât și, într-o anumită măsură, a Autorității de Management, a îngreunat procesul de evaluare și selecție a proiectelor.

În ceea ce privește contribuția Priorității 1 la obiectivele Planului Național Integrat pentru Energie și Schimbări Climatice (PNIESC), programul sprijină indirect tranziția verde prin digitalizare, eficiență energetică și dezvoltarea de competențe. Totodată, Prioritatea 1 sprijină grupurile vulnerabile prin facilitarea accesului la resurse pentru dezvoltarea antreprenorială și crearea de locuri de muncă. Astfel, această prioritate sprijină implementarea Pilonului European al Drepturilor Sociale (PEDS) și contribuie la dezvoltarea economică și socială echilibrată a Regiunii Sud-Est.

Zona ITI Delta Dunării se confruntă cu provocări specifice, pentru accesarea finanțărilor. Deși există fonduri dedicate pentru această zonă, până la momentul evaluării nu au fost lansate apeluri de proiecte și nu au fost contractate proiecte, iar capacitatea scăzută a beneficiarilor de a elabora și depune proiecte competitive poate duce la o utilizare suboptimală a resurselor. În aceste condiții, este necesară o abordare mai amplă și personalizată în sprijinirea beneficiarilor și crearea unor mecanisme specifice de suport pentru UAT-urile din Delta Dunării, astfel încât acestea să poată accesa și gestiona mai eficient finanțările disponibile.

Pentru a asigura succesul implementării Priorității 1, este esențială adoptarea unor măsuri care să accelereze implementarea și să îmbunătățească absorbția fondurilor. Printre soluțiile propuse se numără stabilirea și respectarea unui calendar predictibil al apelurilor, accelerarea procesului de selecție și contractare, creșterea capacității beneficiarilor de a depune și implementa proiecte relevante, prin sesiuni de instruire și sprijin tehnic, precum și dezvoltarea unor mecanisme flexibile de realocare a fondurilor în funcție de interesul și capacitatea de accesare a finanțărilor. Implementarea acestor măsuri va contribui la eficientizarea procesului de contractare și execuție a proiectelor, facilitând atingerea obiectivelor stabilite și maximizând impactul investițiilor în inovare, digitalizare și competitivitatea IMM-urilor.





## 1. INTRODUCERE

### 1.1. Obiectivul evaluării

1. Cerința caietului de sarcini este de a realiza o *evaluare intermediară timpurie a intervențiilor PRSE 2021-2027, cu accent pe managementul și implementarea acestora*. Această evaluare este prevăzută în Planul de Evaluare (PE) al PRSE 2021-2027, document aprobat de Comitetul de Monitorizare (CM) al PRSE 2021-2027 la data de 29.12.2023, în conformitate cu prevederile articolului 40 din Regulamentul (UE) nr. 1060/2021.
2. Obiectivul general al acestei evaluări este de a contribui la îmbunătățirea procesului de implementare și a performanței PRSE 2021-2027, sprijinind managementul programului cu identificarea problemelor apărute în implementare și propunerea de soluții practice pentru rezolvarea lor și îmbunătățirea calității și impactului programului ca intervenție publică. Îmbunătățirile acoperă atât cerințele prevăzute de articolul 18 din Regulamentul EU 1060/2021, cât și criteriile de evaluare UE, transpuse în articolul 44 a regulamentului menționat (**Relevanță, Eficacitate, Eficiență, Coerență, Valoarea adăugată europeană**). Obiectivul general subliniază necesitatea unei evaluări extinse și detaliate a procesului de implementare a PRSE 2021-2027, incluzând atât aspectele generale ale programului, comune diversității de intervenții, cât și particularitățile specifice, cum ar fi particularitățile intervențiilor pe fiecare prioritate sau particularitățile instrumentului ITI Delta Dunării.
3. Obiectivele specifice ale evaluării intermediare timpurii au fost definite prin CdS astfel:
  - **Furnizarea de informații relevante conform Regulamentului EU 1060/2021:** Evaluarea trebuie să asigure că toate cerințele articolului 18 din regulament sunt respectate, furnizând date și analize care să acopere aspectele esențiale ale implementării PRSE 2021-2027.
  - **Analiza eficacității mecanismelor de implementare:** Acest obiectiv specific vizează analiza mecanismelor de implementare utilizate în PRSE 2021-2027. Este esențial să se determine în ce măsură aceste mecanisme contribuie la realizarea obiectivelor programului și care sunt punctele lor forte sau vulnerabilitățile care ar putea afecta succesul programului.
  - **Formularea de recomandări pentru creșterea gradului de absorbție și realizarea indicatorilor:** Un aspect critic al evaluării este identificarea strategiilor pentru a crește gradul de absorbție al fondurilor și pentru a asigura atingerea indicatorilor de realizare și rezultate pentru prioritățile programului. Aceste recomandări vor trebui să fie specifice și aplicabile, adresând direct problemele identificate în timpul evaluării.
  - **Identificarea punctelor tari și vulnerabilităților procesului de implementare:** Acest obiectiv implică o evaluare exhaustivă a procesului de implementare pentru a evidenția aspectele pozitive care pot fi replicate și îmbunătățite, precum și vulnerabilitățile care trebuie remediate pentru a asigura succesul programului.
4. Grupurile țintă ale evaluării definite prin CdS sunt următoarele:
  - Personalul de execuție și decizie din cadrul AM PRSE 2021-2027 și a altor direcții care gestionează sau sprijină implementarea programului;
  - Membrii CM, CCE PRSE 2021-2027;
  - Categoriile de beneficiari eligibili din cadrul priorităților programului;
  - Parteneri relevanți implicați implicați în pregătirea și implementarea programului;
  - Ministerele de linie care elaborează politica principală în domeniile de interes (MIPE, ACP, etc);
  - Categoriile sociale vizate de efectele intervențiilor;
  - Comisia Europeană.
5. Rezultatele evaluării vor fi formulate ca răspunsuri la întrebările de evaluare ale fiecărei priorități ale PRSE 2021-2027 și vor fi prezentate în cele șapte rapoarte de evaluare, livrabile ale contractului alături de acestea și cele două rapoarte de sinteză la nivel de regiune și ITI Delta Dunării.
6. În acest context este realizat **prezentul raport de evaluare ce vizează P1 a PRSE 2021-2027**. Metodologia de -evaluare și structura raportului sunt coerente cu cele 7 întrebări de evaluare formulate în caietul de sarcini așa cum vom detalia în continuare.

7. Având în vedere că această evaluare este o evaluare intermediară timpurie, recomandările vor viza îmbunătățirea procesului de implementare și a performanței PRSE 2021-2027 și se vor adresa structurilor cu responsabilități în implementarea PRSE 2021-2027. Totodată, evaluarea intermediară timpurie va sprijini AM în completarea evaluării intermediare (Mid Term Review) prevăzută la art. 18 din Regulamentul (UE) 1060/2021.

#### Aria de acoperire a evaluării

8. Prezentul studiu de evaluare cuprinde proiectele finanțate prin **P1. O regiune competitivă, prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice**
9. Evaluarea a acoperit perioada de implementare a programului, începând cu data aprobării acestuia, 30 iunie 2022 până la data de 31 decembrie 2024.
10. Aria teritorială de acoperire, respectiv zona geografică acoperită, este reprezentată de întregul teritoriu al Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, cu județele componente, respectiv Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Tulcea și Vrancea, inclusiv zona Deltei Dunării. Referitor la dimensiunea teritorială a analizelor, acestea se vor derula pe toate nivelurile la care se pot colecta date relevante privind efectele ce pot fi atribuite intervenției, fiind avut în vedere nivelul local și regional (în funcție de disponibilitatea datelor administrative și statistice).



### 1.2. Întrebările de evaluare

11. Conform CdS, pentru **P1** au fost prevăzute **7 întrebări de evaluare (ÎE)**, structurate astfel:

- **ÎE1.** În ce măsură obiectivele, acțiunile și intervențiile implementate continuă să răspundă la recomandările relevante din cadrul Semestrului European?
- **ÎE2.** În ce măsură intervențiile planificate răspund nevoilor grupurilor țintă și provocărilor socio-economice din regiune, aferente fiecărui obiectiv specific, din cadrul Priorității 1?
- **ÎE3.** În ce măsură Prioritatea 1 este aliniată la strategiile europene, naționale și regionale relevante și astfel, poate contribui la realizarea obiectivelor acestora?
- **ÎE4.** Care sunt barierele care au fost întâmpinate în implementarea Priorității 1 a programului? Cum pot fi depășite acestea?
- **ÎE5.** Au fost alocate suficiente resurse (financiare, materiale, umane – management, administrativ și tehnic) pentru a asigura implementarea cu succes a Priorității 1 a programului? Dar pentru implementarea intervențiilor în zona ITI DD (Acțiunile 1.3 și 1.6A)?
- **ÎE6.** Care este progresul actual în implementarea Priorității 1 în raport cu indicatorii relevanți de realizare și rezultat? În ce măsură se previzionează atingerea țintelor stabilite la nivel de program, dat fiind progresul actual și nivelul de eficiență identificat în cadrul evaluării? În ce măsură țintele stabilite la nivel de program sunt realiste?
- **ÎE7.** Cum contribuie P1 la implementarea planului național integrat privind energia și clima (prin proiecte în implementare și contractate/ estimate)? Dar la satisfacerea nevoilor celor mai vulnerabile categorii ale grupurilor țintă?

### 1.3. Structura Raportului de evaluare

12. Structura raportului de evaluare a fost concepută pentru a furniza utilizatorilor evaluării în primul rând informații despre obiectivele evaluării. Capitolele următoare prezintă metodologia de evaluare asigurând utilizatorii că rezultatele sunt de încredere și totodată indicând limitările metodologice, și anume ce nu poate să informeze evaluarea. Raportul de evaluare prezintă aspecte legate de intervenția evaluată, atât din perspectiva apelurilor de proiecte cât și din perspectiva proiectelor implementate, urmând apoi pentru cele 7 întrebări de evaluare formularea răspunsurilor prin prezentarea evidențelor colectate prin diferite metode și sintetizarea concluziilor.
13. Ultimul capitol al raportului este dedicat recomandărilor coerente cu concluziile și evidențele prezentate pentru fiecare întrebare de evaluare.



## 2. ABORDAREA METODOLOGICĂ

### 2.1. Analiza literaturii de specialitate

14. Pentru a evalua intervențiile specifice P4 a fost realizată o analiză a literaturii de specialitate. Analiza a urmărit să surprindă mai multe aspecte perspective care să susțină pe de o parte abordarea metodologică, cât și concluziile și recomandările formulate. Lista documentelor analizate este prezentată în **Anexa 6** la raport.

#### 2.1.1. Evaluările mid-term în context național și internațional

15. Evaluările mid-term (evaluările de la mijlocul perioadei de programare) sunt instrumente esențiale în managementul programelor și al politicilor publice. Acestea joacă un rol esențial în analiza progresului realizat până la un anumit punct al perioadei de implementare. Ele oferă informații critice care permit ajustarea intervențiilor, îmbunătățirea performanței și atingerea obiectivelor strategice. Literatura de specialitate subliniază că evaluările mid-term sunt indispensabile pentru asigurarea eficienței și eficacității programelor, în contextul obiectivelor Uniunii Europene pentru perioada de programare 2021-2027.

##### *Context internațional*

16. La nivel internațional, evaluările mid-term sunt recunoscute ca bune practici în gestionarea programelor finanțate din fonduri publice și internaționale. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) încurajează utilizarea acestor evaluări pentru a verifica dacă programele progresează conform așteptărilor și pentru a permite ajustări bazate pe dovezi. Ele joacă un rol esențial în răspunsul la schimbările contextului socio-economic și în menținerea relevanței și eficienței intervențiilor.
17. Comisia Europeană susține utilizarea evaluărilor mid-term ca parte integrantă a ciclului de programare și monitorizare a fondurilor europene. Pentru perioada de programare 2021-2027, aceste evaluări sunt esențiale pentru monitorizarea progresului în cadrul obiectivelor Politicii de Coeziune, incluzând tranziția către o economie verde și digitală, creșterea rezilienței economice și întărirea coeziunii sociale.

##### *Context național*

18. În România, evaluările mid-term au fost implementate în mod regulat pentru a monitoriza și ajusta programele operaționale finanțate prin Fondurile Europene Structurale și de Investiții (FESI). Aceste evaluări sunt esențiale pentru identificarea problemelor și a oportunităților încă din fazele incipiente ale implementării programelor. Ele permit ajustări timpurii, contribuind la îmbunătățirea proceselor și la maximizarea impactului programelor înainte de finalizarea perioadei de programare.
19. Un raport realizat de Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene evidențiază faptul că evaluările mid-term sprijină îmbunătățirea managementului programelor prin furnizarea de date empirice esențiale pentru luarea deciziilor informate. Acestea ajută, de asemenea, la optimizarea utilizării resurselor și la adaptarea strategiilor pentru a răspunde mai bine nevoilor beneficiarilor și priorităților regionale.

##### *Scopul evaluărilor mid-term pentru perioada 2021-2027*

20. Pentru perioada de programare 2021-2027, scopul principal al evaluărilor mid-term este de a asigura alinierea intervențiilor cu obiectivele strategice ale Uniunii Europene și cu nevoile regionale specifice. Evaluările urmăresc să identifice:
- **Progrese și rezultate:** Analizarea gradului de atingere a obiectivelor stabilite și evaluarea impactului asupra beneficiarilor, pentru a determina rezultatele tangibile și măsurabile.
  - **Eficiență și eficacitate:** Evaluarea utilizării resurselor și identificarea gradului de adecvare a metodelor de implementare față de obiectivele propuse.
  - **Relevanță:** Verificarea faptului că intervențiile rămân relevante în contextul schimbărilor economice, sociale și politice.
  - **Sustenabilitate:** Analizarea durabilității rezultatelor pe termen lung, precum și identificarea riscurilor și oportunităților pentru viitor.
21. Literatura de specialitate subliniază importanța evaluărilor mid-term, atât la nivel național, cât și internațional, în gestionarea eficientă a programelor finanțate din fonduri publice și europene. Acestea oferă o bază solidă



pentru ajustarea intervențiilor și pentru luarea deciziilor informate, contribuind la asigurarea relevanței, eficienței și eficacității programelor, în vederea atingerii obiectivelor strategice ale Uniunii Europene pentru perioada 2021-2027.

22. În acest context, rezultatele evaluărilor intermediare joacă un rol esențial nu doar pentru optimizarea implementării actualului cadru financiar multianual, ci și pentru conturarea direcțiilor strategice ale politicii de coeziune post-2027. Pe măsură ce Uniunea Europeană își redefineste prioritățile pentru viitor, lecțiile desprinse din aceste evaluări vor influența modul în care sunt structurate viitoarele intervenții, mecanisme de finanțare și abordări teritoriale.
23. Politica de coeziune a Uniunii Europene (UE) post-2027 se conturează în jurul unor direcții esențiale menite să consolideze coeziunea economică, socială și teritorială în toate regiunile europene.

Principalele perspective includ:

- Menținerea eligibilității universale: Toate regiunile europene vor continua să fie eligibile pentru finanțare, asigurându-se că nicio zonă nu este lăsată în urmă în procesul de dezvoltare.
  - Consolidarea principiilor de guvernare: Se va pune un accent deosebit pe modelul de gestionare partajată, guvernarea pe mai multe niveluri și principiul parteneriatului, recunoscând rolul esențial al autorităților locale și regionale în implementarea eficientă a politicilor.
  - Aplicarea principiului „nu dăuna coeziunii”: Toate politicile UE vor fi evaluate prin prisma impactului lor asupra coeziunii, asigurându-se că nicio inițiativă nu contravine obiectivului de reducere a disparităților regionale.
  - Stabilitatea și predictibilitatea reglementărilor: Pentru a facilita o implementare rapidă și eficientă, se va urmări menținerea unui cadru legislativ stabil și previzibil, reducând complexitatea birocratică.
  - Buget adecvat pentru coeziune: Se propune ca bugetul alocat politicii de coeziune post-2027 să fie cel puțin echivalent, în termeni reali, cu cel din perioada 2021-2027, incluzând suplimentările precum REACT-EU, pentru a răspunde eficient provocărilor actuale și viitoare.
  - Adoptarea unui cadru strategic unic: Implementarea unui "pact european de parteneriat" va defini obiectivele și direcțiile principale ale politicii de coeziune, garantând coerența și implicarea activă a autorităților locale și regionale în toate etapele procesului.
24. Perspectivele politicii de coeziune post-2027 reflectă un proces complex de negociere și adaptare la noile priorități și provocări ale Uniunii Europene. Dezbaterile privind viitorul acestei politici este deja în desfășurare și va căpăta amploare, oferind oportunități pentru părțile interesate locale și regionale de a influența pozițiile instituțiilor europene înainte de începerea procesului legislativ, estimat pentru prima jumătate a anului 2025.
25. Rezultatele evaluării intermediare a programelor din perioada 2021-2027, așteptate până în 2025, vor influența direct reformele post-2027, iar toate reglementările aferente trebuie stabilite până în vara anului 2027 pentru a permite statelor membre să-și finalizeze pregătirile și programarea. Bugetul alocat politicii de coeziune post-2027 va fi decisiv pentru numărul și amploarea priorităților abordate, însă cadrul financiar multianual și alocările aferente rămân incertitudini majore.
26. Simplificarea regulilor de implementare este un subiect central, având în vedere că eforturile anterioare nu au produs rezultatele așteptate. Relația dintre politica de coeziune și Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR)<sup>1</sup> va trebui clarificată, mai ales dacă MRR va continua post-2027, deoarece acesta este perceput de actorii locali ca prea centralizat și uneori contradictoriu cu valorile politicii de coeziune. Lecțiile privind simplificarea din MRR ar putea fi integrate în noul cadru de coeziune.
27. O altă dezbateră esențială este legătura politicii de coeziune cu Semestrul European, precum și abordarea problemelor legate de statul de drept, ratele de eroare, guvernarea regională și locală. Totodată, se observă o tendință de adoptare a unor politici „place-based”, orientate către regiunile rurale, de frontieră, insulare sau montane, deși rămâne incert cum vor fi implementate și dacă vor exista fonduri dedicate pentru aceste regiuni.
28. Posibile scenarii de recentralizare a politicii de coeziune ar putea contraveni nevoilor specifice ale regiunilor. Vor fi analizate și măsuri pentru regiunile prinse în capcana dezvoltării, alături de viitorul agendei urbane a UE și

<sup>1</sup> RRF - Recovery and Resilience Facility = MRR - Mecanismul de Redresare și Reziliență

posibila integrare a noilor domenii, cum ar fi problema locuirii. În plus, politica de coeziune va trebui să răspundă provocărilor legate de migrație, extindere, securitate și apărare, existând riscul ca fondurile acestea să fie redirecționate frecvent, afectându-i obiectivul principal.

29. Demografia, cu accent pe „dreptul/libertatea de a rămâne”, va influența discuțiile viitoare, deși nu este clar dacă vor fi introduși noi indicatori sau mecanisme de stimulare financiară pentru regiunile afectate de declin demografic. În același timp, tranziția verde și digitală, schimbările climatice și necesitatea unui răspuns rapid la dezastre naturale vor juca un rol semnificativ, mai ales în contextul unui cadru bugetar restrictiv. Aceste provocări vor intensifica discuțiile privind alocările bugetare între diferitele regiuni și priorități, posibil deschizând tensiuni între statele contribuatoare nete și cele beneficiare nete, precum și între actorii politici interesați de menținerea finanțării pentru propriile domenii de intervenție.

### **2.1.2. Importanța investițiilor în cercetare, dezvoltare, inovare**

30. Pentru a evalua intervențiile specifice P1 a fost realizată o analiză a literaturii de specialitate. Analiza a urmărit să surprindă mai multe aspecte și perspective care să susțină pe de o parte abordarea metodologică, cât și concluziile și recomandările formulate. Lista documentelor analizate este prezentată în Anexa 1 la raport. Astfel, analiza literaturii se referă la integritatea și interconectarea elementelor-cheie precum inovarea, digitalizarea și dezvoltarea întreprinderilor dinamice.

#### ***Inovarea și digitalizarea ca factori de competitivitate:***

- Studiile indică faptul că inovarea și digitalizarea sunt esențiale pentru creșterea competitivității regiunilor și întreprinderilor. Regiunile care adoptă tehnologii avansate și practici inovative, cum ar fi automatizarea și utilizarea datelor, sunt mai bine pregătite pentru a face față provocărilor economice și pentru a stimula creșterea economică.
- De exemplu, țări ca Germania și Suedia au fost proactiv implicate în digitalizarea sectorului public și privat, iar acest proces a condus la creșterea semnificativă a productivității și atragerea de investiții externe.

#### ***Întreprinderi dinamice și sprijin pentru IMM-uri:***

- IMM-urile reprezintă un sector cheie pentru dezvoltarea economică a regiunilor, dar se confruntă cu provocări legate de accesul la resurse digitale și inovative. Studiile arată că regiunile care oferă sprijin sustenabil și granturi pentru digitalizarea IMM-urilor înregistrează un impact pozitiv asupra creșterii și inovării acestora. De asemenea, colaborările între sectorul public și privat, inclusiv între IMM-uri și centrele de cercetare-dezvoltare, sunt esențiale pentru a stimula inovația și a dezvolta soluții digitale eficiente.

#### ***Provocările digitalizării și impactul asupra regiunilor mai puțin dezvoltate:***

- Unul dintre principalele obstacole în implementarea digitalizării și inovației este disparitatea regională în ceea ce privește accesul la tehnologii și infrastructuri. În regiunile mai puțin dezvoltate, precum unele părți din sudul și estul Europei, digitalizarea rămâne o provocare din cauza costurilor ridicate și a lipsei de competențe digitale în rândul forței de muncă.
- Literatura sugerează că, pentru a atinge obiectivele Priorității 1, regiunile trebuie să investească în formarea și educația digitală, să încurajeze parteneriatele între sectorul public și privat și să sprijine IMM-urile prin instrumente financiare care să acopere costurile inițiale ale digitalizării.

#### ***Măsuri pentru îmbunătățirea competitivității regionale:***

- Politicile publice și strategiile de dezvoltare regională ar trebui să se concentreze pe integrarea completă a digitalizării și inovării în toate sectoarele economice. În plus, regiunile trebuie să adopte politici care să sprijine dezvoltarea de ecosisteme de inovare regionale, creând sinergii între universități, centre de cercetare, IMM-uri și autoritățile locale.

31. În concluzie, pentru a atinge obiectivele P1, autoritățile trebuie să se concentreze pe integrarea digitalizării și inovației în strategia de dezvoltare economică, să sprijine IMM-urile prin politici și infrastructuri dedicate, și să creeze orașe inteligente care să valorifice tehnologiile pentru a îmbunătăți calitatea vieții și a atrage investiții. Analiza literaturii evidențiază că succesul acestei priorități depinde de un echilibru între dezvoltarea infrastructurii digitale, sprijinirea întreprinderilor inovative pentru a asigura o competitivitate sustenabilă în regiunile UE. Fondurile europene și politicile regionale ale Uniunii Europene sunt esențiale pentru sprijinirea

acestor intervenții, care pot contribui la dezvoltarea unei regiuni competitive, prin inovare, digitalizare, întreprinderi dinamice

## 2.2. Metodologia de evaluare

### 2.1.1. Aplicarea metodelor și instrumentelor de evaluare

32. **Metodologia de evaluare** a utilizat o abordare integrată pentru evaluarea P1 a PR SE. Pe parcursul evaluării a fost acordată o importanță deosebită factorilor de context, dar și modului în care s-au modificat legăturile cauzale și mecanismele de producere a rezultatelor.
33. Astfel, pentru a răspunde întrebărilor de evaluare (ÎE) s-a elaborat o metodologie bazată pe o combinație de metode și instrumente adaptate specificului intervenției evaluate. Conform Raportului Inițial (RI), instrumentele de evaluare au fost proiectate astfel încât să sprijine formularea răspunsurilor la întrebări de evaluare. Contribuția metodelor și instrumentelor de evaluare la formularea răspunsurilor este vizualizată în tabelul de mai jos.

Tabel 1. Instrumente de evaluare și contribuția lor în procesul de evaluare P1

Metode și instrumente	ÎE1	ÎE2	ÎE3	ÎE4	ÎE5	ÎE6	ÎE7
Analiza literaturii de specialitate	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Colectare de date statistice și administrative, informații din documente strategice, inclusiv date de monitorizare a programului (pentru OS aferente Temei 1)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Interviuri, Ateliere de lucru, Focus grup	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Panel de experți		✓	✓				✓
Sondaje		✓			✓	✓	✓
Studii de caz					✓	✓	✓
Analize cantitative aferente indicatorilor relevanți (descriptive, longitudinale, serii de date, etc.)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Analize specifice sondajelor de opinie (statistice, de corelație, de frecvență etc.)		✓			✓	✓	✓
Analiza eficacității (progresul în îndeplinirea țințelor de program)					✓	✓	
Analiza contribuției intervențiilor finanțate la obiectivele relevante la nivel local/ regional/național/european	✓	✓	✓				✓
Analiza factorilor de influență	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Analiza părților interesate	✓	✓		✓	✓	✓	

Sursa: autori

Tabel 2. Metodologia de evaluare pentru P1

Metoda de evaluare	Detalii privind modul de aplicare
<b>Cercetare documentară</b>	<b>Cercetarea documentară</b> a presupus analiza documentelor privind cadrul strategic, legislativ și instituțional, la nivel european și național, privind cercetarea, inovarea, dezvoltarea etc din România. Analiza documentelor de programare PRSE 2021-2027 cu toate modificările de program, Rapoartele întocmite de AM PRSE 2021-2027 și încărcate în SFC, Rapoartele de Evaluare anterioare; Ghiduri specifice, etc.
<b>Colectare de date statistice și administrative</b>	Principalele <b>date colectate</b> : - Date administrative privind proiectele finanțate (extragere din MySMIS, date AM PRSE 2021-2027); - Date privind contextul intervențiilor, analize socio-economice, extragere din baze de date și surse de date statistice relevante (INS-Tempo, ONRC etc) (serii de date 2020 - cel mai recent an disponibil).
<b>Interviu</b>	<b>Interviurile</b> au fost realizate cu scopul de a surprinde aspecte legate de: program, intervențiile programului, relevanță, coerență, eficiența, eficacitatea programului, mecanisme de accesare/implementare, factori de influență, contribuția la atingerea obiectivelor PNIESC și PEDS / principii orizontale, bune practici, recomandări de îmbunătățire a implementării programului. Interviurile au implicat atât reprezentanți ai AM PRSE 2021-2027, cât și beneficiari de finanțare. <b>Interviuri cu autorități:</b> Au fost realizate interviuri cu <b>AM PRSE 2021-2027</b> , respectiv cu cei cu responsabilități privind: <ul style="list-style-type: none"><li>planificarea și programarea, 21.01.2025;</li></ul>



	<ul style="list-style-type: none"><li>• evaluarea și contractarea, 22.01.2025;</li><li>• monitorizarea și raportarea, 21.01.2025.</li></ul> <p><b>Interviuri cu beneficiari:</b> Interviurile au fost realizate cu beneficiari ai proiectelor cu scopul de a obține date și informații relevante în vederea realizării studiilor de caz.</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Municipiul Constanța, Cod SMIS 329601, 03.02.2025</li><li>• MAS PUBLISHING &amp; PARTNERS SRL, Dezvoltarea incubatorului de afaceri - MAST 711 in Mun. Constanta, Cos SMIS 330717, 21.02.2025</li><li>• MERKAL M.E. SRL, Construire incubator afaceri creative P+1E și împrejmuire teren, Cod SMIS 328248, 24.02.2025</li></ul>
<b>Focus grup</b>	<b>Focus-grupul</b> a avut ca scop completarea, clarificarea și validarea informațiilor colectate prin cercetarea documentară și alte instrumente de evaluare. Focus grupul a fost organizat în data de 07.02.2025 cu reprezentanți ai AM PRSE 2021-2027. Dezbaterile s-au desfășurat online.
<b>Atelier de lucru</b>	<b>Atelierele de lucru</b> au avut scopul de a sprijini procesul de colectare de informații și analiză cu privire la efecte, gradul de implementare al proiectelor și impact, eficiența sub aspectul mecanismelor de implementare, dar și soluții economice, contribuție la obiectivele de mediu și la incluziunea socială, principiile orizontale. Au fost organizate 2 ateliere de lucru: <ul style="list-style-type: none"><li>• un atelier cu beneficiarii de finanțare (22.01.2025) și</li><li>• un atelier cu experți/consultanți și reprezentanți ai unor firme de consultanță implicate în pregătirea de cereri de finanțare sau implementarea de proiecte finanțate din Programe Regionale (22.01.2025).</li></ul> În cadrul acestora au participat în total 12 persoane și 5 beneficiari. Dezbaterile s-au desfășurat online.
<b>Panel de experți</b>	<b>Panelul de experți</b> a avut ca scop colectarea de informații cu privire la relevanța intervențiilor și contextul de implementare; identificarea efectelor pozitive și negative pe care intervențiile le generează la nivel regional și local, aspecte cheie ce pot fi îmbunătățite în procesul de implementare etc. În panel au fost implicați 4 experți cu experiență în dezvoltare regională și mobilitate urbană, aceștia acoperind toate cele 7 priorități ce fac obiectul evaluării. Panelul a fost organizat în data de 04.02.2025.
<b>Sondaj de opinie</b>	<b>Sondajul</b> a avut ca scop colectarea de date pe bază de chestionar și a fost realizat în rândul beneficiarilor de finanțare ai tuturor priorităților programului. Chestionarul a conținut întrebări deschise, cu sau fără opțiuni de răspuns predefinite (în cazul răspunsurilor predefinite a fost utilizată o scală de tip Likert). <ul style="list-style-type: none"><li>- Tipul sondajului: chestionar online prin intermediul platformei Survey Monkey;</li><li>- Perioada derulării sondajului: 08 ianuarie-02 februarie 2025;</li><li>- Tip de eșantionare: exhaustiv, cuprinzând toți beneficiarii de finanțare ;</li><li>- Populația: 3 beneficiari unici de finanțare identificați;</li><li>- Număr de răspunsuri: 1;</li><li>- Rata de răspuns: 33%;</li><li>- Metode de asigurare a calității: retransmiterea invitației periodic prin e-mail, contactare telefonică.</li></ul>
<b>Analiza socio-economică</b>	<b>Analiza socio-economică</b> prezintă tendințele economice și sociale la nivel național și regional după anul 2021, cu accent pe modificările semnificative comparativ cu perioada precedentă și pe identificarea a noi direcții și modele ale indicatorilor socio-economici în anii 2021, 2022, 2023 și 2024, în măsura în care datele sunt disponibile.
<b>Analize privind contribuția la implementarea RȘT, PNIESC și PEDS</b>	Au fost realizate analize ample cu privire la modul în care programul contribuie la implementarea Recomandărilor de Țară ale Comisiei Europene. Analiza a vizat în principal RȘT 2024, dar a fost extinsă și către alte RȘT din perioada 2019-2023 care au înregistrat un progres modest sau chiar niciun progres. De asemenea, au fost realizate analize ample cu privire la contribuția PR SE la atingerea obiectivelor de mediu și PNIESC. De asemenea au fost realizate analize ample cu privire la contribuția PR SE la atingerea obiectivelor PEDS. Au fost analizate atât contribuțiile directe, cât și contribuțiile indirecte.
<b>Analiza cantitativă</b>	<b>Procesarea și analiza statistică a datelor</b> a vizat: <ul style="list-style-type: none"><li>- progresul fizic și financiar;</li><li>- numărul de proiecte aprobate/ contractate/ finalizate, rezultatele financiare înregistrate;</li><li>- gradul de atingere a indicatorilor/obiectivelor de etapă;</li><li>- gradul de realizare a indicatorilor la nivel de proiect/pe tipuri de intervenții, precum și la nivelul teritorial relevant;</li><li>- gradul de realizare al indicatorilor de rezultat și raportul față de indicatorii de realizare.</li></ul>
<b>Studii de caz</b>	<b>Studiile de caz</b> au fost realizate cu scopul de a colecta dovezi de la nivelul proiectelor, implicând beneficiari de finanțare, privind: <ul style="list-style-type: none"><li>• Relevanța și coerența intervențiilor PRSE 2021-2027 prin raportare la provocările socio-economice regionale și la nevoile grupurilor țintă;</li></ul>



	<ul style="list-style-type: none"><li>• Eficienta/eficacitatea procesului de implementare a programului/proiectului;</li><li>• Mecanisme de accesare/implementare;</li><li>• Contribuția intervențiilor finanțate la obiectivele PNIESC și PEDs / principii orizontale;</li><li>• Identificarea de bune practici și lecții învățate, recomandări pentru îmbunătățirea implementării P1.</li></ul> <p>La nivelul P1, toate cele 3 proiecte contractate au fost analizate ca studii de caz.</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Incubator de afaceri Constanta - etapa II, cod SMIS 329601 (etapizat)</li><li>• Construire incubator afaceri creative P+1E și împrejmuire teren, Cod SMIS 328248 (etapizat)</li><li>• Dezvoltarea incubatorului de afaceri - MAST 711 în Mun. Constanta, Cod SMIS 330717 (etapizat)</li></ul>
<b>Reprezentări tabelare, grafice</b>	Acest tip de analiză a fost utilizată pentru a facilita vizualizarea anumitor aspecte analizate cu privire la alocări financiare la nivelul P1, rata de contractare, progresul programului, gradul de atingere a indicatorilor, rezultatelor înregistrate la nivelul P1 etc. Au fost realizate tabele și grafice pentru a prezenta nivelul de acoperire teritorială a proiectelor implementate în cadrul P1 la nivel regional și reprezentări grafice atât în corpul principal al raportului, cât și în anexe.

Surse: autori

### 2.1.2. Probleme întâmpinate și limitări în aplicarea metodologiei de evaluare, robustețea concluziilor

34. Una dintre principalele provocări ale procesului de evaluare a fost **intervalul de timp restrâns**, de aproximativ **trei luni**, alocat desfășurării acesteia, ceea ce a îngreunat considerabil procesul de colectare a datelor, desfășurat sub presiunea necesității de a furniza informații pentru analize. Organizarea proceselor de colectare în paralel, cu implicarea unor resurse umane suplimentare, a permis obținerea datelor necesare din surse multiple, asigurând condițiile unei triangulări optime.
35. O altă constrângere a procesului de evaluare a fost reprezentată de **termenul de referință al evaluării**, 31 decembrie 2024, aproape la mijlocul perioadei de desfășurare a acesteia. Astfel, după realizarea analizelor preliminare pe baza datelor disponibile până în noiembrie 2024, a fost necesară reluarea acestora utilizând datele de la 31 decembrie 2024, a căror extragere completă a fost posibilă abia la sfârșitul lunii ianuarie, generând o presiune suplimentară asupra procesului de evaluare.
36. Portofoliul de proiecte este foarte limitat la nivelul P1, fiind contractate numai 3 proiecte până la 31.12.2024.

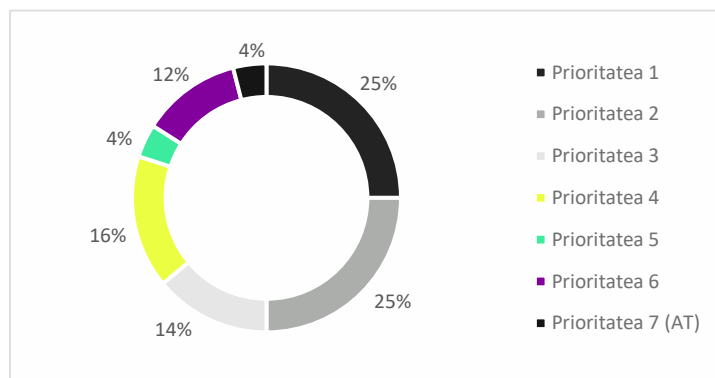
## 3. ANALIZA INTERVENȚIILOR EVALUATE

### 3.1. Contextul programului

37. Programul Regional Sud-Est (PRSE) 2021-2027 este unul din programele incluse în Acordul de Parteneriat privind fondurile europene pentru exercițiul financiar 2021-2027, încheiat între România și Comisia Europeană prin care se pot accesa fondurile europene structurale și de investiții, respectiv, cele provenite din Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR).
38. Programul a fost aprobat prin Decizia nr. C(2022)7639/21.10.2022 pentru sprijin din partea FEDR în cadrul obiectivului „Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică” pentru regiunea Sud-Est. Ulterior, programul a fost modificat, noua versiune fiind aprobată prin Decizia nr. C(2024)3872/05.06.2024. Modificările au vizat:
  - preluarea proiectelor finanțate din POR 2014-2020 pe baza listei de proiecte aprobate ;
  - modificări ale acțiunilor și alocărilor aferente pentru arealul ITI Delta Dunării;
  - modificarea descrierilor activităților/indicatorilor/alocărilor pe coduri de intervenție pentru Obiectivele specifice ale PRSE 2021-2027;
  - clarificarea aspectelor legate de mecanismul de guvernanță al dezvoltării urbane integrate;
  - actualizarea îndeplinirii stadiului condițiilor favorizante.
39. Obiectivul general al PRSE 2021-2027 constă în creșterea competitivității economice regionale și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, a infrastructurii și serviciilor, în scopul reducerii disparităților intraregionale și dezvoltării sustenabile, prin gestionarea eficientă a resurselor, valorificarea potențialului demografic și de inovare, precum și prin asimilarea progresului tehnologic.

40. PRSE 2021-2027 urmărește ca Regiunea de dezvoltare Sud-Est să devină una dintre cele mai dinamice regiuni europene în ceea ce privește creșterea inteligentă și sustenabilă a economiei, valorificând diversitatea locală și stimulând inovarea în vederea diminuării disparităților și creșterii standardului de viață.
41. ADR Sud-Est, în calitate de Autoritate de Management (AM) a pregătit PR SE 2021-2027 în funcție de nevoile și specificul regional, va elabora schemele de ajutor de stat și ghidurile solicitantului prin care se stabilesc condițiile de acordare a finanțărilor către beneficiari, va evalua și contracta la nivel regional proiectele depuse, va gestiona implementarea acestora și efectuarea plăților către beneficiari.
42. Alocarea totală a programului este 1.49 mld Euro, din care 1.24 mld Euro FEDR și 0.25 mld Euro BS distribuită la nivelul a 7 priorități. Cel puțin 8% din resursele programului, în afara celor destinate asistenței tehnice, sunt alocate dezvoltării urbane durabile.

Figură 1. Alocarea financiară PRSE 2021-2027

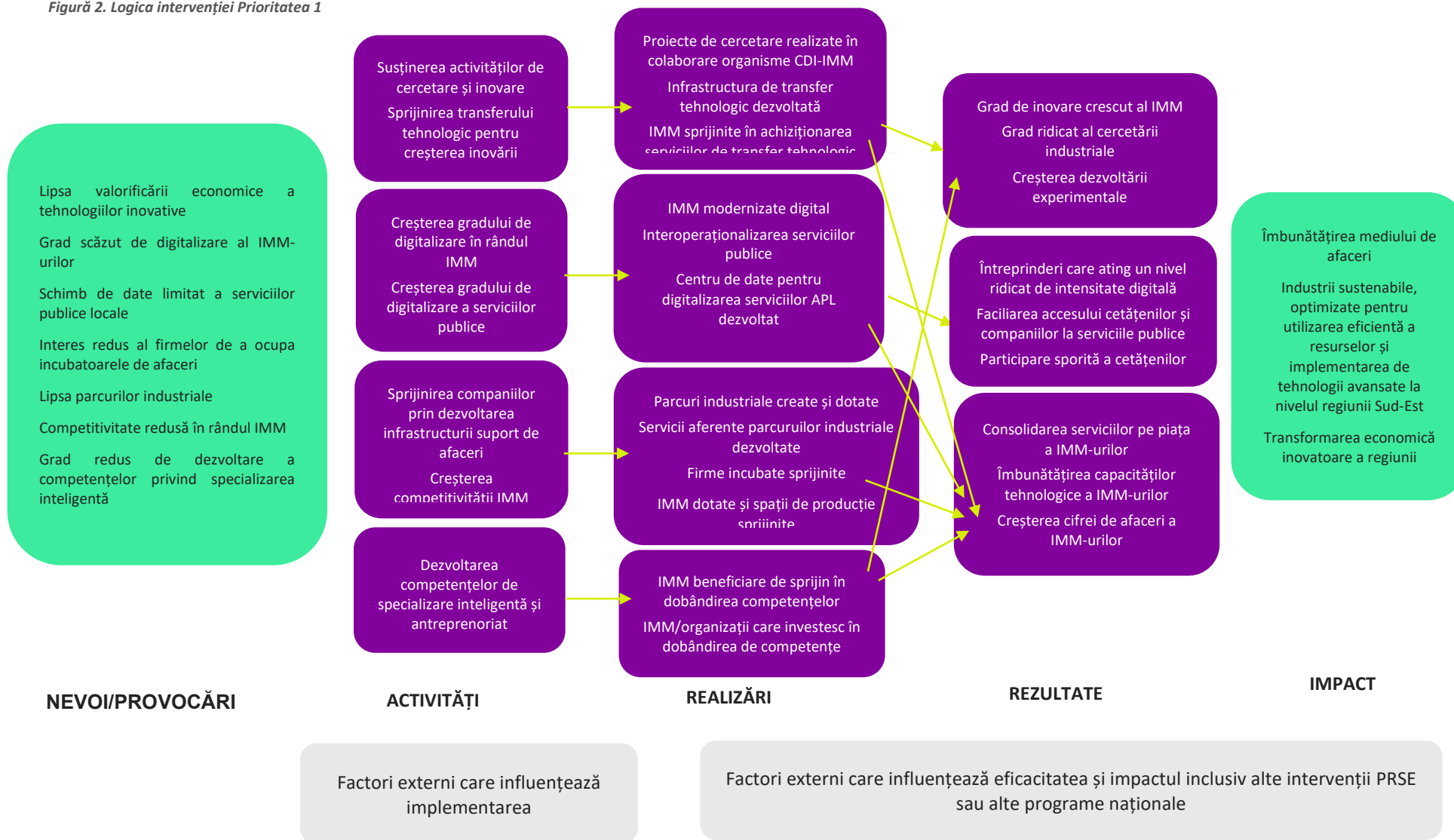


Sursa datelor: PRSE 2021-2027 (versiunea iunie 2024)

### 3.2. Logica intervenției

43. În ceea ce privește P1 la baza logicii intervenției se află provocările în privința creșterii competitivității. Astfel, plecând de la respectivele provocări sunt identificate activitățile și realizările propuse în scopul reducerii dimensiunii problemei și atingerii impactului dorit. Nevoile semnificative la nivel regional sunt legate de valorizarea economică redusă a tehnologiilor inovative, economia digitală slab dezvoltată și capacitate redusă în rândul IMM-urilor în ceea ce privește specializarea inteligentă. Plecând de la aceste provocări, Prioritatea 1 a fost structurată pe următoarele direcții de intervenție:
- Sprijin pentru activități de cercetare, inovare și transfer tehnologic;
  - Sprijin în scopul creșterii gradului de digitalizare;
  - Sprijin pentru infrastructura suport de afaceri și creșterea competitivității IMM-urilor;
  - Dobândirea de competențe.
44. Activitățile aferente celor 4 direcții de intervenție urmăresc să genereze realizări de tipul: proiecte de cercetare dezvoltate, IMM-urii care ating un nivel ridicat de intensitate digitală, infrastructură dezvoltată pentru digitalizarea serviciilor publice, infrastructură de suport de afaceri dezvoltată, creșterea competitivității IMM-urilor, competențe privind specializarea inteligentă dobândite. Pe termen scurt aceste realizări vor contribui la creșterea gradului de inovare și cercetare industrială în rândul IMM-urilor, îmbunătățirea capacităților tehnologice ale IMM-urilor și consolidarea serviciilor acestora pe piață. Pe termen lung eforturile vor genera impact în privința transformării economice inovatoare a regiunii.
45. Această logică a intervenției evidențiază modul în care P1 contribuie la crearea unei regiuni competitive și smart, abordând provocările cheie și generând beneficii semnificative pe termen scurt, mediu și lung. Graficul oferă o reprezentare vizuală clară a relațiilor cauzale dintre nevoile identificate, activitățile desfășurate, realizările obținute, rezultatele anticipate și impactul strategic al intervențiilor.

Figură 2. Logica intervenției Prioritatea 1

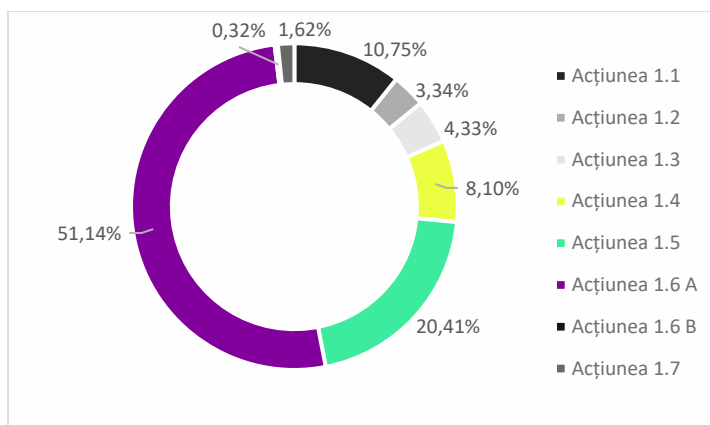


### 3.3. Analiza portofoliului de proiecte finanțate în cadrul Priorității 1

#### ALOCARE FINANCIARĂ P1

46. Valoarea totală alocată pentru P1 este de 363.189.750 EUR și reprezintă aprox. 26% din valoarea totală a PRSE 2021-2027. Din valoarea totală a P1, aprox. 4% este alocată pentru ITI Delta Dunării.
47. Din perspectiva alocării pe acțiuni și domenii de intervenție, alocarea este în favoarea acțiunii ce vizează stimularea activităților inovatoare și creșterea competitivității IMM-urilor (Acțiunea 1.6 A), reprezentând peste 50% din bugetul total al P1. Alocările pe domenii de intervenție pot fi consultate la Anexa 1 a raportului.

Figură 3. Alocarea financiară Prioritatea 1



Sursa datelor: PRSE 2021-2027 (veriunea iunie 2024)

48. ITI Delta Dunării este vizată de 2 acțiuni din cele 7 ale priorității 1, respectiv Acțiunea 1.3 Creșterea gradului de digitalizare în IMM-uri și Acțiunea 1.6 A Stimularea activităților inovatoare și creșterea competitivității IMM-urilor.

#### ANALIZA APELURILOR DIN CADRUL P1, GRAD DE CONTRACTARE ȘI PLĂȚI

49. În cadrul P1 au fost contractate 3 proiecte dintr-un singur apel destinat proiectelor etapizate. Pentru zona ITI DD nu a fost contract niciun proiect, nefiind lansate apeluri de proiecte.
50. Din perspectiva gradului de contractare la nivel de cod de intervenție, analiza portofoliului de proiecte indică un grad de contractare de 8% pentru codul 020 din total alocare pentru apeluri regionale.

Tabel 3. Gradul de contractare la nivelul P1 la 31.12.2024

Cod apel	Cod intervenție	Nr. proiecte contractate	Valoare contractă (eur)		Grad de contractare
			FEDR	FEDR+BS	
PR/SE/2024/Etap/1.5	020. Infrastructuri comerciale pentru IMM-uri (inclusiv parcuri și situri industriale)	3	3,002,661	10,431,535	8%
<b>Total</b>		<b>3</b>	<b>3,002,661</b>	<b>10,431,535</b>	<b>8%</b>

Sursa datelor: ADR SE

51. Din perspectiva apelurilor lansate, la 31.12.2024 era lansat un singur apel de proiecte în valoare totală de 43,362,593 EUR ce a vizat Acțiunea 1.6, Operațiunea A1 Microintreprinderi. În cadrul acestui apel au fost depuse 214 cereri de finanțare în valoare totală de 37,145,454 EUR, ceea ce reprezintă aprox. 85% din total alocat la nivel de apel.
52. În trim. I-III 2025 este planificată lansarea a 18 apeluri de proiecte (4 apeluri necompetitive regionale și 14 apeluri competitive - 3 ITI DD și 11 regionale) în valoare de totală de 327,827,158 EUR, din care 278,653,083 EUR FEDR. Apelurile vor acoperi toate domeniile de finanțare ale priorității 1 - cercetare, dezvoltare, inovare; digitalizare, IMM și antreprenoriat; capacitate administrativ. Alocările financiare la nivelul acestor apeluri acoperă aprox. 90% din bugetul aferent apelurilor regionale (întreaga alocare rămasă după lansarea apelului din 2024) și 100% din bugetul aferent apelurilor ITI DD.



## TIPURI DE INTERVENȚII FINANȚATE DIN P1 ȘI TIPURI DE BENEFICIARI

53. Principalele tipuri de intervenții finanțate din P1:

- Susținerea activităților de cercetare și inovare;
- Sprijinirea transferului tehnologic pentru creșterea inovării;
- Creșterea gradului de digitalizare în rândul IMM;
- Creșterea gradului de digitalizare a serviciilor publice;
- Sprijinirea companiilor prin dezvoltarea infrastructurii suport de afaceri;
- Creșterea competitivității IMM;
- Dezvoltarea competențelor de specializare inteligentă și antreprenoriat.

54. Principalele categorii de beneficiari care pot accesa finanțare sunt:

- IMM-uri din mediul urban și rural;
- Parteneriate între organismele publice de cercetare și IMM-uri din mediul urban și rural;
- Parteneriate între IMM-uri din mediul urban și rural;
- Entități de inovare și transfer tehnologic, inclusiv Parcurile Științifice și Tehnologice;
- STS, UAT-uri, parteneriate între acestea;
- IMM-uri din mediul urban și rural care au contract de incubare cu un incubator;
- Parteneriate între autorități publice, IMM-uri, ONG-uri;
- Microîntreprinderi din mediul urban;
- Microîntreprinderi din mediul urban și rural din ITI DD;
- IMM (micro din urban, întreprinderi mici și mijlocii din urban și rural);
- IMM din ITI DD (întreprinderi micro, mici și mijlocii din urban și rural);
- Entități de management a clusterului;
- Organismele publice de cercetare din mediul rural și urban;
- Entități de inovare și transfer tehnologic din mediul urban și rural;
- ADRSE.

55. Toate cele 3 proiecte etapizate aflate în implementare sunt localizate în Municipiul Constanța, beneficiari fiind un UAT și 2 IMM-uri. Din analiza localizării celor 214 proiecte depuse în cadrul apelului destinat Acțiunii 1.6, Operațiunea A1 Microîntreprinderi rezultă: 111 proiecte în Constanța, 30 de proiecte în Galați, 28 de proiecte în Buzău, 16 proiecte în Brăila și 1 proiect în Tulcea (numărul redus de proiecte în județul Tulcea este justificat deoarece în cadrul apelului a fost vizat doar teritoriul non ITI).

56. Analiza evidențiază o concentrare semnificativă a proiectelor în județul Constanța. Acest lucru indică un interes mai mare sau o oportunitate mai mare în această județ, datorită infrastructurii, mediului de afaceri sau altor factori economici favorabili.

## 4. ANALIZELE ȘI CONSTATĂRILE CORESPUNZĂTOARE FIECĂREI ÎNTREBĂRI DE EVALUARE

### 4.1. Relevanță și coerență (ÎE1, ÎE2, ÎE3)

#### *Detalierea întrebării de evaluare și aspecte urmărite*

ÎE1. În ce măsură obiectivele, acțiunile și intervențiile implementate continuă să răspundă la recomandările relevante din cadrul Semestrului European?

57. Această întrebare de evaluare s-a concentrat pe relevanța și alinierea intervențiilor din cadrul P1 cu recomandările specifice din cadrul Semestrului European. Scopul evaluării a fost de a determina dacă intervențiile rămân pertinente în raport cu direcțiile de politică promovate la nivel european și dacă răspund adecvat provocărilor regionale identificate.

58. Analiza a inclus o cercetare documentară detaliată, în care au fost comparate obiectivele și acțiunile propuse în fiecare dintre cele patru Obiective Specifice (OS) cu recomandările relevante din Semestrul European pentru a determina măsura în care acestea sunt alinate și continuă să fie relevante. De asemenea, s-a avut în vedere că aceste intervenții sunt proiectate pentru a sprijini prioritățile europene, chiar dacă impactul final nu poate fi încă

evaluat. Au fost analizate rapoartele naționale și regionale, precum și documentele strategice ale Semestrului European, pentru a evalua coerența intervențiilor.

59. Analiza documentară a fost esențială pentru a stabili o bază obiectivă de comparație între recomandările Semestrului European și intervențiile implementate. Interveniurile și focus grupurile au permis o validare și nuanțare a concluziilor, oferind perspective calitative valoroase care nu sunt evidente doar din datele documentare. Această analiză documentară a fost completată de interviuri semi-structurate cu reprezentanți ai Autorităților de Management (AM) și alți actori relevanți implicați în implementarea programului. Focus grupuri au fost organizate cu experți și părți interesate, inclusiv reprezentanți ai grupurilor țintă, pentru a valida și detalia rezultatele analizei.
60. Factori contextuali care pot influența relevanța intervențiilor includ schimbările în prioritățile politicilor europene, dinamica economică națională și regională, capacitatea de implementare la nivel local și eventualele modificări legislative care ar putea afecta alinierea intervențiilor cu recomandările Semestrului European.

#### **Principalele constatări din mixul de metode și instrumente aplicate**

61. Recomandările Specifice de Țară (RST) ale Uniunii Europene reprezintă un set de orientări economice și sociale emise anual de Comisia Europeană pentru fiecare stat membru, în cadrul Semestrului European – mecanismul de coordonare a politicilor economice și bugetare ale UE. Aceste recomandări sunt fundamentate pe o analiză detaliată a situației economice, sociale și structurale a fiecărei țări și vizează aspecte precum creșterea competitivității economice, sustenabilitatea finanțelor publice, ocuparea forței de muncă, digitalizarea, inovarea și tranziția verde. Scopul acestor recomandări este de a ajuta statele membre să își îmbunătățească performanțele economice și sociale și să alinieze politicile naționale la obiectivele strategice ale Uniunii Europene, precum cele stabilite în Pactul Verde European, Agenda Digitală și Planul de Redresare și Reziliență.
62. În cazul României, recomandările specifice de țară evidențiază, printre altele, nevoia de a sprijini inovarea, de a sprijini investițiile private pentru a accelera dezvoltarea economică, de a accelera investițiile către infrastructura de servicii digitale, de a sprijini dezvoltarea competențelor digitale, de a sprijini dezvoltarea capacității întreprinderilor de a inova, concentrându-se pe sprijin dedicat mediului de afaceri, inclusiv colaborarea public-privat și participarea la inițiativele europene de cercetare și inovare, recomandări care sunt direct abordate prin Prioritatea 1 a Programului Regional Sud-Est 2021-2027.
63. Problemele și provocările din regiunea Sud-Est care justifică acțiunile finanțate prin Prioritatea 1 sunt fundamentate de date statistice recente și de tendințele din ultimii ani, evidențiind nevoia urgentă de intervenții. Acestea includ:
- **Subdezvoltarea cercetării și inovării (CDI):** Activitățile de Cercetare-Dezvoltare-Inovare (CDI) sunt vitale pentru creșterea competitivității. La nivel național, cheltuieli interne pentru cercetare și dezvoltare (GERD) reprezintă sub 0,5% din PIB, valoare care menține România pe ultima poziție din UE. Regiunea Sud-Est alocă 0,1% din PIB pentru CDI, mult sub media UE, iar ponderea personalului de cercetare este de doar 0,44% din populația activă (față de 1,55% în UE). Aceste valori s-au menținut constante în ultimii ani, reflectând o lipsă de progres în acest domeniu. Centrele de cercetare și infrastructura CDI sunt slab dezvoltate, iar colaborarea între universități și întreprinderi este insuficientă.
  - **Nivel scăzut al digitalizării:** În 2024, România se află pe ultimul loc în UE în Indicele Economiei și Societății Digitale (DESI), iar regiunea Sud-Est contribuie la această poziție prin adoptarea limitată a tehnologiilor digitale în IMM-uri. În ceea ce privește integrarea tehnologiei digitale în activitățile întreprinderilor și la categoria serviciilor publice digitale, România s-a aflat pe ultimul loc în rândul statelor membre, toți indicatorii fiind cu mult sub media UE. Totuși, România se remarcă prin continuarea progreselor în ceea ce privește ponderea gospodăriilor cu acces la internet acasă<sup>2</sup>. Toate regiunile au valori de peste 90%, iar valoarea regiunii Sud-Est era de 92.13% în 2024.
  - **Competitivitate economică redusă:** Indicele competitivității regionale în Regiunea Sud-Est este la jumătatea mediei UE, situându-se la o valoare de 56 comparativ cu 100 pentru UE. București-Ilfov are un scor de 93,7, iar regiunile Sud-Est și Sud Muntenia rămân mult în urmă. Rata șomajului în regiune a fost de peste 9% în 2023, în creștere față de 7,8% în 2020, și este cea mai ridicată din țară. IMM-urile contribuie insuficient la economia locală, din cauza accesului limitat la finanțare și a lipsei de sprijin pentru inovare.

<sup>2</sup> Eurostat, <https://ec.EURopa.eu/EURostat/> EURostat,

[https://ec.EURopa.eu/EURostat/databrowser/view/isoc\\_r\\_iacc\\_h/default/table?lang=en&category=reg.reg\\_isoc.reg\\_isoc\\_i](https://ec.EURopa.eu/EURostat/databrowser/view/isoc_r_iacc_h/default/table?lang=en&category=reg.reg_isoc.reg_isoc_i)





- **Lipsa infrastructurilor de sprijin pentru afaceri:** Regiunea Sud-Est nu beneficiază de suficiente incubatoare, acceleratoare sau infrastructuri de sprijin pentru afaceri, ceea ce limitează posibilitățile IMM-urilor de a crește și de a se dezvolta. Infrastructura pentru transferul tehnologic și pentru colaborarea între afaceri și CDI rămâne inexistentă în multe județe. Dinamica economică este reflectată de numărul crescător de unități locale active la nivel regional și național. În anul 2023, în Regiunea Sud-Est funcționau 76.402 firme, cu 17% mai multe decât în anul 2018. Deși a înregistrat un ritm de creștere, Regiunea Sud-Est se situează în continuare sub media națională per regiune (84% din media națională per regiune privind numărul de firme).

64. Comisia Europeană a adresat României în perioada 2019-2024 un total de 54 de recomandări de țară, dintre care pentru 12 recomandări sunt relevante pentru implementarea programului. PRSE 2021-2027 include prin Prioritatea 1 acțiuni cu o contribuție directă la implementarea recomandărilor, după cum urmează:

- **Recomandare generală 2024:** Să accelereze în mod semnificativ punerea în aplicare a programelor Politicii de coeziune, adresată orizontal prin toate prioritățile programului și alte recomandări specifice: guvernanță eficientă și consolidarea capacității administrative, acțiuni care răspund mai bine nevoilor legate de locuințele sociale, serviciile sociale conexe și dezvoltarea zonelor urbane mai mici, luând în considerare, în același timp, oportunitățile oferite de inițiativa platformei Tehnologii strategice pentru Europa” pentru a îmbunătăți competitivitatea.

**Grad de implementare:** Acțiuni aferente domeniului de intervenție 170 ”Îmbunătățirea capacității autorităților responsabile de programe și a organismelor implicate în execuția fondurilor” regăsite în Prioritatea 1 prin OS1.4. ”Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat”, Acțiunea 1.7 ”Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă și antreprenoriat”. Alocarea FEDR de 1.000.000 EURO vizează: creșterea capacității administrative a actorilor regionali implicați în elaborarea, implementarea, monitorizarea, evaluarea și revizuirea strategiilor de specializare inteligentă și de operationalizare a propunerilor de proiecte aferente RIS3; sprijinirea ADR SE în elaborarea, implementarea, monitorizarea, evaluarea și revizuirea strategiilor de specializare inteligentă, inclusiv pentru organizarea EDP-urilor.

- **Recomandare:** Având în vedere problemele semnificative cu care se confruntă regiunea Sud-Est în domeniul cercetării și inovării, recomandările de țară în acest sens sunt extrem de relevante: RST4 2019 ”Să axeze politica economică în materie de investiții pe inovare”, respectiv RST 2 2024 ”Îmbunătățirea productivității muncii și a capacității întreprinderilor de a inova, concentrându-se pe sprijin dedicat mediului de afaceri, inclusiv colaborarea public-privat și participarea la inițiativele europene de cercetare și inovare”.

**Grad de implementare:** Investițiile pentru a sprijini acest domeniu sunt esențiale, reflectate prin alocarea de 363.189.750 EUR la nivelul întregii Priorități 1. Sprijinirea inovării este clar reflectată prin toate obiectivele specifice și acțiunile aferente Priorității 1, care include măsuri de sprijin pentru susținerea activităților de cercetare și inovare, sprijinirea transferului tehnologic pentru creșterea gradului de inovare a întreprinderilor, creșterea gradului de digitalizare în IMM-uri, stimularea activităților inovatoare și creșterea competitivității IMM-urilor, dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă și antreprenoriat și facilitarea colaborării între IMM-uri și institutele de cercetare. Mai recent, recomandările din 2024 (RST2 2024) subliniază importanța îmbunătățirii productivității muncii și a capacității întreprinderilor de a inova, cu un accent deosebit pe colaborarea public-privat și integrarea IMM-urilor în rețele europene de cercetare și inovare. Prioritatea 1 urmărește să răspundă acestei recomandări prin măsuri menite să creeze lanțuri valorice regionale și să sprijine internaționalizarea IMM-urilor, însă este nevoie de eforturi suplimentare pentru consolidarea parteneriatelor între sectorul public și cel privat. Specific, pentru obiectivul OS1.1. ”Dezvoltarea și sporirea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate”, PRSE 2021-2027 alocă un buget de 51.161.925 EUR. Analiza informațiilor colectate arată însă că implementarea acestor măsuri este afectată de întârzieri în lansarea apelurilor pentru proiecte, până la data de 31.12.2024 nefiind lansat niciun apel în cadrul OS 1.1.

- **Recomandare:** În ceea ce privește integrarea tehnologiei digitale în activitățile întreprinderilor și la categoria serviciilor publice digitale, în 2024 România s-a aflat pe ultimul loc în rândul statelor membre. RST3 2020” Să direcționeze cu prioritate investițiile către infrastructura de servicii digitale” rămâne așadar în continuare foarte relevantă.

**Grad de implementare:** Prioritatea 1 a programului, prin OS 1.2, alocă suma de 29.411.764 EUR pentru susținerea digitalizării serviciilor publice într-un cadru integrat la nivel local și regional. Similar OS 1.1,



implementarea acestor măsuri este afectată de întârzieri în lansarea apelurilor pentru proiecte, până la data de 31.12.2024 nefiind lansat niciun apel în cadrul OS 1.2.

- **Recomandare:** Competitivitatea economică redusă la nivelul regiunii și lipsa infrastructurilor de sprijin pentru afaceri subliniază relevanța în continuare a RST3 2020 "Să promoveze investițiile private pentru a favoriza redresarea economică".

**Grad de implementare:** Pentru o redresare economică regională vizibilă, creșterea contribuției IMM la economia locală este esențială. Prin OS 1.1, OS 1.2 și OS 1.3, Prioritatea 1 prevede susținerea activităților de cercetare și inovare inclusiv în IMM, sprijinirea transferului tehnologic pentru creșterea gradului de inovare a întreprinderilor, creșterea gradului de digitalizare în IMM-uri, sprijinirea companiilor prin intermediul infrastructurilor suport de afaceri, stimularea activităților inovatoare și creșterea competitivității IMM-urilor, alocând un buget total pentru aceste măsuri de 357.307.398 EUR. Până la data de 31.12.2024, au fost contractate în cadrul Acțiunii 1.5 "Sprijinirea companiilor prin intermediul infrastructurilor suport de afaceri" un număr de 3 proiecte etapizate, a căror valoare nerambursabilă solicitată este de 3.532.542 EUR, progresul implementării intervențiilor fiind afectat de întârzieri în lansarea apelurilor pentru proiecte. Din perspectiva apelurilor lansate, la 31.12.2024 era lansat un singur apel de proiecte în valoare totală de 43,362,593 EUR ce a vizat Acțiunea 1.6, Operațiunea A1 Microintreprinderi. În cadrul acestui apel au fost depuse 214 cereri de finanțare în valoare totală de 37,145,454 EUR, ceea ce reprezintă aprox. 85% din total alocat la nivel de apel.

- **Recomandare:** Pentru a susține specializarea inteligentă la nivelul Regiunii Sud-Est, este esențială dezvoltarea unor competențe cheie în special în rândul IMM-urilor, aspect evidențiat prin RST3 2019" Să asigure îmbunătățirea competențelor, inclusiv a competențelor digitale, respectiv RST2 2020 "Să consolideze competențele și învățarea digitală".

**Grad de implementare:** Prin OS 1.4 din cadrul Priorității 1, PRSE 2021-2027 susține dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă și antreprenoriat (managementul inovării, antreprenoriat, tranziție industrială, economie circulară, transfer tehnologic, tehnologii avansate, aptitudini ecologice, proprietate intelectuală etc) alocând în acest scop un buget de 5.882.353 EUR. Până la data de 31.12.2024 nu fusese contractat niciun proiect în acest domeniu, și în acest caz înregistrându-se întârzieri în lansarea apelurilor pentru proiecte.

#### **Sumarul răspunsului**

65. Obiectivele și acțiunile implementate prin Prioritatea 1 a Programului Regional Sud-Est 2021-2027 sunt, în mare măsură, aliniate la Recomandările Specifice de Țară formulate de Comisia Europeană. Programul sprijină inovarea, digitalizarea și competitivitatea IMM-urilor, având un rol esențial în modernizarea economică a regiunii. Cu toate acestea, implementarea acestor măsuri este afectată de întârzieri în lansarea apelurilor pentru proiecte, până la data de 31.12.2024 fiind lansate doar 2 apeluri, având drept rezultat contractarea a 3 proiecte etapizate care vizează construirea de incubatoare de afaceri.

ÎE2. În ce măsură intervențiile planificate răspund nevoilor grupurilor țintă și provocărilor socio-economice din regiune, aferente fiecărui obiectiv specific, din cadrul Priorității 1?

66. Această întrebare de evaluare se concentrează pe relevanța intervențiilor în raport cu nevoile grupurilor țintă și provocările socio-economice specifice regiunii Sud-Est. Scopul este de a determina dacă intervențiile planificate sunt adecvate și eficiente în abordarea acestor provocări.
67. Metodologia de evaluare aplicată s-a bazat pe un mix de metode cantitative și calitative: sondaj de opinie realizate în rândul grupurilor țintă vizate de fiecare obiectiv specific (OS) din cadrul Priorității 1; ateliere de lucru și interviuri cu reprezentanți ai AM și CM, precum și cu experți în domeniile relevante. Metodele cantitative (sondaj) oferă o bază statistică pentru evaluare, în timp ce metodele calitative (interviuri, ateliere) permit o înțelegere mai profundă a provocărilor și nevoilor reale.
68. Pentru a obține o perspectivă cuprinzătoare, a fost organizat și un panel de experți care a analizat corespondența dintre intervențiile planificate și nevoile și provocările identificate la nivel regional. Prin implicarea directă a grupurilor țintă și a experților în procesul de evaluare, perspectivele celor afectați direct de intervenții au fost reflectate corect în analiză.
69. Factori contextuali ce pot influența rezultatele evaluării includ variațiile socio-economice la nivel regional, accesul diferențiat la resurse, capacitatea administrativă locală și schimbările în prioritățile politice regionale.

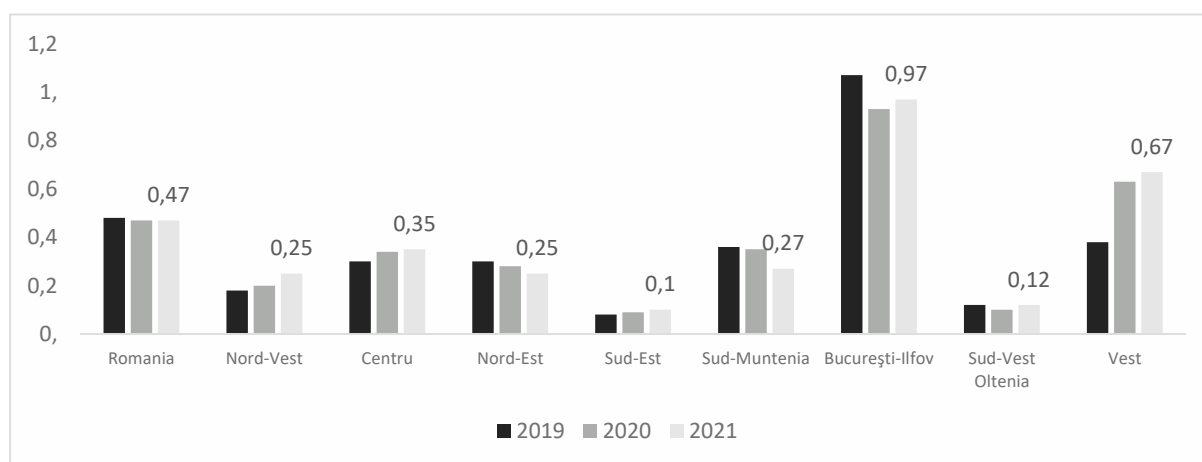
### Principalele constatări din mixul de metode și instrumente aplicate

70. Problemele și provocările din regiunea Sud-Est care justifică acțiunile finanțate prin Prioritatea 1 sunt fundamentate de date statistice recente și de tendințele din ultimii ani, evidențiind nevoia urgentă de intervenții. Prezentăm în continuare analiza actuală a nevoilor grupurilor țintă și a provocărilor socio-economice din regiunea Sud-Est, în corelare cu intervențiile planificate prin Prioritatea 1.

#### OS 1.1 – Dezvoltarea și sporirea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate

71. **Subdezvoltarea cercetării și inovării (CDI):** Activitățile de Cercetare-Dezvoltare-Inovare (CDI) sunt vitale pentru creșterea competitivității. La nivel național, cheltuieli interne pentru cercetare și dezvoltare (GERD) reprezintă sub 0,5% din PIB, valoare care menține România pe ultima poziție din UE. Regiunea Sud-Est alocă 0,1% din PIB pentru CDI, mult sub media UE, iar ponderea personalului de cercetare este de doar 0,44% din populația activă (față de 1,55% în UE). Aceste valori s-au menținut constante în ultimii ani, reflectând o lipsă de progres în acest domeniu. Centrele de cercetare și infrastructura CDI sunt slab dezvoltate, iar colaborarea între universități și întreprinderi este insuficientă.

Figură 4. Analiză cheltuieli cercetare-dezvoltare – Cheltuieli interne brute (% din PIB) pentru cercetare și dezvoltare (GERD) la nivel național și regional 2019-2021



Sursa: date Eurostat

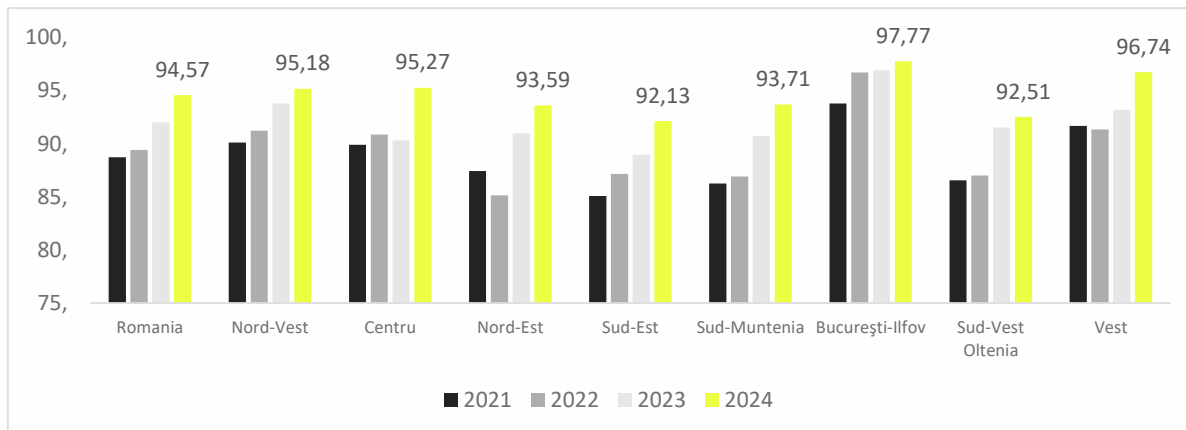
72. Investițiile pentru a sprijini domeniul cercetare-inovare sunt așadar esențiale, reflectate prin alocarea de 363.189.750 EUR la nivelul întregii Priorități 1. Toate intervențiile planificate răspund nevoilor grupurilor țintă și provocărilor socio-economice actuale din regiune, sprijinirea inovării fiind clar reflectată prin obiectivele specifice și acțiunile aferente Priorității 1, care include măsuri de sprijin pentru susținerea activităților de cercetare și inovare, sprijinirea transferului tehnologic pentru creșterea gradului de inovare a întreprinderilor, creșterea gradului de digitalizare în IMM-uri, digitalizarea serviciilor publice, stimularea activităților inovatoare și creșterea competitivității IMM-urilor, dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă și antreprenariat și facilitarea colaborării între IMM-uri și institutele de cercetare. Specific, pentru obiectivul OS1.1 "Dezvoltarea și sporirea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate", PRSE 2021-2027 alocă un buget de 51.161.925 EUR. Analiza informațiilor colectate arată însă că implementarea acestor măsuri este afectată de întârzieri în lansarea apelurilor pentru proiecte, până la data de 31.12.2024 nefiind lansat niciun apel în cadrul OS 1.1.

#### OS 1.2 – Valorificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice

73. **Nivel scăzut al digitalizării:** În 2024, România se află pe ultimul loc în UE în Indicele Economiei și Societății Digitale (DESI), iar Regiunea Sud-Est contribuie la această poziție prin adoptarea limitată a tehnologiilor digitale în IMM-uri. În ceea ce privește integrarea tehnologiei digitale în activitățile întreprinderilor și la categoria serviciilor publice digitale, România s-a aflat pe ultimul loc în rândul statelor membre, toți indicatorii fiind cu mult sub media

UE. Totuși, România se remarcă prin continuarea progreselor în ceea ce privește ponderea gospodăriilor cu acces la internet acasă<sup>3</sup>. Toate regiunile au valori de peste 90%, iar valoarea Regiunii Sud-Est era de 92.13% în 2024.

Figură 5. Gospodării cu acces la Internet



Sursa: date Eurostat

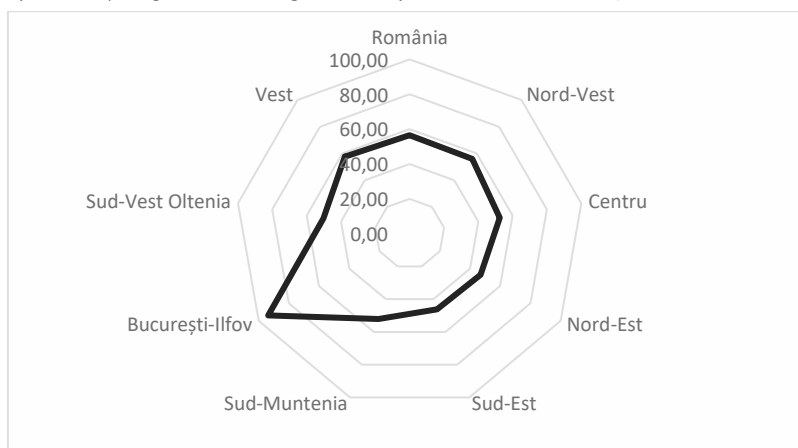
74. Intervențiile planificate răspund nevoilor actuale ale grupurilor țintă și provocărilor socio-economice din regiune, sprijinirea digitalizării fiind reflectată prin OS 1.2 și acțiunile aferente, beneficiind de o alocare de 45.132.905 EUR pentru creșterea gradului de digitalizare în IMM-uri și pentru susținerea digitalizării serviciilor publice într-un cadru integrat la nivel local și regional. Similar OS 1.1, implementarea acestor măsuri este afectată de întârzieri în lansarea apelurilor pentru proiecte, până la data de 31.12.2024 nefiind lansat niciun apel în cadrul OS 1.2.

**OS 1.3 – Intensificarea creșterii sustenabile și creșterea competitivității IMM-urilor și crearea de locuri de muncă în cadrul IMMurilor, inclusiv prin investiții productive**

**OS 1.4 – Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat**

75. **Competitivitate economică redusă:** Indicele competitivității regionale în Regiunea Sud-Est este la jumătatea mediei UE, situându-se la o valoare de 56 comparativ cu 100 pentru UE. București-Ilfov are un scor de 93,7, iar Regiunile Sud-Est și Sud Muntenia rămân mult în urmă. Rata șomajului în regiune a fost de peste 9% în 2023, în creștere față de 7,8% în 2020, și este cea mai ridicată din țară. IMM-urile contribuie insuficient la economia locală, din cauza accesului limitat la finanțare și a lipsei de sprijin pentru inovare.

Figură 6. Indicele competitivității regionale/EU Regional Competitiveness Index 2.0 (Index, EU27 = 100, 2022)



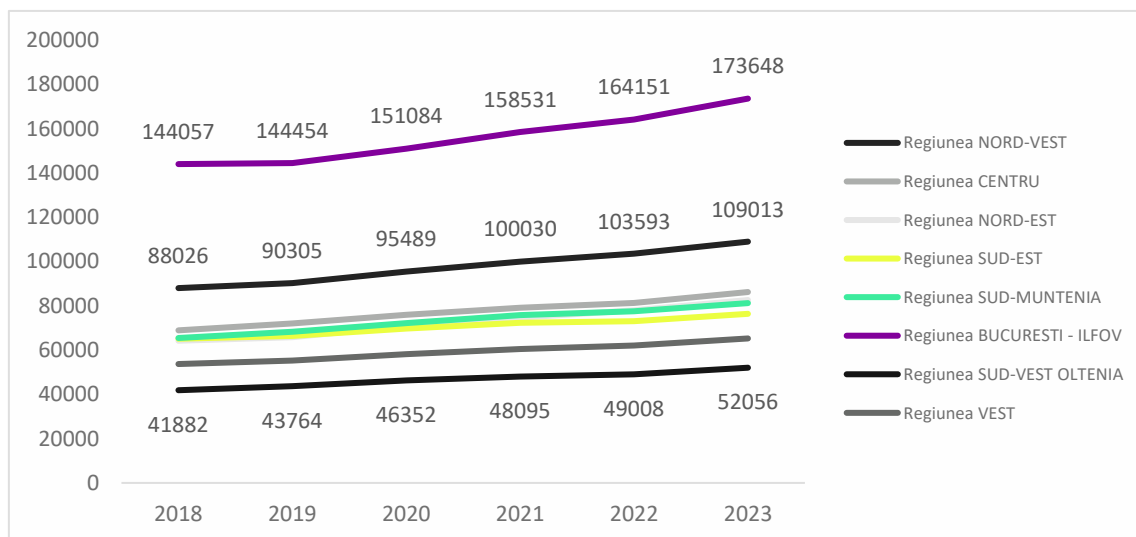
Sursa: date Eurostat

<sup>3</sup> Eurostat, <https://ec.EURopa.eu/EURostat/> EURostat,

[https://ec.EURopa.eu/EURostat/databrowser/view/isoc\\_r\\_iacc\\_h/default/table?lang=en&category=reg.reg\\_isoc.reg\\_isoc\\_i](https://ec.EURopa.eu/EURostat/databrowser/view/isoc_r_iacc_h/default/table?lang=en&category=reg.reg_isoc.reg_isoc_i)

76. **Lipsa infrastructurilor de sprijin pentru afaceri:** Regiunea Sud-Est nu beneficiază de suficiente incubatoare, acceleratoare sau infrastructuri de sprijin pentru afaceri, ceea ce limitează posibilitățile IMM-urilor de a crește și de a se dezvolta. Infrastructura pentru transferul tehnologic și pentru colaborarea între afaceri și CDI rămâne inexistentă în multe județe. Dinamica economică este reflectată de numărul crescător de unități locale (firme) active la nivel regional și național. În anul 2023, în Regiunea Sud-Est funcționau 76.402 firme, cu 17% mai multe decât în anul 2018. Deși a înregistrat un ritm de creștere, Regiunea Sud-Est se situează în continuare sub media națională per regiune (84% din media regională privind numărul de firme).

Figură 7. Unități locale active pe regiuni



Sursa: date INS, TEMPO online

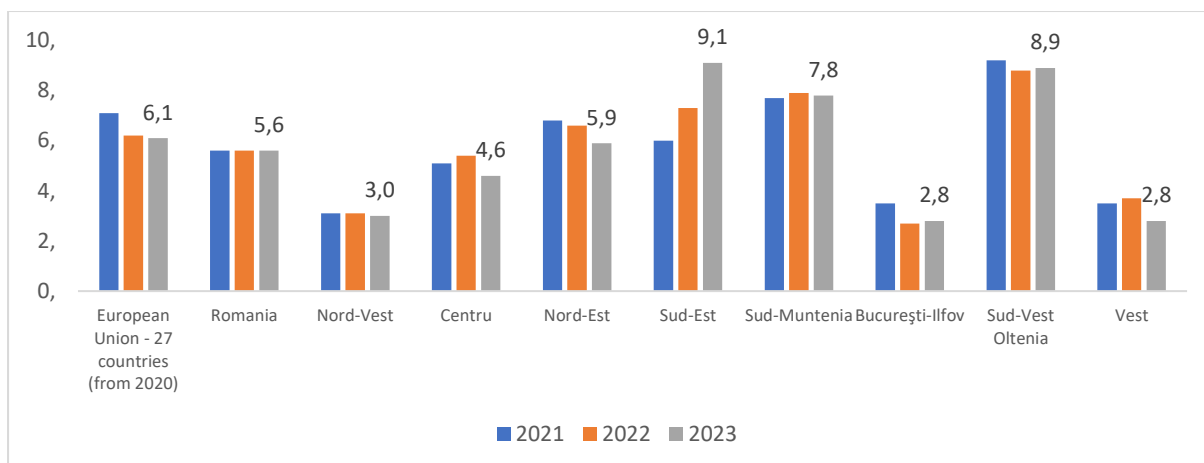
77. **Situație nefavorabilă pe piața muncii:** Regiunea Sud-Est are o situație nefavorabilă pe piața muncii în perioada 2021-2024, reflectată de rate ridicate ale șomajului și câștiguri salariale sub media națională. Rata șomajului este peste media pe media națională de 5,6%, fiind de peste 9% în anul 2023. De altfel, această valoare este cea mai ridicată din țară, fiind pe o tendință de creștere, contrar dinamicii la nivel național sau european. La nivel intra-regional, județele Galați și Buzău au cele mai ridicate rate ale șomajului, în timp ce Constanța, un județ dinamic, centru universitar și economic, are cea mai redusă rată a șomajului, sub media națională, potrivit INS<sup>45</sup>. Această situație este completată de Ratele de activitate care în Regiunea Sud Est sunt sub media Europeană și sub media națională, evidențiind o subutilizare a resurselor de muncă la nivel regional. Cea mai ridicată raă de ocupare este în Constanța, iar cea mai redusă în Galați. PIB-ul pe cap de locuitor al Regiunii Sud-Est este sub media națională și europeană, iar productivitatea muncii este de doar 44,9% din media UE în județul Vrancea, comparativ cu 156,6% în București-Ilfov (2022). Diferențele salariale între județe sunt semnificative: câștigul salarial mediu brut este de 5.922 RON în regiunea Sud-Est în 2023, în timp ce județul Vrancea are cel mai mic salariu brut (5.335 RON), sub media națională de 7.042 RON.

Figură 8. Rata șomajului pe regiuni

<sup>4</sup> INS raportează la nivel de județ doar rata șomajului pentru șomerii înregistrați, sensibil mai redusă decât rata șomerilor BIM, raportată de EUROSTAT.

<sup>5</sup> Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

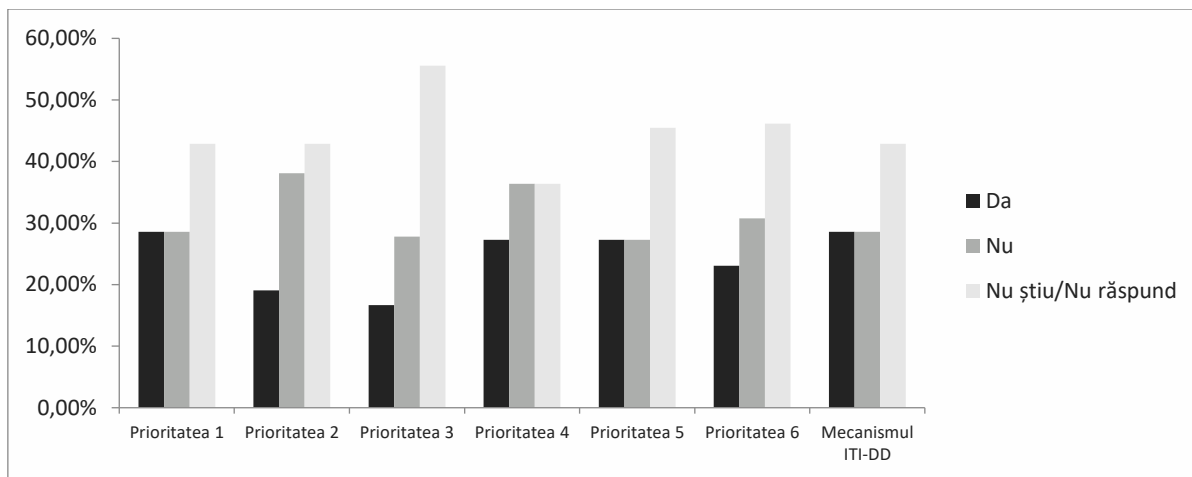
Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>



Sursa: date INS, TEMPO online

78. Intervențiile planificate răspund nevoilor actuale ale grupurilor țintă și provocărilor socio-economice din regiune, sprijinirea creșterii sustenabile și a competitivității IMM-urilor fiind reflectată prin OS 1.3, beneficiind de o alocare de 261.012.568 EUR pentru sprijinirea companiilor prin intermediul infrastructurilor suport de afaceri și pentru stimularea activităților inovatoare și creșterea competitivității IMM-urilor. Până la data de 31.12.2024, au fost contractate în cadrul Acțiunii 1.5 "Sprijinirea companiilor prin intermediul infrastructurilor suport de afaceri" un număr de 3 proiecte etapizate, a căror valoare nerambursabilă solicitată este de 3.532.542 EUR, progresul implementării intervențiilor fiind afectat de întâzieri în lansarea apelurilor pentru proiecte. Din perspectiva apelurilor lansate, la 31.12.2024 era lansat un singur apel de proiecte în valoare totală de 43.362.593 EUR ce a vizat Acțiunea 1.6, Operațiunea A1 Microintreprinderi. În cadrul acestui apel au fost depuse 214 cereri de finanțare cu o valoare totală nerambursabilă solicitată de 37.145.454 EUR, ceea ce reprezintă aprox. 85% din total alocat la nivel de apel.
79. De asemenea, prin OS 1.4 din cadrul Priorității 1, PRSE 2021-2027 susține dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă și antreprenoriat, alocând în acest scop un buget de 5.882.353 EUR. Până la data de 31.12.2024 nu fusese contractat niciun proiect în acest domeniu, și în acest caz înregistrându-se întâzieri în lansarea apelurilor pentru proiecte.
80. Datele colectate prin sondajul aplicat la nivelul beneficiarilor indică faptul că o mare parte a respondenților nu au o opinie clară sau nu au răspuns la întrebarea privind necesitatea unei modificări a programului ca urmare a eventualelor modificări semnificative ale situației socio-economice în Regiunea Sud-Est, asociate acestei priorități. Astfel, 43% dintre respondenți au selectat opțiunea „Nu știu/Nu răspund”, ceea ce sugerează fie o lipsă de informații sau de claritate asupra obiectivelor programului, fie o incertitudine cu privire la necesitatea unei revizuirii. Dintre cei care au oferit un răspuns clar, 29% consideră că sunt necesare modificări ale Programului Regional Sud-Est, semnalând că au observat schimbări semnificative în situația socio-economică. Pe de altă parte, 29% dintre respondenți consideră că nu sunt necesare modificări, ceea ce indică faptul că o parte dintre beneficiari nu percep schimbări relevante care să justifice o ajustare a programului.

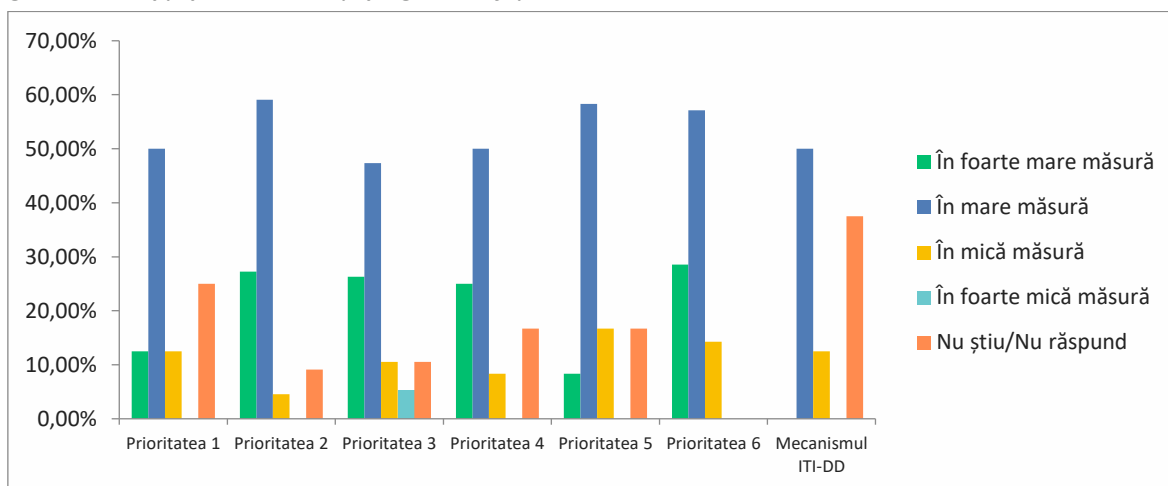
Figură 9. Percepții privind relevanța intervențiilor finanțate



Sursa : Sondaj la nivelul beneficiarilor de finanțare

81. În general, Prioritatea 1 este percepută ca fiind relevantă și bine adaptată nevoilor entităților și ale regiunii, având un nivel ridicat de satisfacție din partea beneficiarilor. Conform sondajului adresat beneficiarilor de finanțare, exemplificat în graficul de mai jos, 62,5% dintre respondenți consideră că Prioritatea 1 răspunde în mare sau foarte mare măsură nevoilor lor. Totuși, 12,5% dintre respondenți consideră că Prioritatea 1 răspunde în mică măsură nevoilor lor, ceea ce ar putea indica necesitatea unor ajustări sau măsuri de îmbunătățire pentru a crește impactul acestei priorități, iar 25% nu au oferit un răspuns clar, ceea ce sugerează o posibilă lipsă de informații sau incertitudine privind obiectivele acestei priorități.

Figură 10. Percepții privind relevanța programului față de nevoi



Sursa : Sondaj la nivelul beneficiarilor de finanțare

82. Prioritatea 1 a PRSE 2021-2027 a fost concepută pentru a răspunde provocărilor socio-economice specifice regiunii prin intervenții adaptate nevoilor grupurilor țintă, care includ administrațiile locale, IMM-urile, mediul de cercetare și educație, precum și populația generală beneficiară indirectă a investițiilor realizate. Evaluarea procesului de implementare până în prezent evidențiază faptul că intervențiile finanțate răspund nevoilor grupurilor țintă și provocărilor socio-economice din regiune.
83. Un exemplu concret care demonstrează capacitatea programului de a răspunde acestor nevoi este proiectul Incubatorului de Afaceri Constanța. Studiul de caz aferent acestui proiect arată că inițiativa sprijină dezvoltarea mediului antreprenorial în industriile creative, răspunzând astfel unei cereri nesatisfăcute pentru spații de lucru și suport dedicat start-up-urilor inovatoare. Proiectul urmărește să ofere acces la infrastructură modernă, servicii de consultanță și oportunități de networking, contribuind la creșterea competitivității economice a regiunii.
84. Intervențiile P1 sunt bine direcționate, însă procesul de implementare se confruntă cu provocări care pot afecta impactul așteptat și implică modul în care intervențiile planificate răspund nevoilor grupurilor țintă și provocărilor socio-economice din regiune. Printre principalele dificultăți semnalate de beneficiari și consultanți se numără:



- Întârzieri în procesul de evaluare și contractare: Procesul complex și numărul ridicat de cereri de finanțare depuse în ultimele zile ale apelurilor determină întârzieri semnificative în evaluarea și contractarea proiectelor, ceea ce întârzie accesul grupurilor țintă la finanțare.
- Rigiditatea mecanismelor: Deși programul include măsuri de sprijin pentru IMM-uri, beneficiarii au semnalat dificultăți în ajustarea bugetelor proiectelor în raport cu creșterea costurilor materialelor și a inflației. Procedurile greoaie de modificare a costurilor conduc la întârzieri în execuția proiectelor. Beneficiarii au evidențiat de asemenea faptul că sprijinul pentru digitalizare și inovare este binevenit, dar rata scăzută de contractare a proiectelor din acest domeniu indică o nevoie de simplificare a accesului la finanțare.

85. Pentru a asigura o mai bună corelare între intervențiile programului și nevoile grupurilor țintă, este necesară optimizarea proceselor administrative și creșterea sprijinului pentru beneficiari. În ceea ce privește sprijinul pentru beneficiari, Helpdesk-ul și sesiunile de instruire desfășurate contribuie semnificativ la îmbunătățirea calității proiectelor depuse.

#### **Sumarul răspunsului**

86. Intervențiile aferente Priorității 1 sunt bine direcționate și răspund nevoilor grupurilor țintă și provocărilor socio-economice specifice regiunii, dar întârzierile în lansarea apelurilor, procesul complex de evaluare, selecție și contractare, precum și rigiditatea mecanismelor financiare afectează eficiența implementării intervențiilor și implicit modul în care acestea răspund nevoilor grupurilor țintă și provocărilor socio-economice specifice regiunii. Principalele măsuri necesare se referă la simplificarea procedurilor, accelerarea contractării și sprijin suplimentar pentru beneficiari.

ÎE3. În ce măsură Prioritatea 1 este aliniată la strategiile europene, naționale și regionale relevante și astfel, poate contribui la realizarea obiectivelor acestora?

87. Această întrebare se referă la coerența externă a intervențiilor din cadrul Priorității 1 cu strategiile europene, naționale și regionale relevante. Evaluarea va analiza în ce măsură aceste intervenții contribuie la realizarea obiectivelor stabilite în strategiile relevante la nivel european, național și regional

88. Pentru a răspunde acestei întrebări, se va realiza o analiză comparativă între intervențiile din cadrul Priorității 1 și obiectivele strategiilor relevante. Această analiză va include o cercetare documentară a strategiilor naționale, europene și regionale, completată de interviuri cu reprezentanți ai AM și experți din domeniu. De asemenea, se va organiza un panel de experți care să valideze și să completeze analiza, asigurând o evaluare riguroasă a coerenței intervențiilor.

89. Analiza documentară oferă o bază obiectivă pentru evaluarea coerenței intervențiilor cu strategiile relevante. Interviurile și panelurile de experți permit o interpretare nuanțată a datelor și contribuie la formularea unor concluzii bine fundamentate.

90. Factori precum alinierea politicilor naționale cu cele europene, capacitatea de implementare la nivel regional, și variațiile socio-economice pot influența coerența și relevanța intervențiilor în contextul strategiilor analizate.

#### **Principalele constatări din mixul de metode și instrumente aplicate**

91. Prioritatea 1 a Programului Regional Sud-Est 2021-2027 este strâns aliniată la multiple strategii europene, naționale și regionale, sprijinind obiectivele acestora printr-o serie de acțiuni concrete destinate inovării, digitalizării și creșterii competitivității economice. În continuare este detaliată corelarea dintre strategiile relevante și acțiunile din cadrul Priorității 1 care contribuie la realizarea obiectivelor acestora.

#### **Alinierea la strategiile europene**

- Agenda Digitală pentru Europa: Această strategie își propune crearea unui ecosistem digital avansat în UE, facilitând accesul la tehnologii inovatoare și promovând transformarea digitală. Prioritatea 1 contribuie în mod direct la obiectivele strategiei, prin OS 1.2 care vizează creșterea gradului de digitalizare în IMM-uri și digitalizarea serviciilor publice, și prin OS 1.3, care include finanțare pentru start-up-uri și IMM-uri din sectoare tehnologice avansate, contribuind la economia digitală.
- Pactul Verde European: Această inițiativă vizează tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic și promovarea inovației sustenabile. Prioritatea 1 contribuie în mod direct la obiectivele strategiei, prin OS 1.1 care finanțează soluții ecologice în industrii și dezvoltarea unor procese economice mai sustenabile, și prin OS 1.3 care sprijină antreprenoriatul verde și economia circulară, aliniindu-se obiectivelor de reducere a emisiilor.



- Strategia Europeană privind Cercetarea și Inovarea 2020-2024: Această strategie subliniază importanța cercetării și inovării în abordarea provocărilor globale și în stimularea competitivității economice a Europei. Obiectivele sale includ promovarea excelenței științifice, sprijinirea inovării disruptive și consolidarea Spațiului European de Cercetare. Prioritatea 1 contribuie în mod direct la obiectivele strategiei, prin OS 1.1 care sprijină investiții în infrastructuri de cercetare și dezvoltarea competențelor științifice și se aliniază cu obiectivul european de promovare a excelenței științifice, respectiv prin OS 1.3 care sprijină inovarea în întreprinderile mici și mijlocii, contribuind la stimularea competitivității economice regionale, în concordanță cu strategia europeană.
- Strategia Digitală a UE: Cunoscută și ca "Busola Digitală 2030", această strategie trasează calea transformării digitale a economiei și societății europene. Obiectivele principale includ dezvoltarea competențelor digitale, infrastructuri digitale sigure și sustenabile, digitalizarea serviciilor publice și transformarea digitală a afacerilor. Prioritatea 1 contribuie în mod direct la obiectivele strategiei, prin OS 1.2 care sprijină digitalizarea IMM-urilor, adoptarea tehnologiilor avansate și digitalizarea serviciilor publice, respectiv prin OS 1.3, care prin promovarea inovării și a tehnologiilor digitale în sectorul privat, se aliniază cu scopul de a crea un mediu de afaceri digitalizat și competitiv.
- Agenda Europeană pentru Competențe (European Skills Agenda): Această agendă este un plan pe cinci ani care urmărește dezvoltarea competențelor necesare pentru a sprijini competitivitatea durabilă, echitatea socială și reziliența în fața crizelor. Prin OS 1.4, Prioritatea 1 contribuie la acest plan prin promovarea formării profesionale și a învățării pe tot parcursul vieții, dezvoltarea competențelor necesare specializării inteligente, adaptate nevoilor pieței muncii și tranziției către o economie verde și digitală.

#### Alinierea la strategiile naționale

- Strategia Națională de Competitivitate 2021-2027: Această strategie urmărește creșterea competitivității economice a României prin inovare, tehnologizare și antreprenoriat. Prioritatea 1 contribuie în mod direct la obiectivele strategiei, prin OS 1.1 care stimulează colaborarea între universități, centre CDI și sectorul privat și prin OS 1.3, care aloca fonduri pentru modernizarea proceselor de producție și creșterea competitivității IMM.
- Strategia Națională pentru Digitalizare 2021-2027, care vizează creșterea gradului de digitalizare a economiei și stimularea inovației tehnologice. Prioritatea 1 contribuie în mod direct la obiectivele strategiei, prin OS 1.2 care susține adoptarea de soluții digitale în IMM-uri, crearea de platforme online și dezvoltarea competențelor digitale, precum și digitalizarea serviciilor publice.
- Strategia Națională de Cercetare, Inovare și Specializare Inteligentă 2022-2027: Elaborată de Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării, această strategie stabilește viziunea României pentru sistemul de cercetare și inovare. Obiectivele generale includ dezvoltarea sistemului de CDI, susținerea ecosistemelor de inovare și creșterea colaborării internaționale. Prioritatea 1 contribuie în mod direct la obiectivele strategiei, prin: OS 1.1 care sprijină dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare, creșterea numărului și a competențelor cercetătorilor; prin OS 1.2 care sprijină adoptarea tehnologiilor digitale, susținând ecosistemele de inovare și promovând specializarea inteligentă în regiune; prin OS 1.4 care se aliniază cu SNCISI prin promovarea formării de competențe specifice necesare în domeniile de specializare inteligentă și tranziție industrială, facilitând astfel implementarea direcțiilor strategice naționale.
- Strategia Națională pentru Dezvoltarea și Susținerea Centrelor de Inovare Digitală din România 2024-2027: Această strategie răspunde necesității de a coordona și eficientiza eforturile dedicate transformării digitale a sectoarelor privat și public din România. Obiectivele sale includ formarea și susținerea centrelor de inovare digitală (CID) pentru a facilita adoptarea tehnologiilor digitale de către IMM-uri și instituții publice. Prioritatea 1 contribuie în mod direct la obiectivele strategiei, prin OS 1.2 care sprijină valorificarea digitalizării în IMM (prin colaborarea cu CID-uri facilitează accesul IMM-urilor la tehnologii digitale și accelerează transformarea digitală în regiune) și digitalizarea serviciilor publice, respectiv prin OS 1.3 care sprijină integrarea soluțiilor digitale în procesele de afaceri, îmbunătățind competitivitatea și eficiența întreprinderilor locale.
- Strategia Națională pentru IMM-uri 2021-2027, care vizează sprijinirea start-up-urilor și întreprinderilor inovatoare. Prioritatea 1 este strâns aliniată cu obiectivele strategiei, oferind un cadru de sprijin integrat pentru dezvoltarea și consolidarea IMM-urilor în regiunea Sud-Est. Această sinergie asigură o abordare coerentă și eficientă în promovarea competitivității și inovării în sectorul IMM din România.

#### Alinierea la strategiile regionale



- Planul de Dezvoltare Regională Sud-Est 2021-2027, documentul care definește direcțiile strategice pentru dezvoltarea economică și inovare în regiune. Prioritatea 1 contribuie în mod direct la obiectivele acestui plan, prin OS 1.1 care sprijină dezvoltarea clusterelor regionale și crearea de infrastructuri de cercetare aplicată, și prin OS 1.3 care stimulează dezvoltarea start-up-urilor inovatoare și acceleratoarelor de afaceri.
- Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est (RIS3), care definește domeniile economice cu cel mai mare potențial de creștere și inovație. Prioritatea 1 contribuie în mod direct la obiectivele strategiei, prin OS 1.1 care finanțează sectoare de excelență identificate în RIS3, precum IT&C, inginerie și transport naval, agro-alimentar și biotehnologii, acvacultură și pescuit, industria confecțiilor și turism, prin OS 1.3 care sprijină antreprenoriatul și dezvoltarea afacerilor în domenii strategice pentru regiune, prin OS 1.4 care sprijină dezvoltarea competențelor necesare în sectoarele prioritare, facilitând astfel tranziția către o economie bazată pe cunoaștere și inovare.

#### Sumarul răspunsului

92. Analiza corelării Priorității 1 a Programului Regional Sud-Est 2021-2027 cu strategiile europene, naționale și regionale evidențiază o aliniere puternică cu direcțiile de dezvoltare stabilite la nivel strategic. Prin intervențiile sale în cercetare și inovare, digitalizare, competitivitatea IMM-urilor și dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă și tranziție industrială, Prioritatea 1 contribuie direct la atingerea obiectivelor-cheie din strategii europene precum Agenda Digitală pentru Europa, Pactul Verde European și Strategia Europeană pentru Cercetare și Inovare, asigurând tranziția către o economie mai competitivă, inovatoare și sustenabilă. La nivel național, Prioritatea 1 sprijină implementarea Strategiei Naționale pentru Competitivitate 2021-2027, Strategiei Naționale pentru Digitalizare și Strategiei Naționale pentru IMM-uri 2021-2027, prin măsuri de stimulare a ecosistemului antreprenorial, dezvoltarea infrastructurilor de inovare și accelerarea transformării digitale a mediului economic. De asemenea, alinierea intervențiilor Priorității 1 la Strategia Națională de Cercetare, Inovare și Specializare Inteligentă și la Strategia Națională pentru Dezvoltarea Centrelor de Inovare Digitală evidențiază sprijinul acordat sectoarelor emergente și prioritare pentru dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere. În context regional, Planul de Dezvoltare Regională Sud-Est 2021-2027 și Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est (RIS3) sunt susținute de intervențiile Priorității 1, care facilitează dezvoltarea inovării, a clusterelor de inovare, modernizarea IMM-urilor și creșterea capacităților regiunii în domenii strategice precum IT&C, inginerie, bioeconomie și energie verde. Pentru OS 1.1 și OS 1.4 domeniile de specializare inteligentă regională reprezintă criteriile de eligibilitate (conform prevederilor din regulament), în timp ce pentru OS 1.2 și OS 1.3 reprezintă criteriile de punctaj.
93. În concluzie, Prioritatea 1 joacă un rol esențial în realizarea obiectivelor strategice stabilite la nivel european, național și regional, oferind un cadru de sprijin integrat pentru tranziția economică a Regiunii Sud-Est. Astfel, Regiunea Sud-Est are potențialul de a deveni un pol de dezvoltare competitiv, inovator și digitalizat, aliniat la standardele europene.

## 4.2. Eficiență și eficacitate (ÎE6)

### Detalierea întrebării de evaluare și aspecte urmărite:

ÎE6. Care este progresul actual în implementarea Priorității 1 în raport cu indicatorii relevanți de realizare și rezultat? În ce măsură se previzionează atingerea țintelor stabilite la nivel de program, dat fiind progresul actual și nivelul de eficiență identificat în cadrul evaluării? În ce măsură țintele stabilite la nivel de program sunt realiste?

94. Această întrebare de evaluare se concentrează pe analiza progresului realizat în implementarea Priorității 1, evaluând măsura în care sunt îndeplinite obiectivele și țintele stabilite. Întrucât proiectele sunt în stadii incipiente, evaluarea se va axa pe măsurarea progresului inițial și pe evaluarea realismului țintelor stabilite, pe baza tendințelor observate și a analizei predictive. Scopul este de a verifica dacă, dat fiind ritmul actual și condițiile de implementare, aceste ținte pot fi atinse până la finalizarea programului și de a identifica eventuale necesități de ajustare.
95. Metodologia de evaluare va include o cercetare documentară pentru a analiza rapoartele de progres și datele statistice privind realizările programului. Vor fi organizate ateliere de lucru cu reprezentanții AM și grupurile țintă pentru a discuta despre progresul actual și provocările întâmpinate.
96. Analiza va include și dezvoltarea unor modele predictive pentru a estima probabilitatea de atingere a țintelor stabilite, pe baza datelor istorice și a intenției de depunere a proiectelor de către beneficiari.



97. Utilizarea modelelor predictive și a analizelor statistice permite o evaluare obiectivă a progresului și o previziune realistă a posibilității de atingere a țintelor. Atelierele de lucru oferă oportunitatea de a discuta provocările și de a valida constatările prin implicarea directă a actorilor relevanți.
98. Factori contextuali relevanți includ capacitatea de implementare a proiectelor, ritmul de contractare și execuție a acestora, evoluția socio-economică a regiunii, și modificările legislative care pot influența realizarea țintelor. De asemenea, disponibilitatea resurselor financiare și administrative poate afecta progresul și atingerea obiectivelor.

**Principalele constatări din mixul de metode și instrumente aplicate**

99. În cadrul Priorității 1 au fost contractate 3 proiecte dintr-un apel destinat proiectelor etapizate. Până la 31.12.2024 a mai fost lansat un singur apel de proiecte în valoare totală de 43.362.593 EUR ce a vizat Acțiunea 1.6, Operațiunea A creșterea competitivității IMM-urilor. În cadrul acestui apel au fost depuse 214 cereri de finanțare cu o valoare totală nerambursabilă solicitată de 37.145.454 EUR, ceea ce reprezintă aprox. 85% din total alocat la nivel de apel, aceste cereri de finanțare fiind în proces de evaluare și selecție. Pentru zona ITI DD nu a fost contract niciun proiect, nefiind lansate apeluri de proiecte.
100. Analiza privind atingerea valorilor țintă ale indicatorilor de realizare indică un progres foarte limitat până la 31.12.2024, ilustrat prin valorile din Anexa V. În ceea ce privește OS1.3, se înregistrează grad potențial de îndeplinire a obiectivelor de etapă, prin operațiunile selectate, de 56% pentru întreprinderi care beneficiază de sprijin, respectiv 8% grad de îndeplinire potențială a țintei finale. Valorile pentru întreprinderile care beneficiază de sprijin prin granturi sunt foarte reduse, respectiv doar 4% grad potențial de îndeplinire a obiectivului de etapă și doar 1% față de ținta finală. Operațiunile selectate aferente întreprinderilor care beneficiază de sprijin nefinanciare au un potențial de a contribui la ținta finală ci 32%, iar în ceea ce privește obiectivul de etapă, ca urmare a etapizării proiectelor, ținta a fost substanțial depășită, respectiv înregistrează 196%, sugerând necesitatea revizuirii/actualizării valorii indicatorului. Nu au fost înregistrate progrese în ceea ce privește întreprinderile care beneficiază de sprijin prin instrumente financiare.
101. Pentru celelalte obiective specifice nu au fost înregistrate progrese, ca urmare a faptului că nu există proiecte contractate sau în implementare.
102. Progresul implementării Priorității 1 este așadar foarte redus, fiind influențat de o serie de factori, atât pozitivi cât și negativi. Influența factorilor negativi reflectă principalele cauze ale progresului limitat în implementarea intervențiilor planificate, aceștia fiind descriși în continuare.

- **Întârzieri în lansarea apelurilor**

Procesul de lansare a apelurilor a fost afectat de întârzieri cauzate de cadrul normativ și probleme în funcționarea platformei MySMIS, precum și de desfășurarea procesului de elaborare și avizare al schemelor de ajutor de stat. Exemple relevante includ: faptul că reglementările naționale privind gestionarea fondurilor europene pentru exercițiul 2021-2027 au fost finalizate cu întârziere, ceea ce a creat incertitudine în rândul autorităților responsabile de implementare; ordonanța de simplificare destinată optimizării procesului de finanțare și gestionare a fondurilor a fost adoptată abia în 2023, iar aplicarea sa efectivă a necesitat timp pentru clarificări suplimentare; noile cerințe de corelare cu regulamentele europene privind principiul Do No Significant Harm (DNSH) și cerințele de mediu au impus ajustări și revizui ale ghidurilor de finanțare, ceea ce a condus la amânări suplimentare ale lansării apelurilor; platforma MySMIS a fost lansată cu întârzieri, iar funcționalitățile esențiale necesare pentru gestionarea apelurilor nu erau complet operaționale la momentul planificat. De asemenea, criteriile de selecție și punctajele de evaluare au fost revizuite și ajustate în mai multe rânduri, ceea ce a întârziat publicarea finală a apelurilor. Procesul de pregătire și lansare a apelurilor a fost influențat și de necesitatea integrării proiectelor etapizate, un proces complex ce a presupus modificarea programului, identificarea resurselor și aprobarea din partea Comisiei Europene. Restricția impusă de Comisie, conform căreia nu mai mult de 30% din alocarea fiecărei priorități poate fi utilizată pentru proiectele etapizate, a generat întârzieri, fiind necesare ajustări continue ale programului.

- **Lipsa predictibilității în calendarul apelurilor de finanțare**

Unii beneficiari au avut dificultăți în pregătirea proiectelor din cauza lipsei unui calendar clar privind deschiderea și închiderea apelurilor, ceea ce generează un val masiv de depuneri în ultimele zile ale sesiunilor, generând un volum excesiv de muncă pentru evaluatori și întârzieri în procesul de contractare.

Acest aspect a fost corectat, existând în acest moment un calendar al apelurilor de proiecte pentru primele 3 trimestre ale anului 2025.

- **Probleme de capacitate administrativă**

Lipsa specialiștilor în domenii precum protecția inovarea tehnologică a îngreunat elaborarea documentațiilor tehnice de către beneficiari. De asemenea, echipa AM PRSE 2021-2027 a fost suprasolicitată în anumite etape ale procesului de evaluare și selecție, ceea ce a dus la întâzieri în clarificarea documentațiilor și contractarea proiectelor.

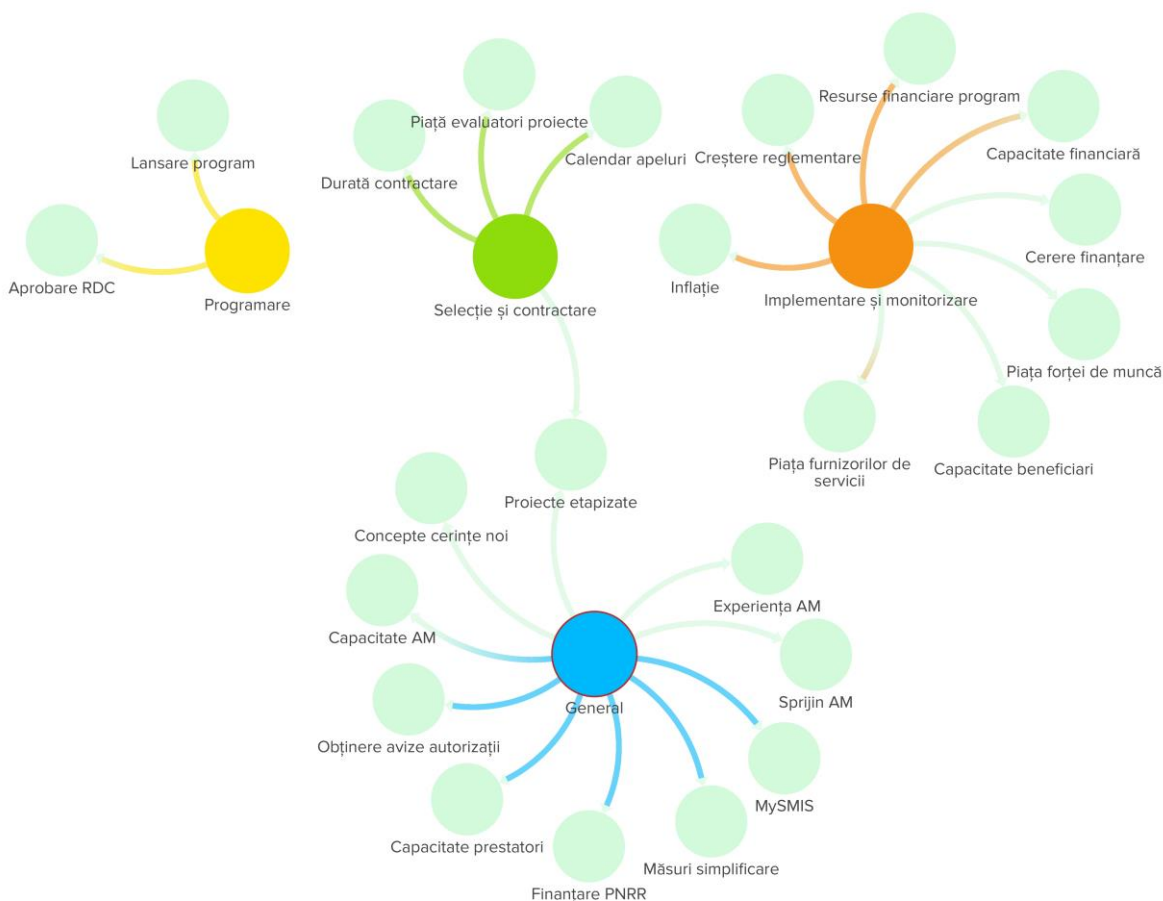
- **Aspecte neprevăzute în implementarea proiectelor**

În timpul implementării unui proiect, pot apărea situații neprevăzute care afectează planificarea inițială și pot genera întâzieri. Factori precum modificările legislative, problemele administrative, dificultățile tehnice, fluctuațiile de costuri sau necesitatea unor ajustări neprevăzute pot influența desfășurarea activităților. De asemenea, condițiile de piață, disponibilitatea resurselor sau provocările legate de coordonarea partenerilor pot necesita reconfigurarea etapelor proiectului.

- **Provocări în aplicarea principiului DNSH**

Implementarea principiului "Do No Significant Harm" (DNSH) a adus provocări suplimentare pentru beneficiari. Cerințele de mediu sunt dificil de respectat în practică, iar beneficiarii se confruntă cu dificultăți în elaborarea documentațiilor tehnice necesare pentru conformitate.

Figură 11. Factori care influențează implementarea PRSE 2021-2027 și a P1



Sursa: Prelucrări autori

103. Studiul de caz prezentat în continuare ilustrează situația concretă privind implementarea unui proiect în cadrul Priorității 1, descriind principali factori de influență asupra procesului de implementare, atât pozitivi cât și negativi.



## Studiu de caz - Incubator de Afaceri Constanța - Etapa II

Beneficiar: Municipiul Constanța / UAT Municipiul Constanța

Valoare totală: 21.879.744,44 lei

Finanțare nerambursabilă: 2.664.307,60 lei

Perioada de implementare: 13.12.2024 - 31.12.2025 (proiect etapizat)

Proiectul urmărește dezvoltarea unui incubator de afaceri sectorial dedicat industriilor creative, într-un imobil situat în Municipiul Constanța. Acesta își propune crearea primului hub regional destinat start-up-urilor și IMM-urilor din sectorul industriilor creative, prin dezvoltarea unui spațiu de 2346 mp, cu capacitatea de a găzdui 17 firme și 160 de persoane. Implementarea proiectului a beneficiat de o colaborare eficientă între Primăria Constanța, Zona Metropolitană și Camera de Comerț, asigurând o coordonare optimă și alinierea la nevoile regionale prin implicarea ADR Sud-Est.

Pregătirea temeinică a documentației înainte de lansarea apelurilor a permis accesarea rapidă a finanțării și adaptarea la cerințele programului. Reabilitarea clădirii istorice a revitalizat patrimoniul local, transformând-o într-un centru dedicat antreprenoriatului creativ. Flexibilitatea echipei de proiect a contribuit la gestionarea provocărilor, iar relevanța strategică a proiectului a consolidat sprijinul pentru industriile creative, un sector prioritar pentru regiune.

Cu toate acestea, proiectul a întâmpinat și dificultăți importante. Complexitatea tehnică a reabilitării a generat costuri neprevăzute și ajustări repetate ale bugetului. Lipsa consultanței externe, cauzată de neeligibilitatea serviciilor de management de proiect, a crescut presiunea asupra echipei interne. Întârzierile administrative și legislative, inclusiv schimbările reglementare și necesitatea unei noi achiziții publice, au afectat ritmul implementării. Rigiditatea legislației privind ajutoarele de stat a limitat adaptabilitatea proiectului, iar alocarea de resurse financiare proprii semnificative a pus presiune pe bugetul municipalității. Integrarea principiilor DNSH a fost un proces dificil, necesitând ajustări tehnice și soluții de gestionare a deșeurilor. În plus, riscurile privind respectarea calendarului de implementare rămân o preocupare, având în vedere complexitatea proceselor de incubare și preincubare.

Experiența proiectului a evidențiat anumite lecții care pot fi desprinse. Separarea reabilitării clădirii de activitățile de incubare, cu finanțări distincte, ar fi simplificat administrarea și flexibilitatea implementării. O planificare timpurie a activităților de incubare, inclusiv regulamente și criterii de selecție, ar fi prevenit întârzierile. De asemenea, adaptarea rapidă la schimbările legislative și un dialog constant cu autoritățile sunt esențiale pentru evitarea blocajelor. În plus, îmbunătățirea metodelor de măsurare a impactului ar contribui la optimizarea proiectelor viitoare.

În concluzie, proiectul este un demers ambițios, care va aduce atât beneficii importante pentru comunitate, cât și provocări semnificative pentru echipa de implementare. Lecțiile învățate din acest proces pot ghida viitoarele inițiative și pot contribui la îmbunătățirea modului în care astfel de proiecte sunt planificate și implementate în viitor.

104. Atingerea țintelor stabilite pentru Prioritatea 1 depinde în mod direct de o serie de elemente, descrise în continuare. Un prim astfel de element se referă la respectarea calendarului de lansare a apelurilor pentru proiecte. Orice întârziere în deschiderea apelurilor sau modificări neprevăzute în condițiile de finanțare ar putea afecta atât numărul de proiecte contractate, cât și ritmul implementării acestora. În trim. I-III 2025 este planificată lansarea a 18 apeluri de proiecte (4 apeluri necompetitive regionale și 14 apeluri competitive - 3 ITI DD și 11 regionale) în valoare de totală de 327.827.158 EUR, din care 278.653.083 EUR FEDR. Apelurile vor acoperi toate domeniile de finanțare ale Priorității 1 - cercetare, dezvoltare, inovare; digitalizare, IMM și antreprenoriat; dezvoltarea de competențe. Alocările financiare la nivelul acestor apeluri acoperă aprox. 90% din bugetul aferent apelurilor regionale (întreaga alocare rămasă după lansarea apelului din 2024) și 100% din bugetul aferent apelurilor ITI DD.

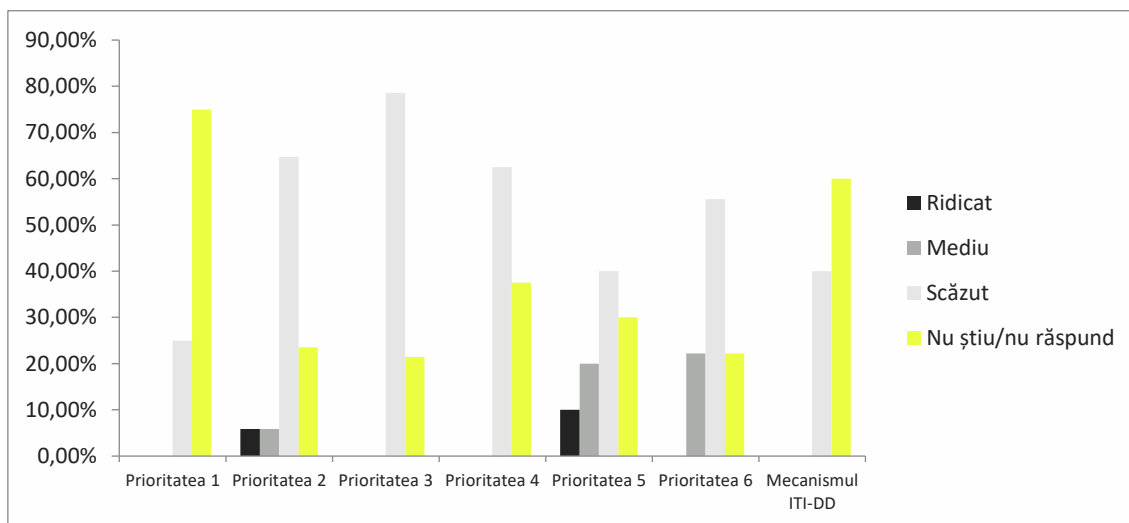
105. De asemenea, succesul Priorității 1 este influențat de interesul și capacitatea beneficiarilor potențiali de a depune cereri de finanțare în cadrul apelurilor lansate. Disponibilitatea acestora de a accesa fondurile și de a dezvolta proiecte viabile va determina gradul de contractare și, implicit, posibilitatea de atingere a țintelor stabilite. Capacitatea beneficiarilor face obiectul analizelor evaluării din cadrul întrebării de evaluare ÎE 5. Informațiile colectate indică un risc semnificativ legat de dificultatea stabilirii unor relații eficiente între IMM-uri și instituțiile



de cercetare. Deși există discuții în desfășurare cu universitățile pentru depunerea de proiecte, experiența din programele anterioare arată că este greu de găsit un echilibru între cererea de inovare a IMM-urilor și capacitatea universităților de a furniza soluții aplicabile. Astfel, riscul identificat este legat de absorbția fondurilor destinate inovării, existând posibilitatea ca cererea să nu fie suficient de mare pentru a acoperi alocarea disponibilă.

106. În ceea ce privește atingerea țintelor indicatorilor de realizare și de rezultat la nivelul Priorității 1, aceasta va depinde și de măsura în care proiectele își vor atinge valorile țintă ale indicatorilor stabiliți la nivel de proiect. Chiar dacă țintele generale sunt bine fundamentate, succesul depinde de implementarea efectivă a proiectelor și de capacitatea acestora de a livra rezultatele așteptate în termenii stabiliți. În acest sens, este relevantă aprecierea din partea beneficiarilor privind riscul neatingerii țintelor indicatorilor, în cazul Priorității 1, 75% dintre respondenții la sondaj neavând o imagine clară în acest sens, ceea ce sporește gradul de incertitudine. Prin urmare, monitorizarea constantă și aplicarea unor măsuri corective acolo unde este necesar vor fi esențiale pentru asigurarea unei absorbții eficiente a fondurilor și pentru îndeplinirea obiectivelor priorității.

Figură 12. Percepții privind riscul neatingerii indicatorilor



Sursa: Sondaj aplicat la nivelul beneficiarilor de finanțare

107. Implementarea proiectelor contractate va fi influențată de o serie de factori pozitivi și negativi. Pe de o parte, maturitatea așteptată ridicată a proiectelor, colaborarea eficientă dintre beneficiari și instituțiile responsabile, precum și mecanismele de sprijin existente contribuie la eficiența implementării. Pe de altă parte, întârzierile administrative, aspectele neprevăzute, blocajele în procesul de achiziții publice, constrângerile financiare și adaptarea la cerințele reglementărilor existente pot reprezenta obstacole semnificative. În continuare descriem o serie de factori pozitivi care influențează implementarea Priorității 1, fiind de așteptat ca astfel de factori pozitivi să faciliteze progresul implementării acestei priorități și în continuare:

- **Alinierea strategică la obiectivele naționale și regionale**

Implementarea Priorității 1 a beneficiat de o corelare solidă cu strategiile naționale și regionale, precum Strategia Națională de Cercetare, Inovare și Specializare Inteligentă 2022-2027, Strategia Națională pentru IMM-uri 2021-2027, Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est (RIS3). Această aliniere a permis o direcționare clară a investițiilor în digitalizare, inovare și dezvoltarea IMM-urilor.

- **Simplificarea proceselor**

În ceea ce privește simplificarea proceselor, există progrese, dar și limitări. Ordonanța 23/2023 a modificat semnificativ procesul de evaluare, mutând verificarea eligibilității în etapa de contractare și automatizând prima verificare prin MySMIS, ceea ce a permis o trecere mai rapidă la evaluarea tehnico-financiară. De asemenea, a fost introdusă posibilitatea decontării unor costuri indirecte, fără necesitatea justificării fiecărei cheltuieli. Cu toate acestea, existența unor cerințe stricte din partea Autorității de Audit a dus la o creștere a controalelor și a documentației necesare, ceea ce limitează impactul simplificării. Introducerea unor mecanisme de prefinanțare și simplificarea costurilor eligibile sprijină beneficiarii în implementarea proiectelor. Prin menținerea cererilor de plată și aplicarea unor formule simplificate pentru cheltuieli indirecte, riscurile financiare pentru beneficiari au fost diminuate.

- **Creșterea gradului de maturitate al proiectelor**



Majoritatea proiectelor contractate la nivelul tuturor Priorităților sunt bine pregătite, având documentații tehnice finalizate și, în multe cazuri, autorizații de construire obținute, ceea ce permite demararea rapidă a implementării. Este de așteptat ca aceeași situație să prevaleze și în cadrul Priorității 1, privind viitoarele proiecte contractate.

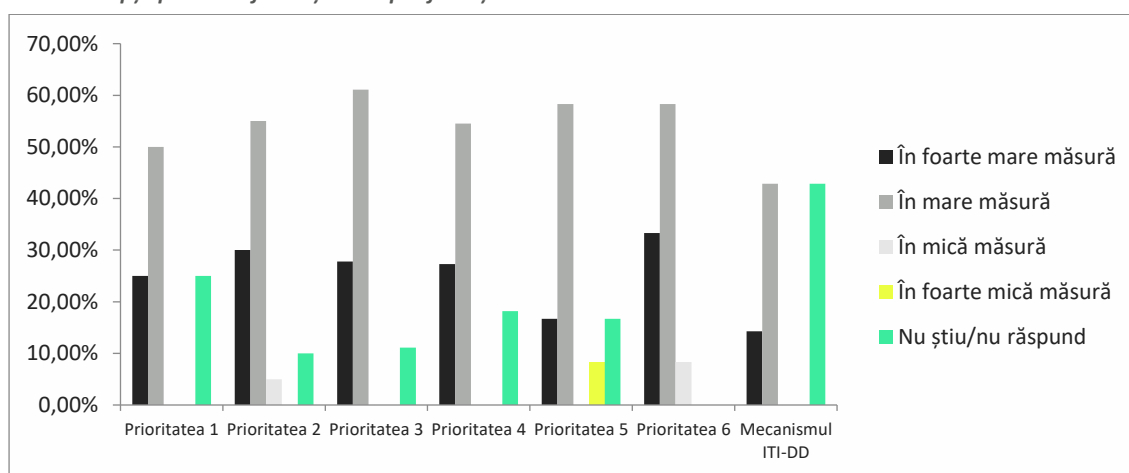
- **Îmbunătățirea procesului de monitorizare și raportare**

Implementarea unui Plan de Monitorizare, anexat fiecărui contract, permite urmărirea clară a etapelor de implementare, iar utilizarea MySMIS pentru raportarea periodică a indicatorilor îmbunătățește transparența și eficiența administrativă.

- **Comunicarea cu beneficiarii**

Sprjinul acordat beneficiarilor prin Helpdesk, claritatea ghidurilor solicitantului, sesiuni de consultare și întâlniri individuale cu beneficiarii a facilitat procesul de pregătire și depunere a proiectelor. În plus, ADR Sud-Est a oferit suport continuu beneficiarilor pentru a clarifica cerințele programului și pentru a reduce rata de respingere a proiectelor. În acest sens, este relevant faptul că 75% dintre beneficiarii Priorității 1 respondenți la sondaj apreciază în mare sau foarte mare măsură calitatea ghidului solicitantului și a informațiilor privind accesarea finanțărilor.

Figură 13. Percepții privind informațiile despre finanțări



Sursa: Sondaj aplicat la nivelul beneficiarilor

108.În absența unui istoric semnificativ privind derularea apelurilor pentru proiecte în cadrul Priorității 1, estimarea gradului de atingere a țintelor stabilite și evaluarea realismului acestora reprezintă un proces dificil. Spre exemplu, este dificil de anticipat în ce măsură există un interes real și o capacitate suficientă din partea beneficiarilor potențiali de a accesa finanțările disponibile. De asemenea, rata de contractare a proiectelor depuse depinde de calitatea acestora și de conformitatea cu cerințele programului, aspecte care nu pot fi încă analizate istoric la acest stadiu.

109.Un alt factor esențial îl reprezintă gradul de atingere a valorilor țintă ale indicatorilor la nivel de proiect. Deoarece nu există un istoric privind implementarea proiectelor finanțate în această prioritate, nu se poate estima în ce măsură acestea vor reuși să genereze rezultatele planificate. Factori precum ritmul de execuție al activităților, capacitatea beneficiarilor de a-și respecta angajamentele și eventualele întârzieri cauzate de factorii de influență descriși anterior pot influența semnificativ atingerea indicatorilor.

110.Astfel, fără o bază suficientă de referință privind performanțele anterioare ale apelurilor și proiectelor finanțate, estimarea gradului de realizare a țintelor stabilite la nivelul Priorității 1 rămâne incertă, iar realismul acestora poate fi evaluat doar pe măsură ce implementarea avansează și apar primele rezultate măsurabile. Această situație subliniază importanța unui proces de monitorizare continuă, capabil să furnizeze ajustări bazate pe realitatea implementării și pe lecțiile învățate din primele etape ale programului.

### Sumarul răspunsului

111.Implementarea Priorității 1 a Programului Regional Sud-Est a înregistrat un progres limitat, fiind influențată de o serie de factori pozitivi și negativi. Deși există o aliniere strategică puternică la obiectivele europene, naționale și regionale, mecanisme financiare flexibile și un sprijin constant pentru beneficiari prin sesiuni de consultare și helpdesk, ritmul implementării este afectat de întârzieri semnificative în lansarea apelurilor, avizarea schemelor

de ajutor de stat de către Consiliul Concurenței, probleme administrative și capacitatea limitată a beneficiarilor de a gestiona cerințele tehnice și financiare.

112. Analiza progresului indicatorilor relevanți arată că, până la sfârșitul anului 2024, implementarea intervențiilor rămâne la un nivel redus, obiectivele intermediare nefiind atinse. Cu toate acestea, lansarea a 18 apeluri de proiecte în 2025, cu o alocare de peste 327 milioane EUR, oferă premise pentru o accelerare a implementării. Totuși, estimarea gradului de realizare a țintelor stabilite la nivelul Priorității 1 rămâne incertă, iar realismul acestora poate fi evaluat doar pe măsură ce implementarea avansează și apar primele rezultate măsurabile. Această situație subliniază importanța unui proces de monitorizare continuă, capabil să furnizeze ajustări bazate pe realitatea implementării și pe lecțiile învățate din primele etape ale programului.

### 4.3. Contribuția la implementarea PNIESC și PEDS (ÎE7)

#### *Detalierea întrebării de evaluare și aspecte urmărite*

ÎE7. Cum contribuie P1 la implementarea planului național integrat privind energia și clima (prin proiecte în implementare și contractate/ estimate)? Dar la satisfacerea nevoilor celor mai vulnerabile categorii ale grupurilor țintă?

113. Această întrebare de evaluare se axează pe analiza contribuției Priorității 1 la obiectivele Planului Național Integrat Energie și Schimbări Climatice (PNIESC) și pe evaluarea modului în care aceste intervenții răspund nevoilor grupurilor vulnerabile. Deși este prematur să se evalueze impactul efectiv, analiza se va concentra pe alinierea intervențiilor planificate cu obiectivele PNIESC și pe modul în care acestea sunt concepute pentru a aborda nevoile grupurilor vulnerabile. Se va evalua, de asemenea, în ce măsură proiectele propuse sunt structurate pentru a sprijini tranziția energetică și incluziunea socială.

114. Pentru a răspunde acestei întrebări, se va efectua o cercetare documentară asupra proiectelor finanțate și contractate, analizând contribuția acestora la obiectivele PNIESC. Vor fi realizate sondaje și interviuri cu beneficiarii de proiecte, pentru a cuantifica impactul asupra grupurilor vulnerabile și a identifica contribuțiile la obiectivele PNIESC.

115. În plus, va fi realizată o analiză a prevederilor Ghidurilor solicitantului pentru a evalua măsura în care acestea stimulează contribuția proiectelor la obiectivele climatice și la nevoile grupurilor vulnerabile.

116. Metodele propuse asigură o evaluare comprehensivă, bazată pe dovezi, a contribuției proiectelor la obiectivele PNIESC și la nevoile grupurilor vulnerabile. Analiza documentară oferă o bază solidă, în timp ce sondajele și interviurile aduc perspectiva directă a beneficiarilor, completând astfel imaginea de ansamblu.

117. Factorii contextuali includ nivelul de conștientizare și capacitatea tehnică a beneficiarilor de a implementa măsuri de eficiență energetică și de adaptare la schimbările climatice. De asemenea, evoluțiile legislative și politicile naționale și europene privind energia și schimbările climatice pot influența contribuția proiectelor la atingerea obiectivelor PNIESC. Specificitatea nevoilor grupurilor vulnerabile și capacitatea de a le satisface prin proiectele finanțate reprezintă un alt factor contextual important.

#### *Principalele constatări din mixul de metode și instrumente aplicate*

118. Programul Național Integrat pentru Energie și Schimbări Climatice, principalul cadru strategic al României pentru atingerea obiectivelor europene privind tranziția energetică și combaterea schimbărilor climatice este structurat pe 5 dimensiuni (securitate energetică, decarbonare, eficiență energetică, piața internă a energiei și cercetare, inovare și competitivitate) și stabilește o serie de obiective pentru atingerea țintelor propuse, incluzând politici și măsuri specifice pe fiecare dimensiune. Obiectivele și relevante pentru Prioritatea 1 (a se urmări Anexa 4) sunt:

- **Reducerea emisiilor interne de gaze cu efect de seră** cu cel puțin 40% până în 2030, comparativ cu 1990
- Un consum de energie din **surse regenerabile** de 32% în 2030;
- Îmbunătățirea **eficienței energetice** cu 32,5% în 2030;

119. Prioritatea 1 contribuie la implementarea Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice (PNIESC) prin sprijinirea dezvoltării economiei sustenabile, digitalizării și eficienței energetice. Contribuția Priorității 1 la PNIESC se reflectă în mai multe dimensiuni esențiale:

- **Sprijinirea cercetării, inovării și adoptării tehnologiilor avansate**  
Prioritatea 1 sprijină investițiile în cercetare-dezvoltare și inovare (CDI), precum și colaborarea dintre sectorul public și privat în vederea dezvoltării și implementării soluțiilor avansate. Acest aspect este în linie

cu obiectivul PNIESC de accelerare a adoptării noilor tehnologii și creșterea eficienței energetice prin inovare.

- **Digitalizare și eficiență energetică**

Promovarea digitalizării IMM-urilor și administrației publice este un factor cheie în eficientizarea consumului de energie și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. PNIESC pune accent pe utilizarea tehnologiilor digitale pentru monitorizarea și optimizarea consumului energetic, iar Prioritatea 1 sprijină astfel de inițiative, facilitând adoptarea soluțiilor de management inteligent al energiei și al resurselor.

- **Dezvoltarea resurselor umane pentru specializare inteligentă și tranziție industrială**

Prioritatea 1 include măsuri pentru creșterea competențelor digitale și tehnice ale forței de muncă, esențiale pentru implementarea strategiilor de tranziție energetică și reducere a impactului climatic. PNIESC subliniază importanța educației și instruirii în domeniul energiei regenerabile și al tehnologiilor verzi, iar investițiile din cadrul Priorității 1 sprijină această direcție.

- **Susținerea IMM-urilor inovatoare**

Prioritatea 1 sprijină întreprinderile să investească în soluții cu impact asupra eficienței energetice și reducerea poluării, contribuind la reducerea amprentei de carbon a economiei regionale. PNIESC susține acest tip de inițiative prin stimulente pentru inovație și dezvoltare tehnologică.

120. Proiectele finanțate în cadrul acestei priorități sunt aliniate cu obiectivele PNIESC, având un impact direct asupra creșterii eficienței energetice în sectorul privat, a utilizării resurselor regenerabile și a reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră.

- **Eficiență energetică și reducerea emisiilor GES**

Proiectele implementate includ măsuri de optimizare a consumului energetic în infrastructura de afaceri și în clădirile destinate incubatoarelor de afaceri. De exemplu, Incubatorul de Afaceri Constanța - Etapa II integrează soluții pentru reducerea consumului de energie, utilizând materiale sustenabile și tehnologii moderne pentru eficientizarea consumului de energie.

- **Promovarea utilizării resurselor regenerabile**

Unele proiecte sprijină instalarea de panouri fotovoltaice pentru autoconsum și sisteme inteligente de gestionare a energiei, aliniindu-se astfel cu politicile și măsurile propuse în PNIESC.

- **Dezvoltarea competențelor pentru tranziția verde**

Un aspect esențial al proiectelor este dezvoltarea abilităților necesare pentru digitalizare și inovație, dar și pentru adaptarea la economia verde. Această componentă este esențială pentru atingerea obiectivului PNIESC de formare a capitalului uman în domeniul sustenabilității.

- **Reducerea impactului de mediu al IMM-urilor**

Proiectele finanțate contribuie la reducerea deșeurilor și optimizarea proceselor de producție pentru a sprijini economia circulară, în conformitate cu direcțiile PNIESC.

121. Astfel, Prioritatea 1 sprijină tranziția economică către un model mai sustenabil, asigurând alinierea la obiectivele de eficiență energetică și reducere a emisiilor de CO<sub>2</sub> stabilite prin PNIESC. Prioritatea 1 contribuie semnificativ la obiectivele PNIESC prin promovarea inovației, digitalizării și adoptării tehnologiilor avansate, toate acestea având un rol important în decarbonizare, creșterea eficienței energetice și utilizarea surselor regenerabile de energie.

122. Pilonul European al Drepturilor Sociale (PEDS), cadrul strategic adoptat de Uniunea Europeană în 2017, având rolul de a consolida drepturile sociale ale cetățenilor și de a asigura o convergență ascendentă a standardelor de viață și de muncă în statele membre, stabilește 20 de principii fundamentale grupate în trei domenii-cheie (egalitate de șanse și acces la piața muncii, condiții de muncă echitabile, protecție socială și incluziune).

123. Pe lângă contribuția la tranziția verde și dezvoltarea economică sustenabilă, Prioritatea 1 sprijină și grupurile vulnerabile prin mecanisme care facilitează accesul la locuri de muncă, sprijinirea antreprenoriatului și dezvoltarea competențelor digitale. Aceste acțiuni sunt în concordanță cu Pilonul European al Drepturilor Sociale (PEDS) și obiectivele de incluziune socială promovate de Uniunea Europeană. Principalele moduri în care Prioritatea 1 sprijină grupurile vulnerabile sunt:

- **Crearea de locuri de muncă pentru persoane din categorii defavorizate**

Proiectele din cadrul Priorității 1, precum incubatoarele de afaceri din Constanța, oferă oportunități pentru antreprenori și IMM-uri, generând locuri de muncă și sprijinind integrarea pe piața muncii a persoanelor aflate în dificultate economică.

- **Acces la educație antreprenorială și sprijin pentru start-up-uri**

Prin dezvoltarea incubatoarelor de afaceri, Prioritatea 1 asigură accesul IMM-urilor nou-înființate și al tinerilor antreprenori la infrastructură modernă, mentorat și servicii de consiliere, oferindu-le un start solid pe piață.

- **Sprrijinirea grupurilor vulnerabile/ asigurarea egalității de gen în mediul de afaceri**  
În cadrul unor proiecte finanțate, crește accesului femeilor la oportunități de finanțare și sprijinul pentru inițiative antreprenoriale.
- **Asigurarea accesibilității pentru persoane cu dizabilități**  
În proiectele implementate sunt incluse măsuri pentru asigurarea accesului nediscriminatoriu la facilitățile dezvoltate, prin adaptarea infrastructurii și implementarea unor soluții de accesibilitate, inclusiv punctarea măsurilor suplimentare minimului legislativ.

#### **Sumarul răspunsului**

124. Prioritatea 1 contribuie semnificativ la implementarea PNIESC, prin proiecte care promovează eficiența energetică, utilizarea surselor regenerabile și dezvoltarea competențelor necesare tranziției verzi. Prin aceste măsuri, sprijină atingerea obiectivelor naționale și europene privind sustenabilitatea și reducerea emisiilor de carbon.
125. În același timp, Prioritatea 1 îndeplinește un rol important în reducerea inegalităților sociale și economice, prin sprijinirea antreprenorilor, crearea de locuri de muncă și facilitarea accesului la oportunități economice pentru grupurile vulnerabile. Astfel, această prioritate sprijină implementarea Pilonului European al Drepturilor Sociale (PEDS) și contribuie la dezvoltarea economică și socială echilibrată a Regiunii Sud-Est.

#### **4.4. Mecanisme de implementare (ÎE4 și ÎE5)**

##### **Detalierea întrebării de evaluare și aspecte urmărite**

ÎE4. Care sunt barierele care au fost întâmpinate în implementarea Priorității 1 a programului? Cum pot fi depășite acestea?

126. Metodologia de evaluare propusă pentru această întrebare include o analiză detaliată a factorilor interni și externi care influențează implementarea Priorității 1. Întrucât programul este la început, evaluarea se va concentra pe obstacolele întâlnite în procesul de pregătire și depunere a proiectelor, precum și pe factorii interni și externi care ar putea influența implementarea ulterioară. Aceasta va fi realizată printr-o combinație de cercetare documentară și metode participative, cum ar fi ateliere de lucru și interviuri semi-structurate cu reprezentanți ai AM, CM, și grupuri țintă.
127. Atelierele de lucru vor fi utilizate pentru a discuta în mod colaborativ barierele întâmpinate și pentru a dezvolta posibile soluții împreună cu actorii implicați. De asemenea, vor fi utilizate diagrame de tip cauză-efect pentru a vizualiza și analiza relațiile dintre diferiți factori de influență și obstacolele identificate.
128. Implicarea directă a actorilor relevanți în identificarea barierelor și în dezvoltarea soluțiilor asigură că evaluarea este bine fundamentată și că soluțiile propuse sunt realiste și aplicabile. Cercetarea documentară și interviurile oferă o bază solidă pentru identificarea și validarea problemelor, în timp ce atelierele de lucru facilitează un proces de reflecție și colaborare între părțile implicate.
129. Factori contextuali care pot influența identificarea și depășirea barierelor includ capacitatea administrativă a AM, resursele financiare și umane disponibile, complexitatea procedurilor administrative, și variabile externe, cum ar fi schimbările în legislație sau în contextul socio-economic. De asemenea, specificitatea grupurilor țintă și colaborarea dintre diferitele niveluri de guvernare pot juca un rol important în depășirea obstacolelor identificate.

##### **Principalele constatări din mixul de metode și instrumente aplicate:**

130. Implementarea Priorității 1 a fost afectată de o serie de bariere administrative, financiare și operaționale. Identificarea acestor obstacole și a modalităților prin care pot fi depășite este esențială pentru optimizarea absorbției fondurilor și atingerea obiectivelor stabilite. Până la data de 31.12 2024, progresul implementării Priorității 1 era foarte redus, fiind influențat de o serie de factori, atât pozitivi cât și negativi. Influența factorilor negativi reflectă principalele bariere care au fost întâmpinate în implementarea Priorității 1, analiza acestor factori fiind prezentată în continuare.
- **Întârzieri în lansarea apelurilor**

Procesul de lansare a apelurilor a fost afectat de întârzieri cauzate de cadrul normativ și probleme în funcționarea platformei MySMIS, precum și de procesul de elaborare și avizare al schemelor de ajutor de stat. Exemple relevante includ: faptul că reglementările naționale privind gestionarea fondurilor europene pentru exercițiul 2021-2027 au fost finalizate cu întârziere, ceea ce a creat incertitudine în rândul autorităților responsabile de implementare; ordonanța de simplificare destinată optimizării procesului de finanțare și gestionare a fondurilor a fost adoptată abia în 2023, iar aplicarea sa efectivă a necesitat timp pentru clarificări suplimentare; noile cerințe de corelare cu regulamentele europene privind principiul Do No Significant Harm (DNSH) și cerințele de mediu au impus ajustări și revizuri ale ghidurilor de finanțare, ceea ce a condus la amânări suplimentare ale lansării apelurilor; platforma MySMIS a fost lansată cu întârzieri, iar funcționalitățile esențiale necesare pentru gestionarea apelurilor nu erau complet operaționale la momentul planificat. De asemenea, criteriile de selecție și punctajele de evaluare au fost revizuite și ajustate în mai multe rânduri, ceea ce a întârziat publicarea finală a apelurilor.

- **Proceduri administrative greoaie**

Complexitatea documentației solicitate pentru accesarea fondurilor și pentru raportarea indicatorilor a fost identificată drept un obstacol major. Consultanții și beneficiarii au semnalat faptul că cerințele de raportare sunt adesea redundante, iar procesul de clarificări și avizare este anevoios.

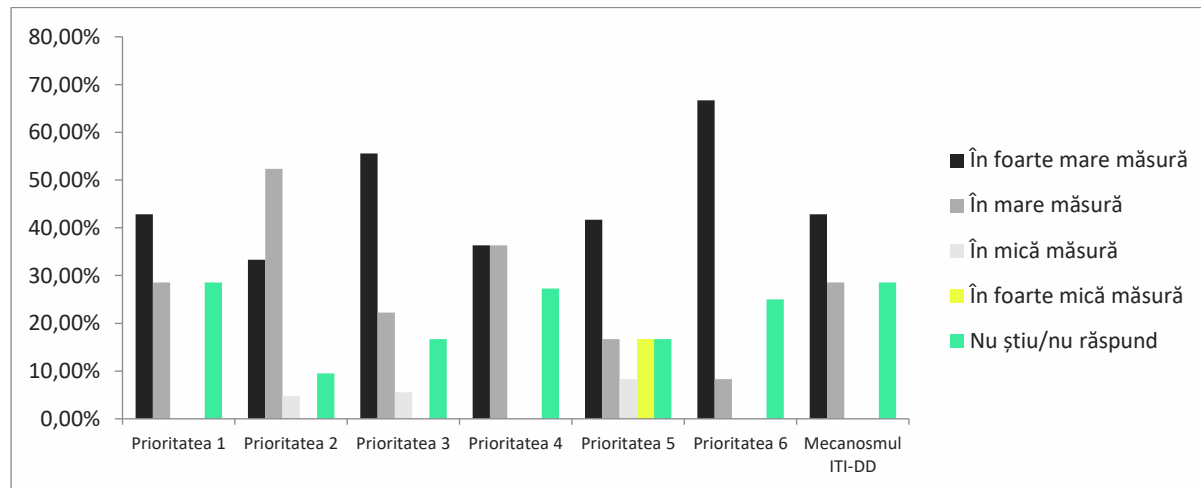
- **Lipsa predictibilității în calendarul apelurilor de finanțare**

Unii beneficiari au avut dificultăți în pregătirea proiectelor din cauza necoralării cu versiunile actualizate ale calendarului de lansări privind deschiderea și închiderea apelurilor, ceea ce a dus la un val masiv de depuneri în ultimele zile ale sesiunilor, generând un volum excesiv de muncă pentru evaluatori și întârzieri în procesul de contractare.

- **Impactul creșterii costurilor materialelor de construcție și inflației**

Beneficiarii au raportat dificultăți în ajustarea bugetelor proiectelor pentru a reflecta creșterea costurilor materialelor de construcție, ceea ce a generat riscuri de îngreunare a implementării. Deși există deja facilități pentru a atenua impactul creșterii prețurilor, apreciate ca utile sau foarte utile de 71% dintre beneficiarii Priorității 1 respondenți la sondaj, mecanismele actuale de ajustare a costurilor sunt considerate rigide și insuficiente pentru a absorbi fluctuațiile pieței.

Figură 14. Percepții privind utilitatea facilităților pentru ajustarea costurilor



Sursa: Sondaj aplicat la nivelul beneficiarilor

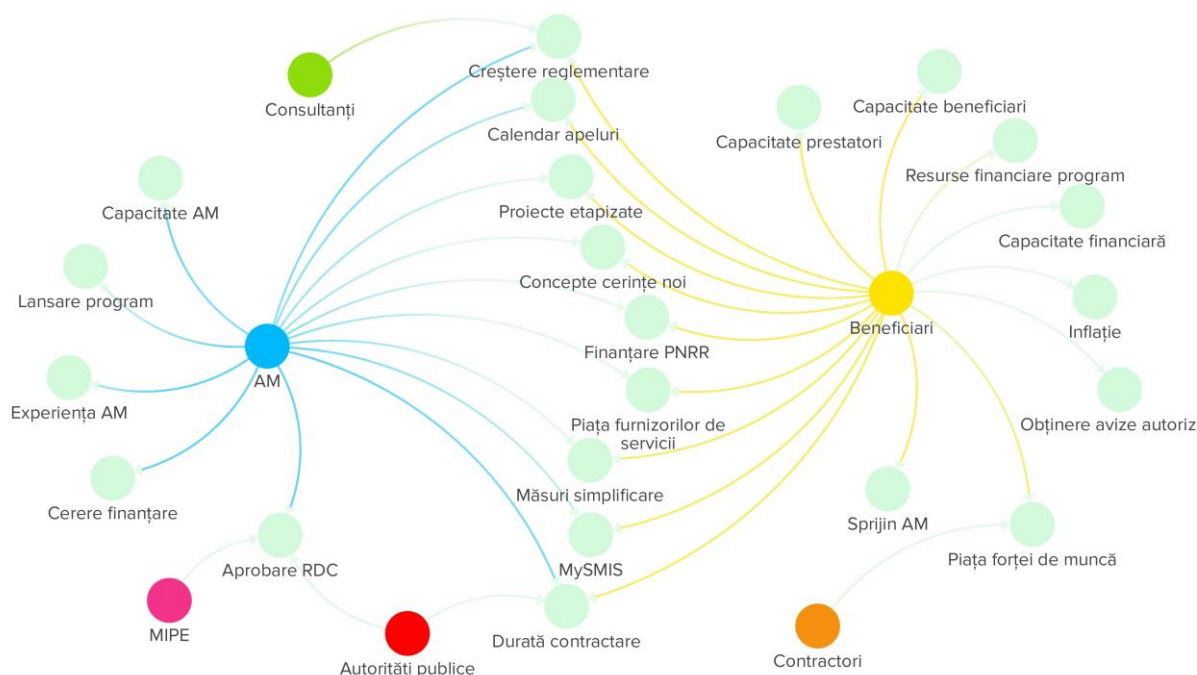
- **Aspecte neprevăzute în implementarea proiectelor**

În timpul implementării unui proiect, pot apărea situații neprevăzute care afectează planificarea inițială și pot genera întârzieri. Factori precum modificările legislative, problemele administrative, dificultățile tehnice, fluctuațiile de costuri sau necesitatea unor ajustări neprevăzute pot influența desfășurarea activităților. De asemenea, condițiile de piață, disponibilitatea resurselor sau provocările legate de coordonarea partenerilor pot necesita reconfigurarea etapelor proiectului.

- **Provocări în aplicarea principiului DNSH**

Implementarea principiului "Do No Significant Harm" (DNSH) a adus provocări suplimentare pentru beneficiari. Cerințele de mediu sunt dificil de respectat în practică, iar beneficiarii se confruntă cu dificultăți în elaborarea documentațiilor tehnice necesare pentru conformitate.

Figură 15. Factori de influență asupra AM PRSE 2021-2027 și beneficiari P1



Sursa: Prelucrări autori

131. Pentru a asigura o implementare mai eficientă a Priorității 1, este necesară adoptarea unor măsuri care să elimine sau să reducă barierele identificate și să optimizeze procesul de finanțare și implementare a proiectelor. Întârzierile în lansarea apelurilor, dificultățile administrative și conformarea la cerințele de mediu sunt provocări ce pot fi gestionate printr-o mai bună planificare și sprijin tehnic adecvat. În acest context, următoarele soluții sunt propuse pentru a îmbunătăți procesul de absorbție a fondurilor și pentru a facilita atingerea obiectivelor stabilite:

- **Creșterea portofoliului de proiecte**  
Pentru a reduce riscul întârzierilor viitoare, este necesar un calendar clar și predictibil al apelurilor, care să fie respectat și comunicat transparent către potențialii beneficiari. Extinderea echipelor de evaluatori ar permite accelerarea procesului de evaluare și selecție și implicit a procesului de contractare.
- **Capacitatea beneficiarilor**  
Creșterea capacității beneficiarilor prin sesiuni de instruire și sprijin tehnic dedicat ar putea îmbunătăți calitatea proiectelor depuse. De asemenea, asigurarea unui sprijin tehnic pentru beneficiari în ceea ce privește conformitatea cu DNSH ar putea facilita implementarea cerințelor de mediu.
- **Realocări de fonduri**  
Până la sfârșitul anului 2025, trebuie luată o decizie privind eventualele realocări de fonduri în cazul unui interes sau capacități scăzute ale beneficiarilor pentru depunerea de cereri de finanțare pentru anumite acțiuni prevăzute în cadrul Priorității 1.

### Sumarul răspunsului

132. Implementarea Priorității 1 a fost afectată de întârzieri cauzate de bariere administrative, financiare și operaționale, care au încetinit progresul programului. Problemele majore au inclus lansarea cu întârziere a apelurilor de proiecte, complexitatea procedurilor administrative, lipsa predictibilității în calendarul de apeluri și dificultățile întâmpinate în aplicarea cerințelor DNSH. Capacitatea administrativă redusă atât la nivelul beneficiarilor, cât și, într-o anumită măsură, la nivelul Autorității de anagement, a îngreunat procesul de evaluare și selecție a proiectelor.

133. Pentru a accelera implementarea Priorității 1, este esențială adoptarea unor măsuri care să elimine barierele existente și să îmbunătățească absorbția fondurilor. Printre soluțiile propuse se numără stabilirea și respectarea unui calendar predictibil al apelurilor, creșterea capacității beneficiarilor prin sesiuni de instruire și sprijin tehnic,





precum și dezvoltarea unor mecanisme flexibile de realocare a fondurilor în funcție de interesul și capacitatea de accesare a finanțărilor. Implementarea acestor măsuri va contribui la eficientizarea procesului de contractare și execuție a proiectelor, facilitând atingerea obiectivelor stabilite și maximizând impactul investițiilor în inovare, digitalizare și competitivitatea IMM-urilor.

ÎE5. Au fost alocate suficiente resurse (financiare, materiale, umane – management, administrativ și tehnic) pentru a asigura implementarea cu succes a Priorității 1 a programului? Dar pentru implementarea intervențiilor în zona ITI DD (Acțiunile 1.3 și 1.6A)?

134. Această întrebare de evaluare vizează analiza capacității resurselor alocate pentru implementarea eficientă și eficace a Priorității 1, inclusiv intervențiile specifice din zona ITI Delta Dunării (ITI DD).
135. În această fază a programului, evaluarea se va concentra pe evaluarea disponibilității și adecvării resurselor alocate, mai degrabă decât pe măsurarea efectivă a utilizării acestora. Se va analiza capacitatea administrativă și organizatorică a AM și a beneficiarilor de a gestiona aceste resurse, pentru a asigura că sunt create condițiile necesare pentru o implementare eficientă.
136. Evaluarea se va realiza printr-o combinație de cercetare documentară și metode participative, cum ar fi focus grupuri și sondaje. Focus grupurile vor implica reprezentanți ai AM și beneficiarii programului, pentru a discuta despre alocarea și utilizarea resurselor. Sondajele vor fi aplicate grupurilor țintă și beneficiarilor pentru a colecta date cantitative privind percepția asupra adecvării resurselor alocate.
137. Analiza datelor va include o evaluare a eficienței proceselor interne ale AM, precum și o analiză a capacității beneficiarilor de a pregăti și implementa proiecte relevante. De asemenea, se va analiza sprijinul oferit de axa de asistență tehnică a PRSE 2021-2027.
138. Combinația de metode calitative și cantitative permite o evaluare detaliată a resurselor alocate și a modului în care acestea influențează succesul implementării. Focus grupurile oferă un spațiu pentru discuții deschise și identificarea problemelor specifice, în timp ce sondajele furnizează date statistice utile pentru validarea constatărilor.
139. Factorii contextuali includ capacitatea administrativă a AM, disponibilitatea și utilizarea resurselor umane și financiare, complexitatea proiectelor din zona ITI DD și influențele externe, cum ar fi schimbările în legislație sau în condițiile socio-economice. De asemenea, colaborarea între diferitele niveluri de guvernare și implicarea comunității locale în zona ITI DD pot afecta eficiența utilizării resurselor.

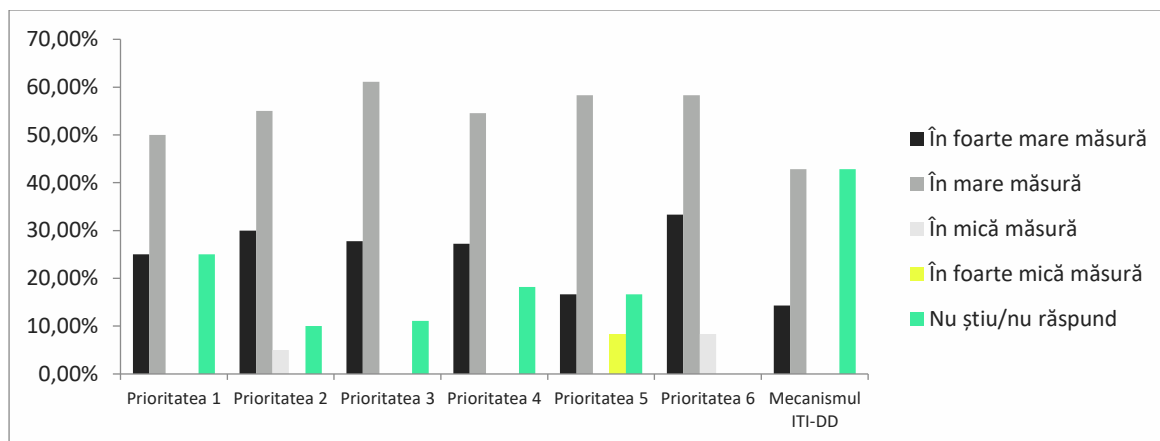
#### ***Principalele constatări din mixul de metode și instrumente aplicate***

140. Implementarea Priorității 1 și a intervențiilor dedicate zonei ITI Delta Dunării (Acțiunile 1.3 și 1.6A) depinde de resursele financiare, materiale și umane alocate. Acestea influențează eficiența proceselor, progresul în atingerea indicatorilor și capacitatea administrativă a Autorității de Management și a beneficiarilor de a gestiona și finaliza proiectele finanțate.
141. Măsura în care resursele alocate implementării Priorității 1 sunt adecvate este indicată de progresul implementării intervențiilor din cadrul acestei priorități, iar implementarea cu succes a Priorității 1 depinde de 2 factori cheie: capacitatea administrativă a AM și capacitatea beneficiarilor de a depune și implementa proiecte relevante. Analizele evaluării s-au concentrat așadar pe analiza capacității administrative a AM PRSE 2021-2027, din punct de vedere al eficienței proceselor interne (pregătire ghiduri solicitant, lansare apeluri proiecte, evaluare proiecte depuse, contractare, monitorizare proiecte contractate, plăți), respectiv capacitatea administrativă din punct de vedere al resurselor umane și materiale, sistemelor și instrumentelor de lucru, precum și pe progresul privind atingerea indicatorilor de program, ca indicator al implementării cu succes a Priorității 1.
142. La data de 31.12.2024 progresul implementării Priorității 1 era încă foarte redus. Au fost lansate doar 2 apeluri pentru proiecte, în cazul celui de-al doilea apel proiectele depuse fiind încă în etapa de evaluare și selecție. Numărul contractelor semnate la 31.12.2024 este de doar 3 contracte etapizate, ceea ce face ca implementarea efectivă a proiectelor să fie încă într-o fază incipientă.
143. Eficiența proceselor interne din cadrul Autorității de Management a fost afectată de o serie de factori care au generat întâzieri în derularea etapelor cheie ale implementării, în special pregătirea ghidurilor solicitantului și lansarea apelurilor pentru proiecte. Acest proces a suferit întâzieri semnificative cauzate de modificările legislative și de program (pentru includerea proiectelor etapizate), inclusiv integrarea cerințelor privind Do No Significant Harm (DNSH) și alte reglementări europene, ceea ce a necesitat ajustări multiple ale ghidurilor

solicitantului, precum și de probleme funcționale ale platformei MySMIS, care a devenit operațională cu întârzieri și nu dispune încă de toate funcționalitățile necesare, respectiv de de procesul de elaborare și avizare al schemelor de ajutor de stat. Capacitatea administrativă a AM este afectată de un personal insuficient, în special experți evaluatori pentru evaluarea tehnico-financiară, ceea ce afectează eficiența evaluării și contractării proiectelor. Totodată, sistemul informatic MySMIS este încă deficitar, necesitând îmbunătățiri pentru a permite o gestionare și monitorizare mai eficientă a proiectelor.

144. Una dintre principalele schimbări în actualul program este faptul că verificarea eligibilității proiectelor nu se mai face în etapa inițială, ci în contractare, ceea ce a dus la modificarea etapelor procedurale. Totuși, întârzierile procesului de evaluare nu sunt cauzate preponderent de acest aspect, ci și de faptul că majoritatea proiectelor sunt depuse în ultimele zile ale apelurilor, ceea ce creează un volum mare de muncă de evaluare și selecție într-un timp scurt.
145. Capacitatea beneficiarilor de a pregăti și depune proiecte relevante a crescut față de perioada de programare anterioară, inclusiv datorită sprijinului oferit de Autoritatea de Management, dar persistă probleme legate de subestimarea bugetelor proiectelor de către beneficiari și lipsa de experiență a acestora în aplicarea cerințelor DNSH. În cadrul apelului pentru proiecte care a vizat Acțiunea 1.6, Operațiunea A1 Microintreprinderi au fost depuse 214 cereri de finanțare în valoare totală de 37.145.454 Eur, ceea ce reprezintă aprox. 85% din total alocat la nivel de apel, indicând un nivel relativ ridicat al beneficiarilor de a pregăti și depune cereri de finanțare.
146. Sprijinul acordat de către AM beneficiarilor prin Helpdesk, claritatea ghidurilor solicitantului, sesiuni de consultare și întâlniri individuale cu beneficiarii a facilitat procesul de pregătire și depunere a proiectelor. În plus, ADR Sud-Est a oferit suport continuu beneficiarilor pentru a clarifica cerințele programului și pentru a reduce rata de respingere a proiectelor. În acest sens, este relevant faptul că 75% dintre beneficiarii Priorității 1 respondenți la sondaj apreciază în mare sau foarte mare măsură calitatea ghidului solicitantului și a informațiilor privind accesarea finanțărilor.

Figură 16. Percepții privind claritatea informațiilor referitoare la finanțări



Sursa: Sondaj aplicat la nivelul beneficiarilor

147. În ceea ce privește codul de intervenție 170, acesta este utilizat pentru prima dată în program și are ca scop sprijinirea cooperării teritoriale și creșterea capacității administrative a beneficiarilor. Funcționează prin finanțarea schimburilor de experiență între beneficiari și parteneri din alte state membre ale Uniunii Europene, activități care sunt incluse ca acțiuni eligibile în cadrul proiectelor. În paralel, există și codul 182, destinat asistenței tehnice, prin care se sprijină creșterea capacității autorităților publice și a partenerilor relevanți. AM are în vedere lansarea unui apel pentru activități de instruire și pregătire, adresate Comitetului de Monitorizare, Comitetului de Evaluare al Programului și UAT-urilor din regiune. De asemenea, este avut în vedere un sprijin pentru dezvoltarea documentațiilor și pregătirea proiectelor pentru următoarea perioadă de programare.
148. În ceea ce privește Implementarea intervențiilor în zona ITI Delta Dunării (Acțiunile 1.3 și 1.6A) evaluarea adecvării resurselor alocate indică existența unor oportunități dar și a unor constrângeri semnificative care afectează eficiența depunerii și implementării proiectelor. Spre deosebire de perioada 2014-2020, actualul program permite finanțarea proiectelor și în zonele rurale și zonele umede, corectând astfel o deficiență majoră din trecut. Există de asemenea o mai bună coordonare între actorii implicați pentru ca intervențiile să fie mai bine corelate cu nevoile populației.



149. Totuși, capacitatea administrativă redusă a beneficiarilor, în special a comunelor mici, rămâne o provocare majoră, iar acest aspect necesită soluții specifice pentru a îmbunătăți absorbția fondurilor și implementarea proiectelor. Numărul mic de proiecte care pot fi finanțate comparativ cu cererea existentă generează frustrare în rândul beneficiarilor. Deși prioritizarea investițiilor în zonele defavorizate este o direcție clară, fondurile disponibile sunt insuficiente, ceea ce obligă autoritățile să selecteze un număr restrâns de proiecte, lăsând multe nevoi nesatisfăcute. Capacitatea administrativă a UAT-urilor este redusă, în multe cazuri primăriile din Delta Dunării nu dispun de personal specializat pentru accesarea și implementarea proiectelor, ceea ce determină întâzieri semnificative și dificultăți în gestionarea fondurilor. În multe UAT-uri, sistemele de gestionare a proiectelor sunt depășite, iar lipsa digitalizării îngreunează accesul la fonduri și implementarea eficientă a proiectelor. Deși în ultimii ani s-au făcut eforturi pentru educarea comunităților și instruirea personalului administrativ, aceste măsuri nu sunt suficiente pentru a compensa lipsa specialiștilor în proiecte europene

#### **Sumarul răspunsului**

150. Implementarea Priorității 1 și a intervențiilor ITI Delta Dunării (Acțiunile 1.3 și 1.6A) se confruntă cu provocări în ceea ce privește resursele alocate dar și cu provocări generate de factori externi, atât la nivelul Autorității de Management, cât și al beneficiarilor. Deși procesul de pregătire și depunere a proiectelor a fost sprijinit prin măsuri dedicate, cum ar fi consultările și clarificările oferite de AM, întâzierile în lansarea apelurilor, în elaborarea și avizarea schemelor de ajutor de stat, problemele tehnice ale platformei MySMIS și insuficiența evaluatorilor au afectat ritmul de contractare și implementare. În zona ITI Delta Dunării, capacitatea administrativă a UAT-urilor este insuficientă, iar lipsa personalului specializat și a digitalizării proceselor îngreunează accesul la fonduri și gestionarea proiectelor. Deși s-au făcut eforturi pentru instruirea beneficiarilor, acestea nu sunt încă suficiente pentru a compensa deficiențele structurale.

## **5. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI**

### **5.1. Concluzii**

151. Evaluarea intermediară timpurie a Priorității 1 a Programului Regional Sud-Est 2021-2027 indică o aliniere clară a intervențiilor la obiectivele strategice europene, naționale și regionale, cu un accent deosebit pe inovare, digitalizare și sprijinirea IMM-urilor. Intervențiile planificate prin Prioritatea 1 sunt bine corelate cu nevoile economice și sociale ale Regiunii Sud-Est, adresând principalele provocări identificate, precum deficitul de inovare și cercetare, nivelul scăzut de digitalizare, competitivitatea redusă a IMM-urilor și lipsa infrastructurilor de sprijin pentru afaceri. Analiza indică faptul că aceste intervenții sunt în acord cu obiectivele europene și naționale și sprijină sectoarele cu potențial de creștere.

152. La sfârșitul anului 2024, progresul în implementarea Priorității 1 era foarte redus. Implementarea programului a întâmpinat întâzieri semnificative în lansarea apelurilor de proiecte, ceea ce a afectat gradul de contractare și progresul în atingerea indicatorilor stabiliți. Până la sfârșitul anului 2024, doar trei proiecte etapizate au fost contractate, iar primul apel pentru IMM-uri a înregistrat un grad ridicat de interes, dar fără rezultate contractuale concrete până la 31.12.2024. Cu o singură excepție, indicatorii relevanți de realizare și rezultat nu au fost atinși, iar gradul de contractare este încă insuficient pentru a marca un impact semnificativ asupra regiunii. În aceste condiții, atingerea țintelor stabilite pentru 2029 depinde în mare măsură de accelerarea procesului de selecție și contractare a proiectelor începând cu 2025.

153. Principalele provocări identificate includ lipsa predictibilității în calendarul apelurilor, problemele tehnice ale platformei MySMIS, cerințele administrative complexe și dificultățile beneficiarilor în conformarea la cerințele de mediu și inovare.

154. În ceea ce privește contribuția Priorității 1 la obiectivele Planului Național Integrat pentru Energie și Schimbări Climatice (PNIESC), programul sprijină indirect tranziția verde prin digitalizare, eficiență energetică și dezvoltarea de competențe. Totodată, Prioritatea 1 sprijină grupurile vulnerabile prin facilitarea accesului la resurse pentru dezvoltarea antreprenorială și crearea de locuri de muncă.

155. Zona ITI Delta Dunării se confruntă cu provocări specifice, pentru accesarea finanțărilor. Deși există fonduri dedicate pentru această zonă, până la momentul evaluării nu au fost lansate apeluri de proiecte și nu au fost contractate proiecte, iar capacitatea scăzută a beneficiarilor de a elabora și depune proiecte competitive poate duce la o utilizare suboptimală a resurselor. În aceste condiții, este necesară o abordare mai amplă și



personalizată în sprijinirea beneficiarilor și crearea unor mecanisme specifice de suport pentru UAT-urile din Delta Dunării, astfel încât să poată accesa și gestiona mai eficient finanțările disponibile.

156. Pentru a asigura succesul implementării Priorității 1, sunt necesare măsuri corective care să sprijine accelerarea procesului de selecție și contractare, simplificarea procedurilor administrative și îmbunătățirea capacității beneficiarilor de a depune și implementa proiecte relevante.

## 5.2. Recomandări

157. **Accelerarea lansării apelurilor de proiecte** – Este esențială menținerea unui calendar clar și predictibil al apelurilor de proiecte, cu respectarea termenelor anunțate pentru a permite beneficiarilor o pregătire adecvată a cererilor de finanțare. Introducerea unor apeluri cu depunere continuă pentru anumite tipuri de intervenții poate reprezenta o alternativă viabilă, astfel încât beneficiarii să nu fie restricționați de termene rigide de aplicare. Apelurile cu depunere continuă asigură un flux de depuneri constant, având șanse mai mari ca numărul de proiecte depuse să fie adecvat pentru a asigura absorbția fondurilor alocate. Totodată s-ar evita supraaglomerarea de proiecte depuse în ultimele zile ale apelului și astfel s-ar diminua presiunea asupra echipelor de evaluatori. Nu în ultimul rând, efortul AM PRSE 2021-2027 în lansarea unor apeluri cu depunere continuă este considerabil mai mic decât efortul de a lansa multiple apeluri cu depunere la termen.

158. **Optimizarea proceselor administrative** – Simplificarea documentației solicitate, reducerea redundanțelor în raportare, adaptarea mecanismelor de revizuire a bugetelor proiectelor pentru a reflecta creșterile de prețuri din piață (în cazul proiectelor aflate sub incidența ajutoarelor de stat, nu se pot realiza ajustări în cazul în care pragul maxim al ajutorului de stat a fost atins la semnarea contractului cu bugetul inițial).

159. **Îmbunătățirea capacității administrative a Autorității de Management** – Extinderea personalului - evaluatori, personal care elaborează scheme de ajutor de stat și ghidurile solicitantului, ofițeri de contractare - precum și optimizarea proceselor de evaluare și selecție sunt necesare pentru a evita întârzierile.

160. **Sprijinirea beneficiarilor în conformarea la cerințele DNSH și de inovare** – Organizarea unor sesiuni de instruire și promovarea ghidului existent dedicat beneficiarilor ar facilita înțelegerea și aplicarea cerințelor impuse.

161. **Monitorizarea și realocarea fondurilor** – O evaluare periodică a gradului de absorbție a fondurilor și, dacă este necesar, realocarea acestora către intervenții cu cerere mai mare ar putea optimiza utilizarea resurselor disponibile.

162. **Consolidarea sprijinului pentru zona ITI Delta Dunării** – Crearea unor mecanisme dedicate de asistență tehnică, inclusiv sprijin pentru elaborarea proiectelor, ar putea îmbunătăți capacitatea acestora de a atrage fonduri.

163. Implementarea acestor recomandări poate contribui semnificativ la creșterea eficienței Priorității 1, accelerarea procesului de absorbție a fondurilor și îmbunătățirea impactului economic și social al programului.

## 6. Anexe

## 6.1. Anexa I. Aspecte cheie ale programului Priorității 1 în cadrul PRSE

Tabel 4-Structura intervențiilor P1

Obiectiv de politică/ Prioritate/Obiectiv Specific	Acțiuni
<b>OP 1 O Europă mai competitivă și mai inteligentă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente și a conectivității TIC regionale</b>	
Prioritatea 1: O REGIUNE COMPETITIVĂ PRIN INOVARE, DIGITALIZARE SI ÎNTREPRINDERI DINAMICE	
a (i) Dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate	Acțiunea 1.1 – Susținerea activităților de cercetare și inovare
	Acțiunea 1.2 – Sprijinirea transferului tehnologic pentru creșterea gradului de inovare a întreprinderilor
a (ii) Valorificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice	Acțiunea 1.3 – Creșterea gradului de digitalizare în IMM-uri
	Acțiunea 1.4 – Susținerea digitalizării serviciilor publice într-un cadru integrat la nivel local și regional
a (iii) Intensificarea creșterii durabile și a competitivității IMM-urilor și crearea de locuri de muncă în cadrul IMM-urilor, inclusiv prin investiții productive	Acțiunea 1.5 – Sprijinirea companiilor prin intermediul infrastructurilor suport de afaceri
	Acțiunea 1.6 – Stimularea activităților inovatoare și creșterea competitivității IMM-urilor: Operațiunea A – Creșterea competitivității IMM-urilor (inclusiv instrumente financiare)
	Acțiunea 1.6 – Stimularea activităților inovatoare și creșterea competitivității IMM-urilor: Operațiunea B – Clustere
a (iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat	Acțiunea 1.7 – Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă și antreprenariat

Tabel 5-Valoarea alocării în cadrul Priorității 1 pe domenii de intervenție

Acțiuni	Domenii de intervenție	Alocare Regiune SE (Eur)		din care ITI DD (Eur)		alocare apeluri regionale	
		FEDR	FEDR + BS	FEDR	FEDR+BS	FEDR	FEDR+BS
Acțiunea 1.1 – Susținerea activităților de cercetare și inovare	001 Investiții în active fixe, inclusiv în infrastructura de cercetare, în microîntreprinderi legate direct de activități de cercetare și inovare	2,800,000	3,294,118	0	0	2,800,000	3,294,118
	002 Investiții în active fixe, inclusiv în infrastructura de cercetare, în întreprinderi mici și mijlocii (inclusiv centre de cercetare private) legate direct de activități de cercetare și inovare	6,400,000	7,529,412	0	0	6,400,000	7,529,412
	004 Investiții în active fixe, inclusiv în infrastructura de cercetare, în centre publice de cercetare și de învățământ superior legate direct	13,000,000	15,294,118	0	0	13,000,000	15,294,118



	de activități de cercetare și inovare						
	005 Investiții în active necorporale în microîntreprinderi legate direct de activități de cercetare și inovare	900,000	1,058,824	0	0	900,000	1,058,824
	006 Investiții în active necorporale în IMM-uri (inclusiv centre de cercetare private) legate direct de activități de cercetare și inovare	2,200,000	2,588,235	0	0	2,200,000	2,588,235
	008 Investiții în active necorporale în centre publice de cercetare și de învățământ superior legate direct de activități de cercetare și inovare	1,000,000	1,176,471	0	0	1,000,000	1,176,471
	009 Activități de cercetare și inovare în microîntreprinderi, inclusiv colaborarea în rețea (cercetare industrială, dezvoltare experimentală, studii de fezabilitate)	300,000	352,941	0	0	300,000	352,941
	010 Activități de cercetare și inovare în IMM-uri, inclusiv colaborarea în rețea	2,500,000	2,941,176	0	0	2,500,000	2,941,176
	012 Activități de cercetare și inovare în centre publice de cercetare, în învățământul superior și în centre de competențe, inclusiv colaborarea în rețea (cercetare industrială, dezvoltare experimentală, studii de fezabilitate)	4,072,825	4,791,559	0	0	4,072,825	4,791,559
Acțiunea 1.2 Sprijinirea transferului tehnologic pentru creșterea gradului de inovare a întreprinderilor	002 Investiții în active fixe, inclusiv în infrastructura de cercetare, în întreprinderi mici și mijlocii (inclusiv centre de cercetare private) legate direct de activități de cercetare și inovare	3,000,000	3,529,412	0	0	3,000,000	3,529,412
	004 Investiții în active fixe, inclusiv în infrastructura de cercetare, în centre publice de cercetare și de învățământ superior legate direct de activități de cercetare și inovare	5,814,810	6,840,953	0	0	5,814,810	6,840,953
	028 Transfer de tehnologie și cooperare între întreprinderi, centre de cercetare și sectorul învățământului superior	1,500,000	1,764,706	0	0	1,500,000	1,764,706
Acțiunea 1.3 Creșterea gradului de digitalizare în IMM-uri	013 Digitalizarea IMM-urilor (inclusiv comerț electronic, activități economice electronice și procese economice în rețea, centre de inovare digitală, laboratoare vii, antreprenori web și startup-uri în domeniul TIC, B2B)	13,362,970	15,721,141	1,336,297	1,540,672	12,026,673	14,180,469
Acțiunea 1.4 Susținerea digitalizării serviciilor publice într-un cadru integrat la nivel local și regional	017 Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale care respectă criteriile de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră sau criteriile de eficiență energetică	12,500,000	14,705,882	0	0	12,500,000	14,705,882
	037 TIC: Alte tipuri de infrastructuri TIC (inclusiv resurse informatice/ echipamente la scară mare, centre de date, senzori și alte echipamente wireless) care respectă criteriile de reducere a emisiilor de carbon și criteriile de eficiență energetică	12,500,000	14,705,882	0	0	12,500,000	14,705,882
Acțiunea 1.5 Sprijinirea companiilor prin	020 Infrastructuri de afaceri pentru IMM-uri (inclusiv parcuri și situri industriale)	38,000,000	44,705,882	0	0	38,000,000	44,705,882





intermediul infrastructurilor suport de afaceri	021 Dezvoltarea afacerii și internaționalizarea IMM-urilor, inclusiv investiții productive	15,000,000	17,647,059	0	0	15,000,000	17,647,059
	025 Incubare, sprijinirea întreprinderilor de tip spin- și spin- out și a start-up-urilor	10,000,000	11,764,706	0	0	10,000,000	11,764,706
Acțiunea 1.6 Stimularea activităților inovatoare și creșterea competitivității IMM-urilor <u>Operațiunea</u> <u>A</u> creșterea competitivității IMM- urilor (inclusiv instrumente financiare)	021 Dezvoltarea comercială și internaționalizarea IMM-urilor, inclusiv investiții productive	147,860,682	173,953,744	11,286,068	13,012,173	136,574,614	160,941,571
	075 Sprijinirea proceselor de producție ecologice și a utilizării eficiente a resurselor în IMM-uri	10,000,000	11,764,706	1,000,000	1,152,941	9,000,000	10,611,765
Acțiunea 1.6 Stimularea activităților inovatoare și creșterea competitivității IMM-urilor <u>Operațiunea</u> <u>B</u> Clustere	026 Sprijin pentru clusterelor de inovare, inclusiv între întreprinderi, organizații de cercetare și autorități publice și rețele de afaceri, în primul rând în beneficiul IMM-urilor	1,000,000	1,176,471	0	0	1,000,000	1,176,471
Acțiunea 1.7 Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă și antreprenariat	023 Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială, antreprenariat și adaptabilitatea întreprinderilor la schimbare	4,000,000	4,705,882	0	0	4,000,000	4,705,882
	170 Îmbunătățirea capacității autorităților responsabile de programe și a organismelor implicate în execuția fondurilor	1,000,000	1,176,471	0	0	1,000,000	1,176,471
<b>TOTAL</b>		<b>308,711,287</b>	<b>363,189,750</b>	<b>13,622,365</b>	<b>15,705,786</b>	<b>295,088,922</b>	<b>347,483,964</b>

## 6.2. Anexa II. Analiza socio-economica a Regiunii Sud-Est

Această secțiune evidențiază aspectele specifice relevante pentru *contextul regional și intra-regional al Regiunii Sud-Est*. Analiza se concentrează pe aspecte relevante din perspectiva priorităților de investiții ale programului PR SE. S-au urmărit progresele la nivel regional în cazul unor domenii relevante precum resursele umane, dinamica economică, turismul, serviciile publice de educație și sănătate, infrastructura în vederea evidențierii unor tendințe distincte.

### 6.2.1. Dinamica populației

Regiunea Sud-Est are o populație totală de 2.345.172 de locuitori (2024)<sup>6</sup>, cu o densitate de 66 locuitori/km<sup>2</sup>, reprezentând 12,32% din populația totală a țării și fiind a patra regiune ca mărime. Între 2012 și 2021, populația regiunii a scăzut constant, cu o diminuare mai pronunțată în mediul urban decât în mediul rural.

*Tendința de scădere a populației continuat și după anul 2021*, dar cu un ritm mai puțin accelerat (de -0,5%), astfel încât populația înregistrată la 1 ian 2024 era de 2.345.172 persoane. La nivel de județ, în termeni relativi scăderile au variat între -0,2 % (județul Constanța) și -2,1 % (județul Braila). Se remarcă un județ care are o creștere a populației de 5%, respectiv județul Vrancea. Principalele cauze ale declinului demografic sunt reducerea natalității și migrația către zone mai dezvoltate economic, atât din țară, cât și din străinătate. Sporul natural al regiunii Sud-Est a fost în continuare negativ, de -5,6 persoane/1000, cu o valoare minimă de -3 persoane/1000 în județul Constanța. Spre deosebire de perioada până în anul 2021, sporul migratoriu are o tendință nouă după anul 2022, când se transformă din emigrație în imigrație netă. *Pe regiune a avut loc o creștere cu 11961 persoane*, cea mai mare fiind în jud Constanța, 4338 persoane. Pe fondul războiului din Ucraina, un număr semnificativ de refugiați își stabilesc reședința în județe de graniță precum Constanța sau Tulcea, dar și în alte județe, iar astfel declinul demografic este atenuat.

*Durata medie a vieții* este un indicator care oferă o imagine a nivelului de trai al regiunii. În anul 2021 aceasta a atins un vârf la nivelul Regiunii Sud-Est, de 75,42 de ani, iar în anul 2022 nivelul a scăzut în toate cele 6 județe. Ulterior, a crescut până la 74,85 ani, cu cea mai mare valoare fiind în jud Vrancea.

<sup>6</sup> INS, TEMPO, 2024

### 6.2.2. Evoluții economice intra-regionale

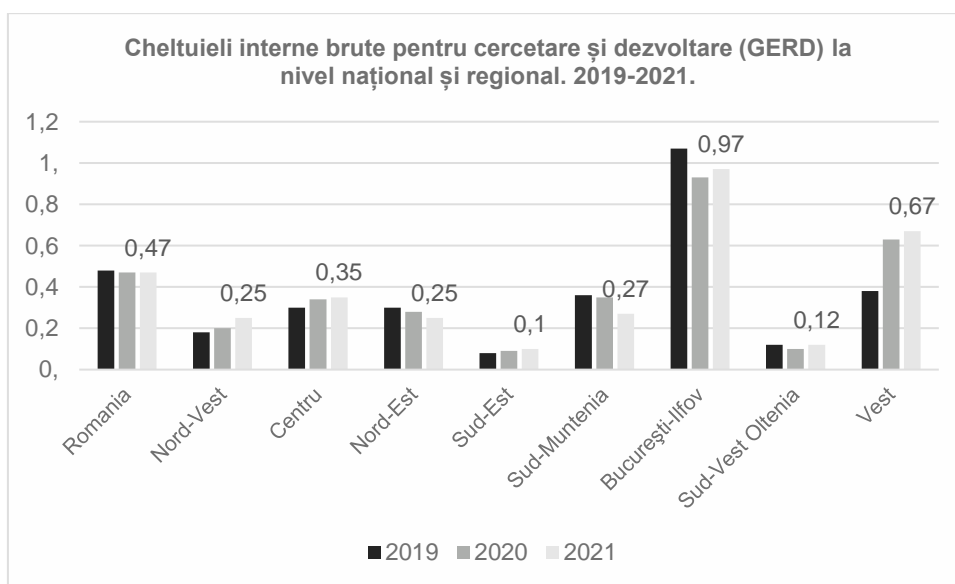
**Regiunea Sud-Est are o situație nefavorabilă pe piața muncii în perioada 2021-2024, reflectată de rate ridicate ale șomajului și câștiguri salariale sub media națională.**

Rata șomajului în RSE este peste media pe media națională de 5,6%, fiind de peste 9% în anul 2023. De altfel, această valoare este cea mai ridicată din țară, fiind pe o tendință de creștere, contrar dinamicii la nivel național sau European. La nivel intra-regional, județele Galați și Buzău au cele mai ridicate rate ale șomajului, în timp ce Constanța, un județ dinamic, centru universitar și economic, are cea mai redusă rată a șomajului, sub media națională, potrivit INS<sup>78</sup>. Această situație este completată de Ratele de activitate care în Regiunea Sud Est sunt sub media Europeană și sub media națională, evidențiind o subutilizare a resurselor de muncă la nivel regional. Cea mai ridicată rată de ocupare este în Constanța, iar cea mai redusă în Galați.

**Câștigul salarial mediu brut** este de 5922 RON, sub media națională de 7042 RON. Creșterile succesive ale salariului minim brut pe țară garantat au antrenat creșteri ale salariului mediu la nivel de județe. Județele Constanța și Galați au câștiguri salariale de peste 6000 RON, iar în Vrancea se înregistrează cel mai redus salariu brut (5335 RON), trendul fiind crescător.

### 6.2.3. Cercetare-Dezvoltare-Inovarea (CDI) și digitalizare

Activitățile de **Cercetare-Dezvoltare-Inovare (CDI)** sunt vitale pentru creșterea competitivității în România. Acest domeniu este cronic subfinanțat, iar finanțarea CDI nu s-a îmbunătățit după anul 2019. La nivel național, **Cheltuieli interne brute pentru cercetare și dezvoltare (GERD)** reprezintă sub 0,5% din PIB după 2019<sup>9</sup>, valoare care menține România pe ultima poziție din UE. Mai mult, decalajele regionale sunt puternice: cele mai ridicate valori sunt în regiunile dezvoltate economic, care sunt de asemenea centre universitare puternice, cu un PIB ridicat, precum București Ilfov și Vest.



Sursa: date Eurostat

<sup>7</sup> INS raportează la nivel de județ doar rata șomajului pentru șomerii înregistrați, sensibil mai redusă decât rata șomerilor BIM, raportată de EUROSTAT.

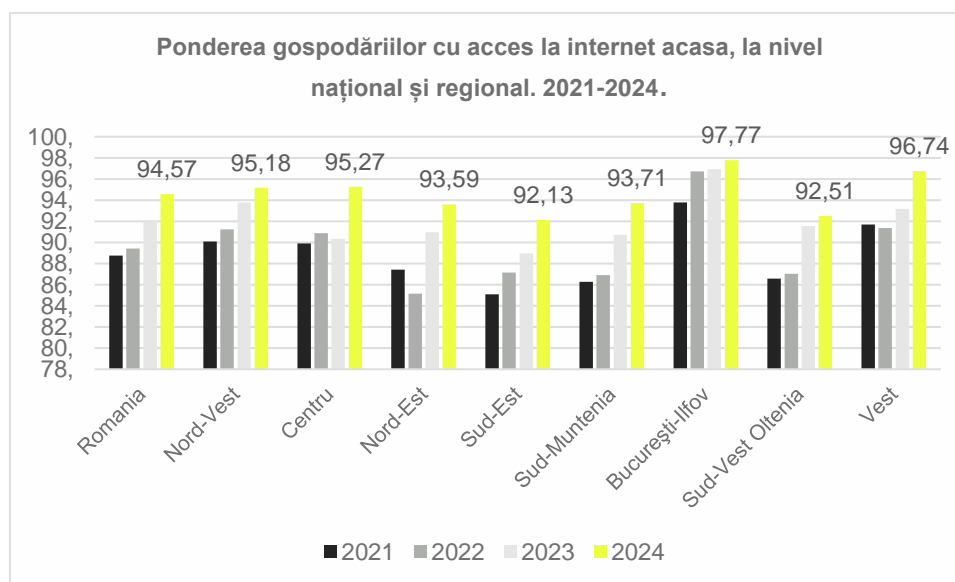
<sup>8</sup> Sursa: <http://statistici.inse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/inse-table>

<sup>9</sup> Eurostat/Eurostat, [https://ec.Europa.eu/Eurostat//databrowser/view/rd\\_e\\_gerdreg\\_custom\\_13774792/default/table?lang=en](https://ec.Europa.eu/Eurostat//databrowser/view/rd_e_gerdreg_custom_13774792/default/table?lang=en)

Alături de finanțarea foarte redusă, resursele umane reprezintă o problemă pentru sectorul CDI, în condițiile în care migrația talentelor afectează atât România, cât și alte țări Europene. **Ponderea personalului de cercetare și dezvoltare și a cercetătorilor în totalul populației active** a fost în anul 2023 de 0,44%, față de 1,55% media UE, valoare care de asemenea este cea mai mică din UE. Decalajele regionale mimează distribuția teritorială a finanțării, cu valori mici în regiunile cu PIB redus.

Aceste decalaje regionale sunt chiar mai accentuate în cazul **Ocupării în sectoarele de înaltă tehnologie**, ca procent din totalul forței de muncă ocupate. București-Ilfov este regiunea care are o poziție onorabilă, în prima quartilă a regiunilor Europene, cu o pondere de 11%, urmată de Regiunea Vest (4,7%). Celelalte regiuni au ponderi de sub media națională de 3,4 %<sup>10</sup>. Prin urmare lipsa de politici eficiente legate de finanțarea în domeniul CDI sau atragerea de capital uman, afectează performanța acestui sector, și implicit gradul de competitivitate la nivel național și regional.

Din perspectiva digitalizării, România se remarcă prin continuarea progreselor în ceea ce privește **ponderea gospodăriilor cu acces la internet acasă**<sup>11</sup>. Toate regiunile au valori de peste 90%, iar valoarea pe țară este 94,6%. Aceasta este peste nivelul din anul 2021 cu 6%, ceea ce confirmă eforturile în acest domeniu.



Sursa: date Eurostat

Sub aspectul **transformărilor digitale**, România continuă să se situeze pe ultimul loc în Europa. Conform ediției din 2024 a Indicelui economiei și societății digitale (DESI)<sup>12</sup>, România s-a clasat pe locul 27 din cele 27 de state membre ale Uniunii Europene. În ceea ce privește capitalul uman, România are punctaje sub media Europeană pentru majoritatea indicatorilor. La capitolul Conectivitate, țara noastră are o poziție favorabilă. În ceea ce privește integrarea tehnologiei digitale în activitățile întreprinderilor și la categoria serviciilor publice digitale, România s-a aflat pe ultimul loc în rândul statelor membre, toți indicatorii fiind cu mult sub media UE.

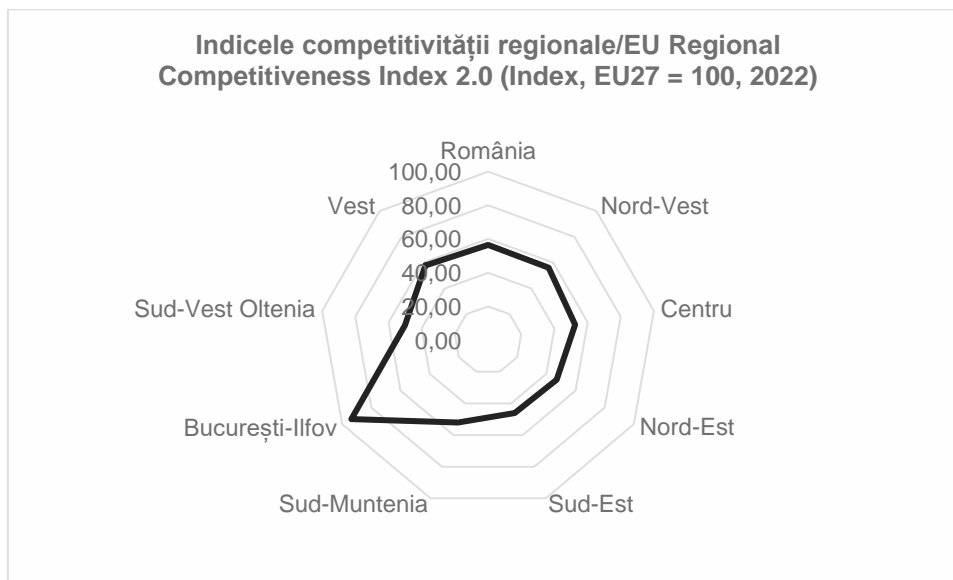
<sup>10</sup> Comisia Europeană, Raportul de țară 2024- România, <https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/5045e494-2e4a-11ef-a61b-01aa75ed71a1/language-ro>

<sup>11</sup> Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/> Eurostat, [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc\\_r\\_iacc\\_h/default/table?lang=en&category=reg.reg\\_isoc.reg\\_isoc\\_i](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_r_iacc_h/default/table?lang=en&category=reg.reg_isoc.reg_isoc_i)

<sup>12</sup> <https://digital-decade-desi.digital-strategy.ec.europa.eu/datasets/desi/indicators>

#### 6.2.4. Competitivitate

Comisia Europeană, în Raportul de țară 2024- România, identifică trei dimensiuni care contribuie la o competitivitate redusă: mediul de afaceri, afectat de lipsa investițiilor în CDI, lipsa finanțării, de o digitalizare redusă; educația și competențele; energia curată și decarbonizarea. Drept consecință, **Indicele competitivității regionale în România** are o valoare 56, deci la jumătatea celui European (100). București Ilfov face excepție și are un index al competitivității ridicat de 93,7, iar celelalte regiuni au valori de sub 60.<sup>13</sup>



Sursa: date EUROSTAT

#### 6.2.5. Provocari și nevoi care susțin intervențiile din cadrul Priorității 1.

Problemele și provocările din Regiunea Sud-Est care susțin finanțarea acestor acțiuni sunt fundamentate de date statistice recente și de tendințele din ultimii ani, evidențiind nevoia urgentă de intervenții. Acestea includ:

##### 1. Subdezvoltarea cercetării și inovării (CDI):

- Regiunea Sud-Est alocă sub 0,5% din PIB pentru CDI, mult sub media UE, iar ponderea personalului de cercetare este de doar 0,44% din populația activă (față de 1,55% în UE). Aceste valori s-au menținut constant în ultimii ani, reflectând o lipsă de progres în acest domeniu.
- Centrele de cercetare și infrastructura CDI sunt slab dezvoltate, iar colaborarea între universități și întreprinderi este insuficientă.

##### 2. Nivel scăzut al digitalizării:

- În 2024, România se află pe ultimul loc în UE în Indicele Economiei și Societății Digitale (DESI), iar Regiunea Sud-Est contribuie la această poziție prin adoptarea limitată a tehnologiilor digitale în IMM-uri.
- Deși ponderea gospodăriilor cu acces la internet a crescut de la 88% în 2020 la 94,6% în 2023, IMM-urile din regiune întâmpină dificultăți majore în integrarea soluțiilor digitale.

##### 3. Competitivitate economică redusă:

<sup>13</sup> [https://ec.EURopa.eu/regional\\_policy/assets/regional-competitiveness/index.html#/](https://ec.EURopa.eu/regional_policy/assets/regional-competitiveness/index.html#/)

- Indicele competitivității regionale în Regiunea Sud-Est este la jumătatea mediei UE, situându-se la o valoare de 56 comparativ cu 100 pentru UE. București-Ilfov are un scor de 93,7, iar regiunile Sud-Est și Sud Muntenia rămân mult în urmă.
- Rata șomajului în regiune a fost de peste 9% în 2023, în creștere față de 7,8% în 2020, și este cea mai ridicată din țară. IMM-urile contribuie insuficient la economia locală, din cauza accesului limitat la finanțare și a lipsei de sprijin pentru inovare.

#### 4. Lipsa infrastructurilor de sprijin pentru afaceri:

- Regiunea nu beneficiază de suficiente incubatoare, acceleratoare sau infrastructuri de sprijin pentru afaceri, ceea ce limitează posibilitățile IMM-urilor de a crește și de a se dezvolta.
- Infrastructura pentru transferul tehnologic și pentru colaborarea între afaceri și CDI rămâne inexistentă în multe județe.

#### 5. Capital uman insuficient calificat:

- Rata abandonului școlar în regiune este de 24,6% în 2023, în creștere față de 22% în 2020, depășind semnificativ media națională (16,6%) și europeană (9,6%).
- Rata de absolvire a învățământului terțiar (22,5% în 2023) este printre cele mai scăzute din UE, cu progrese limitate în ultimii ani. Aceasta este afectată de abandonul școlar timpuriu și de necorelarea sistemului educațional cu cerințele pieței muncii.

#### 6. Dezvoltare economică inegală și disparități intra-regionale:

- PIB-ul pe cap de locuitor al regiunii Sud-Est este sub media națională și europeană, iar productivitatea muncii este de doar 44,9% din media UE în județul Vrancea, comparativ cu 156,6% în București-Ilfov (2022).
- Diferențele salariale între județe sunt semnificative: câștigul salarial mediu brut este de 5.922 RON în regiunea Sud-Est în 2023, în timp ce județul Vrancea are cel mai mic salariu brut (5.335 RON), sub media națională de 7.042 RON.

### 6.3. Anexa III. Contribuția la RST

Tabel 6-Contribuția intervențiilor din cadrul P1 la RST

Nr crt	România	Prioritatea PRSE	OS corespondent	Valoare alocată (FEDR)(EUR)	Valoare contractată (FEDR) (EUR) <sup>14</sup>	Exemple de acțiuni
<b>Cercetare dezvoltarea Inovare</b>						
1	RST4 2019 Să axeze politica economică în materie de investiții pe inovare	1	OS 1.1, OS 1.3, OS 1.4	270.348.317	3.106.091	Suținerea activităților de cercetare și inovare, Sprijinirea transferului tehnologic pentru creșterea gradului de inovare a întreprinderilor, Creșterea gradului de digitalizare în IMM-uri. Sprijinirea companiilor prin intermediul infrastructurilor suport de afaceri, Stimularea activităților inovatoare și creșterea competitivității IMM-urilor, Dezvoltarea competențelor pentru

<sup>14</sup> Calculat în EUR din lei la curs 31.12.2024 1 EUR=4.9761 lei

						specializare inteligentă și antreprenoriat
<b>Digitalizare</b>						
1	RST3 2020 Să direcționeze cu prioritate investițiile către infrastructura de servicii digitale.	1	OS 1.2	25.000.000	0	Susținerea digitalizării serviciilor publice într-un cadru integrat la nivel local și regional
<b>Investiții pentru redresare și dezvoltare</b>						
	RST3 2020 Să promoveze investițiile private pentru a favoriza redresarea economică	1	OS 1.1, OS 1.2, OS 1.3 OS1.4  Selectiv doar întreprinderi	225.823.652	3.016.901	Susținerea activităților de cercetare și inovare, Sprijinirea transferului tehnologic pentru creșterea gradului de inovare a întreprinderilor, Creșterea gradului de digitalizare în IMM-uri, Sprijinirea companiilor prin intermediul infrastructurilor suport de afaceri, Stimularea activităților inovatoare și creșterea competitivității IMM-urilor
	RST2 2024 Să accelereze în mod semnificativ punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune (...) prin guvernanta eficientă și prin consolidarea capacității administrative.		P1, P2 P3 P6	549,056,199	67.225.709	<ul style="list-style-type: none"> <li>- creșterea competitivității (OS 1.1, 1.2, 1.3, 1.4,) (308 mi EURO</li> <li>- Investiții în zone urbane mici și / sau vizând obiective sociale (OS 5.1. cod 079,093,127,165, 166, 168, 168) 100 milioane EUR</li> <li>- Guvernanta (OS170) 140 milioane EUR</li> </ul>

Tabel 7 - Recomandări specifice de țară 2019-2023

Prioritate	OS corespunzător	Valoare alocată (EUR)	Arie	Exemple de acțiuni	România
1	OS 1.4	5,882,353	Competențe verzi și digitale	Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă și antreprenoriat ce pot include competențe verzi fără a fi obiectivul principal al formării	RST3 2019 Să asigure îmbunătățirea competențelor, inclusiv a competențelor digitale, în special prin sporirea relevanței pe piața forței de muncă a educației și formării profesionale și a învățământului superior RST2 2020 Să consolideze competențele și învățarea digitală RST3 2023 Intensificarea eforturilor în materie de politici care vizează furnizarea și dobândirea de competențe și competențele necesare pentru tranziția verde.

#### 6.4. Anexa IV. Contribuția PRSE la PNIESC

Tabel 8 - OS și intervenții care contribuie indirect la obiective de mediu ale PNIESC

Nr crt	Obiectiv de mediu	OS	Cod Intervenție	Alocare FEDR pentru obiective



				climatice (milioane EUR)
1	Eficiență energetică	OS1.4	017 Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale care respectă criteriile de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră sau criteriile de eficiență energetică	5.00
2	Eficiență energetică	OS1.4	037 TIC: Alte tipuri de infrastructuri TIC (inclusiv resurse informatice/ echipamente la scară mare, centre de date, senzori și alte echipamente wireless) care respectă criteriile de reducere a emisiilor de carbon și criteriile de eficiență energetică	5.00
3	Eficiență energetică	OS1.3	075 Sprijinirea proceselor de producție ecologice și a utilizării eficiente a resurselor în IMM-uri	4.00
4	Eficiență energetică	OS1.3	021 Dezvoltarea afacerii și internaționalizarea IMM-urilor, inclusiv investiții productive	Alocare nespecificată

### 6.5. Anexa V. Progresul în implementarea P1 a PRSE

OS Indicator cod	Denumirea indicatorului	Obiectiv de etapă (2024)	Ținta pentru 2029	Operațiuni selectate 31/12/2024	Grad îndeplinire obiectiv de etapă	Grad îndeplinire țintă finală
<b>OS1.1</b>						
8S1	Entități de inovare și transfer tehnologic sprijinite	0	4	0	-	0%
RCO01	Întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care: micro. mici. medii. mari)	5	215	0	0%	0%
RCO02	Întreprinderi care beneficiază de sprijin prin granturi	5	215	0	0%	0%
RCO07	Organizații de cercetare care participă la proiecte de cercetare comune	0	10	0	-	0%
RCO08	Valoarea nominală a echipamentelor pentru cercetare și inovare (euro)	490.000	18.282.353	0	0%	0%
<b>OS1.2</b>						
RCO01	Întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care: micro. mici. medii. mari)	19	79	0	0%	0%
RCO02	Întreprinderi care beneficiază de sprijin prin granturi	19	79	0	0%	0%
RCO13	Valoarea serviciilor, a produselor și a proceselor digitale dezvoltate pentru întreprinderi (euro)	2.380.000	10.200.000	0	0%	0%
RCO14	Instituții publice care beneficiază de sprijin pentru a dezvolta servicii, produse și procese digitale	0	12	0	-	0%
RCO74	Populația vizată de proiecte derulate în cadrul strategiilor de dezvoltare teritorială integrată (persoane)	4.825	19.302	0	0%	0%
RCO75	Strategii de dezvoltare teritorială integrată care beneficiază de sprijin	1	1	0	0%	0%
RO01	Centre de date sprijinite	0	1	0	-	0%
<b>OS1.3</b>						
RCO01	Întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care: micro. mici. medii. mari)	93	660	52	56%	8%
RCO02	Întreprinderi care beneficiază de sprijin prin granturi	79	521	3	4%	1%
RCO03	Întreprinderi care beneficiază de sprijin prin instrumente financiare	8	65	0	0%	0%
RCO04	Întreprinderi care beneficiază de sprijin nefinanciar	25	151	49	196%	32%
RCO74	Populația vizată de proiecte derulate în cadrul strategiilor de dezvoltare teritorială integrată (persoane)	9651	38605	0	0%	0%



RCO75	Strategii de dezvoltare teritorială integrată care beneficiază de sprijin	1	1	0	0%	0%
<b>OS1.4</b>						
8S2	Organizatii de cercetare care investesc în competențe pentru specializare inteligentă. transfer tehnologic. antreprenariat etc	2	10	0	0%	0%
8S3	Contribuții/ acțiuni de consolidare a guvernancei S3 și a ecosistemului de inovare regională	0	8	0	-	0%
RCO01	Întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care: micro. mici. medii. mari)	53	213	0	0%	0%
RCO02	Întreprinderi care beneficiază de sprijin prin granturi	53	213	0	0%	0%
RCO101	IMM-uri care investesc în competențe pentru specializare inteligentă. pentru tranziție industrială și antreprenariat	53	213	0	0%	0%
RCO16	Participarea părților interesate instituționale la procese de descoperire antreprenorială	90	310	0	0%	0%